

Biblioteca Calaturn

LA PARAULA CRISTIANA

Pòrtic: **Commemorant la «Rerum Novarum»**

CARLES CARDÓ, PREV.	Les funcions de la propietat privada segons la «Rerum Novarum».	6
ANGEL CARBONELL, PREV.	L'emancipació dels assalariats, dins l'Encíclica «Rerum Novarum»	22
M. ARBOLEYA I MARTÍNEZ	Com fou rebuda per uns i altres l'Encíclica «Rerum Novarum» .	30
A. LUGAN	Alguna cosa a favor dels Estats Units	35

LLIBRES & REVISTES: **Judicis d'obres** Mn. Antoni M.ª Alcover, per J. C. (41). **Reproduccions i extractes** La Societat de Nacions i l'Encíclica "Rerum Novarum", per E. de les Cases, a *La Vie Catholique* (44). **LES IDEES I ELS FETS: Vida religiosa i moral:** El Sant Pare confirma i ratifica les normes directives de l'Acció Catòlica (47); Grandiosa manifestació d'homenatge a l'obra filosòfica del Cardenal Mercier (50); Missa al vespre? (50). **Cultura general:** La "Miscel·lània Patxot" (51). **Moviment pedagògic:** L'ensenyament superior i tècnic a les ciutats de segon ordre (55). **Moviment social:** Lletra encíclica "Quádragesimo anno" de S. S. el Papa Pius XI (57)

(Amb llicència eclesiàstica)

Any VII

Barcelona, juliol de 1931

Núm. 79

Redacció i Administració: RIVADENEYRA, 4, 1.er. - TEL. 16149

Paraigües - Bastons
Carteres

Ombrel·les - Vanos
Moneders

J. Cardús

Portaferriassa, 10

Barcelona

CAMISERIA, CORBATERIA
ARTICLES DE PUNT

ESPECIALITAT EN
LES CAMISES A MIDA

JAUME SANS

Boqueria, 32

Tel. 16036

BARCELONA

Banc de Catalunya

Rambla dels Estudis, 10 - BARCELONA

CAPITAL: 50.000.000 de pessetes

AGÈNCIES I SUCURSALS

Barcelona (Sans, Sant Andreu, Gràcia, Rbla. del Mig, Plaça Comercial, Estació de França, Sarrià, Clot, Sant Martí, Via Laietana, Rda. Sant Antoni), Madrid, Girona, Lleida, Tarragona, Illes Canàries (Las Palmas, Arucas, Puerto de la Luz, Telde, Santa Cruz de Tenerife, Guía, Gáldar, Güimar, Icod, La Laguna, La Orotava, Tazacorte, Santa Cruz de la Palma), Anglès, Arbúcies, Arenys de Mar, Badalona, Banyoles, Blanes, Caldes de Montbuy, Calella, Camprodón, Coll-Blanch, Figueres, Hospitalet, Hostalrich, Eivissa, Igualada, Llagostera, Malgrat, Manresa, Masnou, Mataró, Molins de Rei, Moncada, Olot, Palafrugell, Palamós, Portbou, Prat de Llobregat, Roses, Sant Celoni, Santa Coloma de Farnés, Torroella de Montgrí, Valls, Vendrell, Vich, Vilafranca del Panadés

Entitats associades: Banc de Reus de Descomptes i Préstecs, Banc de Tortosa, Banque de Catalogne (Paris), Banc de Palafrugell.

TOTA MENA D'OPERACIONS DE BANCA I BORSA

Caixa d'Estalvis - Cambra cuirassada - Agència de préstecs pel Banc Hipotecari d'Espanya - Emprèstits - Secció de Fiances - Valors - Cupons - Girs.

VIATGES CATALONIA

LA PARAULA CRISTIANA

ANY SETÈ
JULIOL - DESEMBRE 1931

VOLUM XIV

BARCELONA

AMB LLICENCIA ECLESIASTICA

COMMEMORANT LA "RERUM NOVARUM"

ELS quaranta anys que acaba de complir l'Encíclica *Rerum Novarum* de Lleó XIII, ara solemnement commemorada pel món catòlic, amb significatives conclamacions de gent de fora casa, són una demostració més pels fets de l'esperit de justícia i del seny incorruptible de l'Església.

L'Encíclica lleonina aparegué en un moment delicadíssim. El liberalisme econòmic havia donat a la gran indústria, desplegada a Europa a conseqüència de la invenció de la màquina de vapor, un caient capitalista en el pitjor sentit que pugui tenir aquesta paraula. Seguint l'exemple de la filosofia i de la política, l'economia havia volgut emancipar-se de la moral cristiana. Aquesta pretesa llibertat fou l'instrument de domini dels forts. El rics esdevingueren més clars i més rics; els pobres, més nombrosos i més pobres. Refusada la doctrina de Crist, l'esclavitud reapareixia en el món.

La reacció vingué en direccions divergents: la materialista i l'espiritualista. La primera, inspirant-se en els mateixos principis filosòfics del liberalisme, bé que més ultrancerament, com calia esperar d'ànimes simples emmenades per un moviment de protesta, assenyala com a fita de les aspiracions obreres la igualtat absoluta de tots els homes, mitjançant la supressió de la classe patronal, substituïda per l'Estat, únic patró, i la reducció de tots els ciutadans a proletaris sota un règim comunista dels mitjans de producció i de les propietats immobles.*

La reacció espiritualista nasqué dins el camp cristià. La prelu-diaren Ketteler, La Tour du Pin, Decurtins i molts altres, i el gran Papa de l'Església contemporània li donà estructura perfecta. L'ànima d'aquest sistema és la justícia i la caritat de Crist informant les relacions mútues de la gran germania religiosa. La desigualtat entre els homes és respectada com un fet natural, igual com la propietat privada i l'existència de classes socials, membres del gran organisme cristià, però la vigilància de l'Església i de l'Estat suavitzen les diferències per mitjà de lleis protectores dels humils: salari familiar, assegurances forçoses, tribunals d'arbitratge, foment de la propietat immoble dels treballadors, prohibició del treball dels menors i limitació del de les dones i moltes altres institucions que la

justícia i la caritat begudes en les fonts legítimes han anat inspirant als conreadors de la ciència social catòlica nascuda en el gran document pontifici commemorat aquest dies.

Caldrà dir que, malauradament, la reacció materialista, representada pel socialisme, avançà molt més que l'altra, que s'emportà la gran majoria de l'estament treballador? Precisament escrivim en un país on ni la més desconhortadora comparació no és possible.

Moltes causes contribuïren en aquesta desigualtat de fortuna. Anotem la llei general que fa que el moviment de reacció contra un extrem prengui una embranzida que no s'atura fins a l'extrem contrari; anotem, encara, l'onada creixent de descreença nascuda de la laïcització de l'alta cultura, iniciada, potser sense previsió dels seus efectes, en el doble moviment del Renaixement i de la Reforma al segle XVI; i, encara, el mal exemple de molts patrons que, oferint a la vista irada dels explotats la mescla farisaica d'un catolicisme perifèric i una desmoralització econòmica... i extra-econòmica, feien aparèixer la religió com aliada d'un sistema repudiat per injust i cruel per tota consciència honrada.

Aquesta darrera causa fou agreujada per l'actitud incomprendible d'alguns catòlics. En el blasme del liberalisme, s'aturaren davant l'aspecte econòmic de l'heretgia moderna. Acèrrims impugnadors del liberalisme filosòfic, del religiós, del moral, de vegades arribant a excessos injustificats en el refús de certes reivindicacions concretes del polític, foren en canvi defensors ardents de l'econòmic. La illusió de la tradició—d'una tradició de dos segles—els convertí en defensors de tot l'ordenament social i polític dels segles XVI i XVII, i en aquesta apologia indiscreta englobaren el liberalisme econòmic nascut a Manchester, i no de pares catòlics, i consagrat definitivament junt amb els altres liberalismes pels legisladors, encara menys cristians, del gran trasbals de la Revolució Francesa.

D'aquí nasqué l'objecció que més mal ha fet a l'Església dels dos darrers segles, la que li'n fa més avui, la que li ha alienat quasi tota la classe treballadora, la que la presenta com aliada natural de la tirania, de la plutocràcia, de l'opressió dels humils i l'explotació dels pobres.

Aquesta objecció—cal dir-ho amb valor—val contra alguns catòlics, potser no gaire escassos, però no val contra l'Església, representada autènticament pel seu Pontificat suprem. Fou, justament, en el més encès d'aquesta brega que aparegué la *Rerum Novarum*. No fou un document nascut solitàriament de la pensa egrè-

gia del gran Papa. Moltes informacions, moltes audiències, llargs estudis i documentats de la paorosa qüestió la precediren. Es pot ben dir que Lleó XIII formulà autoritativament el pensament de la part més sana, més autènticament cristiana, de la comunitat religiosa universal que ell presidia. Tant per l'origen, com per la tendència, fou un document democràtic.

El món socialista, que ja havia tremolat davant el programa social de Ketteler i els grans discursos obreristes de Decurtins, les iniciatives dels quals més d'un cop havia entrebancat, restà profundament astorat davant la Magna Carta social que sortia del Centre vivent i suprem de la Cristiandat catòlica.

A l'astorament seguí la impugnació. Potser podríem resumir tot el sentit de la lluita socialista contra el catolicisme social, definit inapel·lablement per Lleó XIII, dient que el socialisme rebutjava el millorament gradual i parcial de l'obrer, propugnat per la Rerum Novarum, perquè els intents revolucionaris marxistes exigien que l'obrer arribés a la suma misèria, condició prèvia indispensable de la gran revolta proletària que havia de capgirar el món i implantar el sistema comunista, materialista i ateu. Exemples hodierns d'aquesta tàctica, amb variants accidentals, són Rússia i l'anarco-sindicalisme de casa nostra.

La glòria més alta de la Rerum Novarum, després del moviment social catòlic que ha despertat en les nacions més il·lustres d'Europa, és la coincidència, si no absoluta, ben considerable, dels mitjans pràctics de millorament obrer que propugna amb els que, fet i comptat, s'han vist obligats a adoptar els socialistes que, esgarriats dels estralls del comunisme i de l'exigència marxiana de la gran catàstrofe prèvia, han revisat llur programa per tal d'acomodar-lo a aquelles reivindicacions pràctiques que la coacció de la realitat assenyalava com a úniques avui possibles.

Amb el tomb dels anys, la veritat resta porgada de tot llaquim. L'error es rectifica paulatinament i acaba per retre homenatge a la veritat. L'Església no té necessitat d'afalagar les turbes, per tal com posseeix una fermança més alta de victòria i de perdurabilitat. Pot renunciar a la utopia embriagadora, segura que la revisió del temps li donarà la raó. Amb els peus en terra i la testa immersa en la llum serena de l'eternitat, ella defineix impertorbablement el just i el bo i el ver, segura de no veure's sotmesa a cap rectificació, prerrogativa excelsa que la posa en possessió del passat, del present i del futur, com la mirada única i múltiple de Déu que es reflexa en els seus ulls d'inspirada.

LES FUNCIONS DE LA PROPIETAT PRIVADA SEGONS LA "RERUM NOVARUM"

Ens trobem en plena celebració de l'escaiença quadragenària de la gran Encíclica lleonina que ha estat el germen i el codi de l'acció social catòlica desplegada a Europa durant aquests quaranta anys i que tot fa preveure que serà el punt de confluència pràctica de totes les escoles sociològiques, quan la coacció indefugible de la realitat les haurà purgades de tota utopia.

La refutació del comunisme, feta pel gran Papa, d'una vigor lògica indestructible en l'aspecte teòric, ha adquirit ara darrerament la confirmació de l'experiència. El cas de Rússia, malgrat dels misteris que l'embolcallen, és indubtablement la desmentida pràctica que el comunisme es dona a si mateix tot d'una que emboca en la realitat. Lleó XIII, en el document que comentem, preveia en un assaig de les doctrines comunistes, l'esclat de l'odi, l'esquinçament de la discòrdia i com a últim resultat, l'esclavitud dels ciutadans: hom diria una anticipació abreujada de les descripcions que de la Rússia fan tots els qui en tornen, tant se val catòlics com socialistes. Tot amb tot, la supèrbia sectària no vol reconèixer el fracàs. Els nostres pobres obrers, més pobres per la misèria espiritual de l'engany que els fascina que per la insuficiència dels jornals, estan plenament creguts que Rússia és el Paradís del proletari i que les noves catastròfiques que n'arriben són invencions de la burgesia, temerosa que el coneixement de la felicitat russa determinaria la implantació del comunisme a tota Europa.

El comunisme passa un moment de prestigi—volem creure que fugisser—entre la nostra classe obrera, tan fàcil a la credulitat fallaguera com a l'entusiasme generós. Per això hem cregut que la millor celebració de l'aniversari de la *Rerum Novarum* seria la reproducció i glossa dels fortíssims arguments amb què hi és demostrada la legitimitat i la necessitat de la propietat privada, atenent a la seva funció individual i a la seva funció social.

* * *

El primer argument de Lleó XIII és un argument de llibertat. L'obrer és amo del seu salari. Vedar-li'n un esmerç possible i honest és un atemptat a la seva llibertat i a la seva dignitat humana. No són tan rars com sembla les vegades en què el salari és prou generós perquè la virtut de l'estalvi pugui acumular-lo en previsió dels dies en què la vellesa o la malaltia estroncaran l'única font de guany de l'obrer, és a dir, el treball. Ja sabem que molt sovint la virtut de l'economia no pot exercitar-se per manca de matèria, però, a dir tota la veritat, no manquen casos en què no pot exercitar-se per sobra de despeses sumptuoses, que tals són moltes vegades l'assistència a espectacles caríssims (matchs de boxa, per exemple), els vestits luxosos, sobretot de les dones, i fins la qualitat d'aliments, licors, tabacs, etc., incomparablement més alta en l'obrer d'avui, àdhuc prescindint del preu, que en el d'un segle enrera. Ningú no creurà que neguem a l'obrer el dret a tractar-se bé, però tampoc no se'ns pot negar a nosaltres el d'albirar una explicació de la poca economia de l'obrer hodiern en l'ús d'aquest dret indiscutible. Pel mateix que tenim ben acreditat el nostre amor a l'obrer, volem també tenir ben salvaguardat el dret a no adular-lo.

L'economia, doncs, és un fet en algunes llars obreres i seria possible en moltes altres. Cap propietat tan legítima, tan honrada, tan respectable com la d'aquests estalvis. Venir a limitar aquesta propietat, vedant-ne l'esmerç que més la consolidaria bo i donant a l'obrer aquella sensació íntima de seguretat i confiança en l'esdevenidor que en l'ordre econòmic només dona la propietat immoble, és la impietat que comet el socialisme, denunciada per Lleó XIII.

La necessitat d'aquesta sensació íntima de seguretat forneix al gran Papa un altre argument de la seva tesi. Tant en l'home com en els animals inferiors, les necessitats són momentànies. Però en l'home, la previsió certa, si cap n'hi ha, de les innombrables i contínues necessitats futures, eleva aquest conjunt de necessitats momentànies a una veritable necessitat permanent. Per això si els animals inferiors, que només senten la necessitat en el moment en què prem, en tenen prou amb l'ús de les coses consumptibles, passatger com la necessitat que les reclama, l'home, que té una veritable sensació permanent de necessitat, que preveu tan duradora com la seva vida, té dret a uns béns que tinguin aquesta mateixa permanència, a béns

immobles que, a mesura que les funcions vitals de l'home vagin creant necessitats, ells vagin creant els fruits que poden satisfer-les.

Negar a l'home aquest dret, és rebaixar-lo al nivell dels irracionals, amb el desavantatge, encara, que l'irracional no té l'ansia del demà, ni el neguit de preveure desateses les necessitats venidores, però l'home lliurat a l'atzar del moment viu acorat per aquesta sensació d'inseguretat que és un dels grans dolors de la vida. I aquest argument és més fort encara, tractant-se de l'obrer que ha de viure del jornal de cada setmana. La perspectiva de la falta de feina és la terror de les llars obreres. El treballador sense cap propietat, només té vida certa per a una setmana. Voleu incertitud més anguniosa? Té raó l'il·lustre Minguijón, quan diu que en aquest aspecte, molts obrers d'avui es troben en situació inferior als antics servents de la gleba, que tenien aquella tranquil·litat del pa segur i l'estabilitat de vida que és indispensable per a la vida moral de l'home. Quan l'home—afegeix—està a l'albir de l'atzar, o de la voluntat d'altri, quan no se sent segur, esdevé al seu torn causa d'inseguretat per a la societat. Veient sospesa damunt del seu cap l'espasa de Damocles de la misèria, s'ajunta amb els elements pertorbadors, per a formar, al seu torn, una espasa de Damocles damunt tota la societat ¹.

Aquest argument creix de força si en compte d'esguardar l'home individual, el considerem com a cap de família. Llavors ja preveu unes necessitats que duraran, no solament tant com la seva vida, sinó tant com la vida dels seus, que en qualsevol moment poden restar deseparats, si una font de béns materials creada pel seu treball i el seu estalvi no substitueix, almenys per una temporada considerable, l'aportació setmanal del pare desaparegut. Privar-lo d'aquest dret, rebaixar-lo a l'estat gregari de les bèsties, en les quals sentiments de sang no floreixen, podrà ésser una aspiració de la utopia socialista, però toparà sempre amb les més pregones tendències de la natura humana, i d'aquesta topada, sempre en sortirà esberlada la utopia. És mal plet, lluitar contra la natura.

L'home, formant família, assoleix una perennitat més forta que la individual, que la mort estronca. Perquè, si ell ha de morir, restaran els seus fills, tal vegada inermes en la lluita contra les resistències de l'ambient, sense comptar que, fins en vida d'ell, les necessitats de l'home no són les seves, sinó les de tots els seus. Si a

¹ MINGUIJÓN. *Propiedad y trabajo*, p. 69. (Saragossa, 1920).

aquest home així carregat de responsabilitats, així col·locat davant per davant d'un esdevenidor que ell ha d'omplir amb la seva providència paternal, esdevenidor que s'allarga més enllà d'on pot abastar el seu treball de cada dia, el priveu del dret de conquerir una benestança més ferma que el treball que depèn de la salut i de les forces físiques de cada moment fugitiu, si no li permeteu, ni que pugui, de posseir una propietat tan estable i duradora com les seves obligacions familiars, feu impossible la vida de família, feu impossible, doncs, l'existència de l'humana llinatge.

Es precisament per respondre a aquesta perennitat de les necessitats de l'home que Déu ha infiltrat en la natura humana una tendència irrefrenable a projectar-se en els béns externs, com diu molt bé el sagaç sociòleg espanyol Ruiz del Castillo ². El treball, ultra una font de riquesa, és una empremta de l'home damunt la matèria treballada. L'obra de l'artista, com la de l'artesà, com la del pagès és una extensió de la seva personalitat, clarament revelada en aquest misteri que anomenem estil. L'autor és coneixedor en les seves obres. Cada producte humà conté un encuny del caràcter del productor, és cosa seva; fins venuda, encara es gira envers ell, i ell, en un sentit ple de veritat, li diu *meva*. El dret de propietat damunt ella és el dret de propietat damunt ell mateix i les seves facultats.

El món és ple de tresors amagats que només el treball de l'home pot extreure. Però el treball no és mai una funció de la col·lectivitat, ni ho és tampoc l'empensament del pla, del sistema, ni la invenció de l'eina. Les facultats que treballen són sempre individuals. Quan Déu va donar la terra a tot el llinatge humà—llegim en la *Rerum Novarum*—perquè l'esfrutés i se'n gaudís, no prohibí pas l'existència de propietats individuals, per tal com donar-la al llinatge no vol dir que la comunitat dels homes sigui la propietària de tota ella, sinó que Déu deixà a la indústria i a la llei humana la determinació de la part que cadascú havia de posseir.

Si Déu hagués volgut que el possessor de la terra hagués estat tota la comunitat, és a aquesta que hauria donat l'afany de posseir i les facultats de conrear i la tendència d'aquestes facultats a emprar la seva imatge en les coses externes. No solament no existeix ni aquesta tendència de la comunitat, ni aquesta empremta so-

² CARLOS RUIZ DEL CASTILLO. *El conflicto entre el comunismo y la reforma social* (Estudios políticos, sociales y económicos, publicación núm. 3, Madrid 1928), p. 44.

cial en les obres humanes, ans encara és cosa de molt antic observada que les poques propietats posseïdes i conreades per la comunitat política—Estat, Municipi—són les més mal conduïdes.

Si les necessitats a acomplir són individuals en el primer i en el darrer terme—només entremig travessen algunes (cultura, religió, defensa) una fase social—, si les facultats productores són exclusivament i radicalment individuals, si sols l'individu és capaç de plaer o de dolor, el domini del món que Déu donà a la humanitat, o és una pura il·lusió, o és usdefruit de l'individu, únic per mitjà del qual es pot exercir. La collectivitat ornada de facultats individuals i del monopoli de la propietat és un dels aspectes de l'ídol poli-facial modern de l'Estat fi de l'home, altres rostres del qual són el feixisme, el nacionalisme i, més o menys, tots els fanatismes xovins que han malmès l'Europa. Meravella que les sectes antiburgeses li retin un culte que cuidarà asfixiar-les, perquè és la quinta essència de la resistència conservadora del capitalisme!

Es incalculable la influència que ha tingut l'Encíclica (i compteu la que hauria pogut tenir!) per a mantenir en el món les idees sanes que el salvessin del caos socialista i de la idolatria de l'Estat, aquesta curiosa forma que ha pres darrerament la reacció capitalista davant l'avanç amenaçador de les sectes extremes. Ni que, talment, la burgesia, veient l'exèrcit proletari a punt d'assaltar la fortalesa del Poder per a bastir l'Estat comunista, devorador implacable de tota desigualtat, ço és de tota individualitat, se li hagués avançat, aprofitant l'avantatge d'ésser dalt, per a erigir l'Estat feixista, ídol novíssim, fi de l'home, única existència veritable, deïtat que té per culte la guerra a l'estranger i que exigeix tantes víctimes humanes com vides de ciutadans! Ben entès, però, que tot ha d'ésser a profit exclusiu de les classes governants, de la selecció aristocràtica que és la intenció de la Natura en crear l'home i engegar el progrés, entorn de la qual els altres homes són esclaus sense altre dret que el d'immolar-se pel senyor. La identificació de l'Estat amb un partit o amb una classe, que hom pateix a Rússia i a Itàlia, que hem patit i potser tornarem a patir a Espanya, que més dissimuladament regeix en tants països europeus—el nacionalisme encara és molt viu—fa sospitar vehementíssimament que la burgesia ha après la lliçó del socialisme i l'ha girada a favor seu.

Per això cal rellegir sovint l'Encíclica i aprendre-hi la lliçó sanitosíssima que, la família essent anterior a l'Estat, els drets de

l'Estat s'han de subordinar als de la família. Totes les tiranies, de la dreta i de l'esquerra, resten condemnades i aturades per aquesta simplíssima ensenyança, més transcendental i profunda que les més celebrades lucubracions dels filòsofs originals.

El món encara no és capaç d'apreuar tota la valor d'aquesta renúncia a l'originalitat brillant que és característica perpètua dels documents pontificis. Un mateix raig de llum que travessa els segles enfila totes les ensenyances papals i les priva de desviar-se a dreta o a esquerra pels fàcils camins de la pensada audaç, de la suggestió doctrinària d'un principi, de la coacció al pensament perquè s'exhaureixi cercant raons i apilant materials artificials per tal de construir un sistema que salvi un prejudici apassionat i sistemàtic. Fora d'aquest punt central de seny, informat de saviesa divina, que és el Magisteri de l'Església, la humanitat va trampelant de dreta a esquerra i d'esquerra a dreta, exagerant veritats i extremant drets que sols en la natura genuïna, interpretada per la paraula de Roma, tenen la seva formulació justa. Només Roma sap i sap dir la mesura exacta entre la tirania i l'anarquia, entre l'autoritat i la llibertat, entre la igualtat i la opressió que es parteixen de temps en temps la història dels homes. La serenitat augusta d'aquesta paraula, que la puja per damunt de l'atmosfera del temps i de l'espai, la fa quasi sempre impopular, però la mateixa generació que resisteix a la paraula del Papa contemporani, pot advenir per l'experiència la veritat dels Papes anteriors, ja clarificada pel temps. La constància secular d'aquest valor d'afrontar la impopularitat passatgera en la certesa de la confirmació venidora, no pot tenir sinó un origen diví.

Quaranta anys enrera, contradir la pruija de llibertat dels de dalt i la pruija d'igualtat dels de baix, volia un menyspreu de les injúries que no sol trobar-se en els magisteris humans. Tots hem vist homes de principis radicals capitular amb l'oposició, tot d'una que tenen la responsabilitat del govern. L'únic que es manté serè en la mesura justa de la veritat és el magisteri suprem de l'Església. Lleó XIII diu a cadascú la seva veritat, la que més saludablement li ha de coure: als patrons que no gaudeixen del dret de disposar dels obrers com de coses, sense esguard a llur dignitat humana i religiosa; als obrers, que el dret de propietat és cosa sagrada i la igualtat de tots els homes, una utopia ombrívola i destructora de la humanitat.

Els homes són naturalment desiguals. Voler-los igualar és tirania. Justament en les desigualtats radiquen els trets característics

dels individus, allò que constitueix llur personalitat: suprimir des del govern les desigualtats, és suprimir la personalitat de tothom. L'uniforme en el vestit dona un aspecte de lletjor als hospicis; l'uniforme en els esperits seria la vulgaritat general, la tristesa col·lectiva, la deformació atüidora sota l'ortopèdia de la mesura imposada. I no es digui que aquesta igualtat només s'aplicaria a l'ordre econòmic. Aquesta pretensió d'igualtat en un ordre subsistent la desigualtat en els altres, seria la més gran de les violències, que traïria un desconeixement absolut de la natura dels homes. Les desigualtats intel·lectuals i tècniques postulen desigualtat de mitjans, i doncs desigualtat econòmica. No són adquiribles al mateix preu els aparells de laboratori químic o de clínica mèdica que les eines del sabater. Les masses d'homes i de coses que ha de manipular el governant, àdhuc en la seva vida privada, no costen igual que les relacions modestes del menestral o del manobre. Fins i tot els hàbits que les diverses professions i condicions de vida creen en els individus, com també els gustos que en neixen, exigeixen un nivell de vida diferent amb repercussions naturals en l'economia individual o domèstica. Voler eliminar aquestes diferències equivaldria a voler eliminar la diversitat de mesters, que com diu Lleó XIII és tan necessària a la societat humana com la diversitat de membres al nostre organisme.

Igualtat legítima només serà la de les prerrogatives que davallen directament de la igualtat de natura: la igualtat davant les lleis i davant els tribunals, i en l'ordre religiós, la igualtat de fi en tots els homes, i per tant, la del dret de tots als mitjans de santificació.

Duta més enllà, proclamada com una perfecció absoluta, la igualtat és la impossibilitat de la pau, perquè seria la dictadura que feriria drets legítims, imposant l'escantellament de les diferències individuals i el matament de totes les personalitats, àdhuc les més modestes. No podent pujar ningú de grau, perquè la llei humana no pot crear perfecció humana, no hi hauria altre remei que prendre per mesura els més petits i escapçar tots els qui passessin de llur mida. Els únics que s'exceptuarien serien els escapçadors: en darrer resultat, l'igualitarisme socialista faria cap a la mateixa ordinació social que el feixisme o el nacionalisme de Maurras. La lliçó de Rússia és exactament aquesta: una selecció de privilegiats que es gaudeixen dels fruits del treball de milions d'esclaus. Tan cert és, que l'única manera de deslliurar-se de la tirania és aplicant la concepció cristiana de la societat: aquí hi ha l'únic principi d'autoritat

que no degenera en tirania, l'única democràcia que no degenera en demagògia.

I encara, hem sobressegut un altre argument. La igualtat absoluta reclamaria que la societat comunista fos universal, i qui seria l'home, ni el Parlament, ni el Ministeri, capaç de dirigir la producció i el repartiment dels productes agrícoles i industrials de tot el planeta?

I si feien Estats comunistes nacionals, on quedaria el principi de la igualtat? Unes terres serien més fèrtils que les altres, tindrien més rius, més adobs, millor clima. Els seus habitants serien més rics que els de les altres. Conseqüència immancable seria el predomini dels pobles rics sobre els pobres, la lluita, la desfeta del somni de la pau per la igualtat. Per això els comunistes denuncien com a obstacle fortíssim per al triomf llur sistema l'existència dels nacionalistes, i àdhuc de les nacions. Recordem haver-ho sentit de llavis de Bertrand Russell a l'Ateneu Barcelonès.

Dóna bo, passats quaranta anys, d'adverar, davant el mirall de Rússia, el fracàs de les teories comunistes, i de veure acomplertes al peu de la lletra les crítiques de Lleó XIII, en assenyalar els perills de la utopia. Això ens faria augurar la fi pròxima del socialisme, si el cos social, fins en els seus elements catòlics, no fos perezós a assimilar-se les doctrines del gran Papa. L'egoisme serà sempre refractari a tota reforma tendent a una major justícia, i el diner acumulat és essencialment egoista. Per l'altra banda, la secta és superba, i no vol confessar el seu fracàs. Sota la coacció irresistible de la realitat, va reculant a poc a poc, com observa el Papa actual en l'Encíclica commemorant el gloriós quarantenari, però sense renunciar, si més no teòricament, a la totalitat del programa. Això fa que l'acostament dels dos elements extrems en lluita vers el centre on hi ha la bandera de pau de Lleó XIII es verifiqui lentament. Es veu venir una societat futura, on el capitalisme i el socialisme hauran desaparegut, sense, però, desaparèixer el capital ni la societat multiforme. Però aqueix dia encara és molt lluny: la pasta és perezosa a l'acció del ferment.

* * *

Del que resta dit fins ara, es pot deduir que la propietat privada és reclamada imperiosament per la seva funció individual. Encara es podria afirmar que els grans beneficis que l'individu en reporta la fan talment necessària, que en cas que arribés a desaparèixer, el desemparament en què restarien drets i necessitats irrenunciàbles

de l'home n'imposarien ben aviat el retorn. La seguretat de la vida, la necessitat permanent de la família, més duradora que la vida individual, l'odi instintiu a l'esclavitud, la insufocabilitat de la personalitat humana, són drets sagrats de l'individu que no podrien viure dins l'Hospici general de la República comunista.

Però en la gran Encíclica hi ha, explanats o insinuats, altres arguments, derivats de la funció social de la propietat.

És ben cert que al costat dels grans avantatges que ofereix la propietat privada a la vida de l'individu, en presenta de tan o més considerables a la vida social. N'esmentarem tres: l'augment de la producció mitjançant l'estímul, el fonament del sentit patriòtic i el culte de la tradició, amb els inestimables elements d'ordre moral que comporta.

Sant Tomàs formula el primer avantatge amb poques paraules. Amb més diligència, diu, es cuida allò que és propi que allò que és comú³. Si trebal·leu una terra pròpia, sabent que tots els fruits que farà aniran als vostres graners, si esteu cert que la riquesa adquirida creixerà en proporció del vostre treball o del vostre estudi, no hi planyereu esforç ni despesa. La terra produirà tot allò que, de vos depenent, serà possible. I és clar que el major rendiment de les terres, i igual podríem dir de les empreses industrials, reporta un augment de riquesa pública, un abaratiment dels productes, una major facilitat de vida.

Tot aquest treball redemptor que com a pluja benèfica s'escampa per la ciutat i per la pàtria, donant-li una major benestança, seureu capaç de desplegar-lo, si en compte de conrear la vostra terra, o dirigir la vostra fàbrica, conreeu o dirigiu la del comú? Segurament que hi ha qui se sent capaç d'aquesta abnegació: que s'alci, i el saludarem heroï. Però no seria delirar de posar com a fonament d'un sistema econòmic l'heroisme universal i col·lectiu?

Els Municipis que tenen emprius comunals, els Estats que tenen explotacions industrials nacionalitzades, per exemple, els ferrocarrils, podrien testimoniar els estralls de la gestió col·lectiva i la justificació contínua d'aquella dita, plena de seny, del nostre poble: el que és del comú, no és de ningú. L'exemple i argument màxim és Rússia, on la baixada de la producció de tota classe des del moment de la socialització fou tan esfereïdora, que imposà un retrocés no gaire dissimulat envers les antigues formes de possessió i de conreu.

³ SANT TOMAS. *Summa Theologica*, 2-2, q. LXVI, a. 2 in corp.

De to més elevat, però no per això menys colpidor, és l'argument derivat del foment del sentiment patriòtic.

La terra pròpia, la casa pròpia, és un lligam d'afectes entre l'home i la pàtria. Ja no és sols la tradició de llengua, d'esperit, de cultura, aquesta essència impalpable que constitueix l'ànima de la pàtria, és ja la terra mateixa, el cos de la mare de tots, en el qual llur ànima colectiva—metàfora, és clar, però basada en un ferm fonament de realitat—és inseparablement encarnada. Quan la terra regada amb la pròpia suor ho fou també amb la dels pares i dels avis, quan transfigura el propi esforç en fruits i en benestança dels fills, és una terra pròpia, és la pròpia pàtria per doble concepte. L'home s'hi sent vinculat indissolublement. Per a ell, ja no tot és pàtria. Jo he vist brollar llàgrimes llavors que aquest lligam fortíssim es trenca, llavors que hom es veu obligat a vendre el tros més sensible de la terra mare, aquell tros santificat amb la benedicció del avis, on el sentit terral de la pàtria arriba al seu cim més alt.

Així es comprèn que les tradicions, tan religioses com patriòtiques, es conservin millor en la pagesia que en la menestralia de les grans ciutats. La solidaritat de les generacions, que forma aquest ésser permanent que és la pàtria, té en el camp, entre els petits propietaris, uns elements materials d'identitat que no té tan sovint entre els menestrals i mai entre els obrers. La hisenda paterna i la llar dels avis són santuaris de la tradició. Cada festa de l'any, cada collita, comporta els seus costums, que no es gosen a trencar ni en èpoques de decadència dels valors de l'esperit. Moltes vegades, ni la incredulitat no ha pogut arribar a trencar-les, i s'han perpetuat en forma de ritus eixorquits que un hereu de fe renadiva ha pogut tornar a nova vida.

La importància d'aquesta funció conservadora és incalculable. La solidaritat en les creences, en els costums i en el parlar entre totes les generacions que passen per una terra, és la mateixa perennitat de la Pàtria, la legitimació d'aquella identitat amb què ens atribuïm les glòries i els malastres dels nostres avantpassats i parlem amb tota propietat en primera persona quan comentem la conquesta de Mallorca o la guerra dels remences. Aquesta és aquella matriu espiritual amb què Sant Tomàs compara la Pàtria, dins la qual s'afaïçona i es maura l'ànima de cada individu nat d'ella i en ella. La religió, la llengua, el costumari, les normes morals, tan fines i cristianes en el nostre poble, és en aquesta matriu on donen la sang a l'ànima de cadascú i en fan un ciutadà d'una Ciutat peculiar.

La llar és el claustre matern de l'esperit. Destruïu la llar, doneu a l'Estat terres i cases, i la tradició, amb tot el seu formidable valor educatiu, s'evapora en una generació.

Deu ésser per això que el socialisme troba més resistències al camp que a les ciutats. El camperol acostuma a ésser, a Catalunya sobretot, petit propietari. Té una casa i una terra que, a més de donar-li una seguretat relativa de l'esdevenidor, el lliguen a la tradició del passat, el fan home de religió i home de pàtria, amb una consciència més o menys desperta. El socialisme no hi té gran cosa a fer, mentre la tradició tingui suports tan fermes i tangibles. La secta odia la tradició, sobretot la religiosa, perquè aspira a fer una humanitat completament nova, i tot el que sigui heretat dels pares, tant en l'ordre material com en l'espiritual, li fa nosa. D'aquí ve la rancúnia implacable que té contra l'Església, endevinant-hi l'element de tradició més antic i indesarrelable del món. Obscurament, i per contradicció, la secta té un sentit del diví.

La conquesta dels camps ha estat sempre la gran obsessió del socialisme. "Una de les principals tasques—llegim—que pètoquen al nostre Partit és guanyar les masses proletàries dels camps, que són encara lluny de nosaltres... Però la nostra lluita per la conquesta dels camps no demana solament un coneixement aprofundit de les qüestions de la política agrària. Exigeix igualment que tot el nostre treball de reclutament i d'organització estigui impregnat de l'esperit del capítol del nostre programa de Linz que fixa les nostres relacions envers la religió i l'Església"⁴. I de seguida comença el llibre, que no és més que un intent de justificació de la irreligió del socialisme, presentada hàbilment sota una forma de llibertat: el partit socialista deixa la qüestió religiosa a la consciència individual. A la qual, però, imposa, dogmes i procediments morals que enclouen una apostasia implícita. Això, quant a Austria, on fou escrit aquest llibre. A les altres nacions occidentals, el proletariat agrícola, o no ha entrat al socialisme, o hi ha entrat quan, esdevingut un partit burgès, ha deixat pràcticament de banda l'aspiració comunista, i s'ha convertit en un reformisme social, acceptable en moltes de les seves demandes. Però no cal fiar-se'n: el somni comunista i l'odi a la religió bateguen sempre sota les seves bones paraules. I a la Rússia soviètica, aquells pagesos que feren la revolució i arreballaren les terres als antics propietaris no volen passar per menys que deixar a llurs fills les

⁴ OTTO BAUER. *Le Socialisme, la Religion et l'Eglise*. Contribution à l'explication du Programme de Linz. Traduit de l'allemand. Bruxelles, 1928. Prefaci.

propietats per depredació adquirides en nom del principi comunista. La nacionalització pura i simple de la terra, a Rússia, ha estat impossible. Tot el que és natural, és immortal. Foragiteu-ho violentament, i tornarà.

* * *

És possible que, si entre els lectors n'hi ha cap de partidari del liberalisme econòmic o del patronalisme tancat a tota comprensió de les reivindicacions obreres, hagi quedat plenament satisfet, creient-nos a la seva banda. No hi faria res que tornés a llegir els arguments anteriors, procurant, però, d'allargar la mirada mental més enllà del primer terme del panorama presentat. Veuria com al bell darrera de tots ells sojorna, amenaçador, justicier, el principi de la limitació del dret de propietat. Un home acostumat a l'especulació filosòfica sap que tota veritat porta en si el germen dels estralls que produiria la seva exageració. El liberalisme és l'exageració del dret de cada ésser a la seva llibertat, el racionalisme és la del dret de la raó a l'examen de totes les doctrines on s'estengui la seva competència. Podríem continuar. Per això s'ha pogut dir que al món no hi ha errors, sinó exageracions de veritats.

Exagerant la veritat del dret a la propietat privada, es cau ben prompte en aquells mateixos mals, per evitar els quals s'ha demostrat necessària.

I primerament, notem que si hi ha un dret de propietat sagrat i primari per damunt de tots, és el que es té sobre si mateix, sobre la pròpia salut física i moral. Està segur d'haver-lo respectat sempre, el liberalisme econòmic? I si no l'ha respectat—estadístiques fàcils de reproduir ho demostrarien—, com es pot estranyar que de l'altra banda sorgeixi l'exageració contrària, la negació del dret de propietat privada sobre uns béns que s'han fet servir per a trepitjar la més privada, la més sagrada, doncs, de totes les propietats?

El liberalisme encara no ha amidat totes les conseqüències d'aquest delictes. Quan es parla d'esclaus moderns, es crida a exageració. Tanmateix, el postulat de dret natural que el fi de la propietat és nodrir el llinatge humà forma la base de la doctrina tomista, ja prou vegades exposada, de la qual Ruiz del Castillo treu la conclusió de l'esclavitud moderna. Si l'esclavitud és el dret il·limitat de l'home sobre l'home, un dret il·limitat de l'home sobre les coses en la mesura en què són necessàries a la subsistència dels altres, és a dir, per a l'actuació de llur personalitat, seria igualment lesiu del

dret natural i no mereixeria ni un nom ni una condemnaació gaire diferents. A aquesta nova esclavitud emmena fatalment el dret a la propietat il·limitada i a tots els mitjans econòmicament possibles d'adquirir-la ⁵.

Vegem ara com tots els arguments a favor del dret de propietat esdevenen altres tants arguments contra la seva exageració.

Començant pels arguments derivats de la funció individual de la propietat, dèiem en primer lloc que la negació de la propietat privada seria un atac a la llibertat de l'obrer de disposar del seu salari esmerçant-ne les sobrances de la manera més profitosa. Aquest argument, proposat a l'obrer que guanyi un salari insuficient o molt just, és un sarcasme. Vetaquí un amo que invoca el dret de l'obrer a adquirir propietats per justificar que ell n'adquireixi seguidament mercès a un règim de salaris que priva per sempre més a l'obrer d'esdevenir gros ni petit propietari. L'argument suposa que l'obrer és una persona humana ornada de tots els seus drets, un dels primers dels quals és el dret al producte íntegre del seu treball, que faci possible la subsistència decorosa, i un estalvi que pugui esmerçar a adquirir la propietat de la seva llar i aquelles altres que puguin donar una seguretat a la seva vellesa. És a aquesta reivindicació que mirava Lleó XIII quan proposava aquest argument. L'acumulació de la propietat en poques mans, fent impossible aquest dret dels humils, demostra clarament la seva il·legitimitat. Per això creiem amb Garriguet, que el dret que té tot particular a adquirir i posseir béns s'acaba allí on no podria exercir-se sense perjudicar el bé comú ⁶.

L'argument de la sensació de necessitat permanent que dona la previsió certa de les necessitats futures, en què l'home es manifesta superior als animals, es gira igualment contra la propietat excessiva. Tota propietat que faci impossible per a altres homes la satisfacció d'aquesta necessitat permanent, és a dir, tota acumulació de propietat que privi d'esdevenir propietaris altres homes, es demostra ella mateixa contrària al dret natural. Possiblement, en un cas particular, aquesta gran propietat serà legítima, però és innegable que el sistema que fa possible la repetició d'aquest cas és un sistema il·lícit. Sinó per un sistema muntat sobre una base injusta, per exemple, la lliure contractació del salari individual, no fóra possible el gran desordre de concentrar en mans de pocs allò que ha de servir per al sosteniment de tots.

⁵ CARLOS RUIZ DEL CASTILLO. Obra citada, p. 120.

⁶ Citat per Minguijón. Obra citada, p. 29.

Cal repetir a aqueixos agavelladors que en la previsió de les seves necessitats futures, no hi entra la de les seves immoralitats, la dels seus capricis. Això vol dir, que tant com una possessió privada traspasarà l'indispensable per a satisfer les necessitats futures raonablement previstes, tant més difícil serà a legitimar i tant més carregada de responsabilitats i d'obligacions. Tal vegada l'autoritat no haurà assenyalat encara limitació, ni haurà carregat d'obligacions legals la propietat excessiva, però evidentment serà susceptible de sofrir-ne mercès a l'evolució constant dels costums jurídics envers la justícia. És evident que la previsió de les necessitats de l'esdevenidor, la té tothom, rics i pobres, i que l'acumulació gradual de la propietat en mans de pocs perjudicaria el dret dels altres a subvenir decorosament a aquesta llei de llur natura.

Pel mateix camí trobem que ve que falla, en arribar a cert límit, la raó fundada en el dret a constituir família, que essent general, posa tots els homes en l'obligació de vetllar per la seva benestança perpètua i els dóna el dret corresponent a cercar-hi remei en la propietat privada. La seva monopolització en mans de pocs privaria pràcticament els altres del dret al matrimoni. Són, per exemple, innumbrables els casos de joves, en coneixem molts a Barcelona, que no poden casar-se perquè el sou de 300 a 400 pessetes mensuals que cobren per una feina que en val moltes més, de vegades per treballs tècnics que han exigit estudis llargs i costosos, no arriba per fundar una família. Les conseqüències d'ordre moral les pot llucar tothom a simple vista. La prostitució, la immoralitat privada i fins la baixa natalitat, poden tenir, tenen moltes vegades, una explicació en la injustícia dels salaris que donen als dependents aquells qui es creuen que el dret de propietat només es defensa i proclama a favor d'ells.

I la raó d'estímul? Com torna d'una evidència colpidora que a la llarga el dret de propietat es gira contra el mateix que n'abusa! Perquè entre treballar pel comú i treballar per una altra persona privada, no hi ha cap més diferència sinó que això segon mata més encara l'estímul de la producció. Del comú, tots en formem part, i per això treballar pel comú és encara, bé que en mesura molt limitada, treballar per hom mateix; treballar la terra d'un altre privat, per contra, és treballar per altri, així ras i curt. El dia que tota la terra fos de pocs, i aquests pocs no treballessin, tothom treballaria per altri, i l'estímul desapareixeria i la producció minvaria més espantosament que en el sistema comunista.

No cal dir que l'argument tret del dret de l'home sobre el producte del seu treball, espècie de pro'ongació de la seva personalitat que guarda la seva empremta, és de maneig perillós per al propietari de terres o d'empreses superiors a la seva capacitat directora. És justament l'argument que manegen els socialistes per defensar el dret de propietat dels obrers sobre els productes que ells elaboren i els fruits de la terra que ells cultiven. Cal acudir al contracte de cessió del fruit del treball a canvi del salari, però si es demostra que aquest salari no abasta a les necessitats de l'obrer, ni equival a la millora aportada per ell a la primera matèria, descomptats tots els drets legítims del capital, llavors l'anarquia moral, la negació del dret de propietat, apunta de part del patró.

No és difícil de veure com l'argument patriòtic també falla en augmentar excessivament la concentració de la propietat. D'on ha sortit aquesta turba de desarrelats que reneguen de la pàtria i diuen que la pàtria és aquella terra on hom troba elements de vida? Caldria dir que ha sortit del congestionament de la propietat o del dinar en mans de pocs? Com voleu que estimin una pàtria, l'encarnació visible de la qual, l'Estat, protegeix i sanciona aquella repartició de béns immobles produïda per la cobejança insaciable i renyida, si més no, amb la caritat? Ells no tenen, no poden tenir, amb la terra que els ha produïts cap d'aquells lligams d'afecte de què més amunt parlàvem. Se'n veuen deslligats, foragitats de vegades. Així arriben a odiar llur propi país i proclamen l'enderrocament de les fronteres i la confusió de la societat comunista en un falansteri universal sense esperit ni tradició.

Creiem que ja no cal escarrassar-nos a demostrar el perill en què posaria les tradicions, sobretot les religioses, el desarrelament de la terra de la major part dels homes, si la propietat passava a mans de pocs.

Aquí, en compte d'un argument, tenim un fet tristíssim. El Sant Pare es lamentava no hi ha gaire, d'aquest gran mal indissimulable que en el curs del segle XIX l'Església hagi perdut quasi completament les masses proletàries. Les sectes socialistes i comunistes són anticristianes, no sols perquè llur programa resulta incompatible amb el Cristianisme, sinó perquè positivament volen ésser-ho.

Sempre s'ha vist que el Maligne enverina les protestes de la humanitat planyent i infiltra el seu esperit en els moviments reivindicatoris, que moltes vegades, per no dir sempre, contenen un germen de justícia. Però també cal dir que el Maligne troba collabora-

dors excel·lents, potser inconscients, en els afavorits per l'estat possessor denunciat. Amb una classe patronal cristiana de sentiments i d'obres, el socialisme no hauria fet tanta fortuna. Ara, l'apostasia pràctica dels de dalt, coberta amb aparences d'adhesió a l'Església, ha preparat l'apostasia teòrica dels de baix. Els de dalt feien creure que cercaven en l'Església un aval diví de llurs injustícies, i els de baix, menats per sofistes maliciosos, no han vist que l'Església en patia més que no en gaudia, i sense escoltar les ensenyances catòliques que encloïen l'únic programa verament redemptor de l'obrer, han confós l'Esposa de Crist amb una associada egoista als guanys dels patrons, dels quals cobrava una protecció temporal a canvi d'una assegurança de vida eterna.

Aquesta és l'objecció més general i més destructora que es fa avui contra l'Església. Alguns països com França i Bèlgica, poden estar tranquils d'haver fet molt—si no tot el possible—, i amb fruit, per a desfer-la. Ho pot estar el nostre? Hem fet gran cosa més que discursos, articles i llibres? On són les nostres institucions cristianes obreristes, els nostres sindicats catòlics, els nostres cursos de divulgació de la doctrina social catòlica entre la classe obrera? Alguna cosa coneixem, però tan desproporcionada amb la magnitud paorosa del nostre problema! Tan paorosa, que ens sembla que ni les nostres autoritats, ni els nostres patrons, encara no s'han adonat del perill enorme que representa una gran massa obrera quasi totalment inflamada o inflamable d'alcohol anàrquico-sindicalista. En una societat tan desarmada moralment i tan poblada d'enemics de l'ordre existent com està la nostra, a qualsevol moment és possible una revolució anarquista que esfondri tots els muntatges religiosos, polítics i econòmics, i no deixi sinó cendres innobles. Qui tingui orelles per escoltar, que escolti.

CARLES CARDÓ, prev.

L'EMANCIPACIO DELS ASSALARIATS, DINS L'ENCICLICA "RERUM NOVARUM"

EN la producció dels fruits de la terra i en la fabricació dels objectes artificials necessaris o útils al manteniment de la vida, col·laboren tres elements: la *naturalesa* amb la seva abundor de matèries i energies, dons de la bondat divina; el *treball*, o sia l'aplicació de l'activitat intel·lectual i física de l'home a la transformació profitosa de la matèria; i el *capital*, producte del treball humà, estalviat i custodiat, amb destinació necessària, com a instrument o com a reserva alimentària, a la continuació de l'exercici econòmic.

En la jerarquia d'aquests tres elements, la dignitat més alta correspon al treball, per ésser funció nobilíssima de l'home, rei de la creació, a qui Déu conferí domini sobre tota la naturalesa visible, i també per tenir ell la més gran eficiència de l'elaboració dels béns econòmics: la terra és només un instrument seu d'origen diví, i el capital és producte seu inanimat, conjunt d'eines i atuell que ell mateix ha construït, o de provisions afanyades pel treballador.

La terra amb les seves riqueses, Déu la destinà a tota la nissaga humana, per tal que se les apropiés i les fes servir al seu profit a còpia d'enginy i esforços. I tots vivim realment dels fruits de la mare terra. Però la multiplicació dels homes, llur concentració en certs paratges del món, les conquestes de pobles invasors que confongueren la sobirania amb la propietat de la terra, i l'agabellament realitzat pels més actius i intel·ligents, han anat posant sota el domini d'uns quants àrees massa extenses que ells mateixos no poden o no necessiten conrear personalment; i això és causa que la gran majoria dels camperols no trobin cap tros de terra lliure on exercir llur ofici i han de demanar-la llogada, sota contractes onerosos, a qui en té de sobres i sovint viu lluny de les seves heretats.

També fóra natural que, essent la funció del treball la més excelsa de totes, exercís primacia en les empreses industrials; i ningú no podrà negar que seria un bell ideal de veure el treballador, no sols senyor de la seva activitat, sinó també posseïdor dels materials

i instruments necessaris per a exercir-la i en una posició prou folgada que el deslliurés de caure en mans dels prestadors de capital.

Les coses, malauradament, no van pas així. Ja de temps antic s'ha vist la majoria dels terrassans conreant les feixes d'altri i pagant tributs d'arrendament; i més endavant, la forma de gran empresa que els perfeccionaments de la maquinària han donat a la indústria ha anat separant la possessió del capital de la funció del treball i traspassant tot el domini als grans tenedors de moneda. Ultra això, havent el liberalisme econòmic, fill de la Revolució francesa, desfet les antigues corporacions de treballadors que tenien sàviament reglamentada la producció i fixaven amb justícia i equitat els drets de cadascú, vingué la indefensió i esclafament dels obrers; i el règim de concurrència lliure en la indústria i comerç, forçant els empresaris al màxim rendiment amb la mínima despesa, portà a extrems d'horror dantesco l'explotació de la *màquina humana*.

De l'excés del mal nasqué una reacció violentíssima que està consumint de neguit la societat moderna: la *qüestió social*, atïada ensems pel sentiment ultrancer d'igualtat democràtica, encès al món per la Revolució i que empeny les turbes no sols a reclamar tumultuosament justes millores del seu estat, sinó també a maldar per redimir-se de llur servitud davant els senyors del diner i de la terra.

Dins d'aquest ambient obscur, reclamada per freturances generals d'orientació segura, vingué al món l'Encíclica *Rerum Novarum*. El títol *De conditione opificum* diu prou clarament el seu objecte. Dels dos aspectes del problema social, ella no en tracta més que un: el de l'*elevació* obrera, o sigui la condemnnació de les injustícies que vexen els obrers i l'aïxecament de llur situació deprimida: "Veïem clarament, i en això convenen molts, ésser cosa inajornable el donar socors oportú als homes de l'ínfima classe, els quals, sense ells merèixer-ho, es troben en una condició malaurada i calamitosa". Els remeis que l'Encíclica proposa vénen a resumir-se en tres: cristianització de la vida social i econòmica, associació dels obrers o restauració modernitzada dels vells gremis, i legislació social.

En temps de Lleó XIII, les aspiracions d'*emancipació* obrera, eren només episòdiques, no havien estat ben formulades, no arboraven com ara grans multituds a tot el món, ni eren encara lema explícit o implícit de gairebé tots els partits obreristes d'esquerra. Per això no en parla amb gaire insistència, no les judica concretament, i no fa més que condemnar-ne una forma de realització injusta i contraproduent: el socialisme revolucionari radical, que estatitzant tota

la producció i el seu repartiment, vol passar el rasant sobre la societat, amotllant-la a una igualtat inhumana, que ni els marxistes no desitgen.

Però no és pas aquesta l'única fórmula d'emancipació obrera; l'aspiració essencial consisteix en què la generalitat dels obrers arribin a treballar pel seu compte, sigui en forma individual, sigui en forma col·lectiva, segons l'estat de la indústria consenti; consisteix en l'abolició del règim de salariat i de la tributació al capital privat aliè, a compte d'interessos o profits, d'una part dels guanys del treball; i, respecte al domini de la terra, consisteix en la desaparició dels sistemes d'arrendament, mitjançant una justa distribució de terres. Per altres camins, no renyits amb la justícia i l'ordre social, pot assolir-se aquesta emancipació: hi ha l'associació dels treballadors en cooperatives; hi ha la nacionalització discreta, gradual, oportuna, democràtica (portada pel consentiment general de la nació); hi ha el foment i multiplicació de la petita propietat, quan les circumstàncies de la tècnica productora ho consentin, fins a veure cada pagès en el seu tros de terra i cada operari en el seu propi taller.

Aquest aspecte del problema social, avui dia dominant i albirador a tothom, Lleó XIII no el tracta expressament; però l'aplicació mateixa dels principis de l'Encíclica i de les seves normes pràctiques per a l'aixecament social i econòmic dels obrers, pot conduir-nos a una emancipació justa i cristiana. Això mirarem de demostrar aquí per meres suggestions d'idees. La matèria, tractada com caldria, reclama un estudi de molta llargada.

I. *Cristianització de la vida social i econòmica.*—“L'Església pren de l'Evangeli unes doctrines tals, que amb elles n'hi hauria prou per a dirimir totalment aquest litigi, o, si més no, per a llevar-li tota mena d'aspresa i fer-lo així més suau.” (*Rerum Novarum* § X). L'esperit i els ensenyaments de l'Evangeli no són pas gaire propicis a l'acumulació de riqueses en poques mans; ell treu al cristià els estímuls de cobejança i l'exhorta a viure modestament, sense fast ni sensual platxeri; a guanyar-se la vida amb el seu propi treball, a no aprofitar-se de la pobresa de ningú per explotar-lo amb exigències usuràries de cap mena... Al treballador, com a tot cristià, li arrenca del cor rancúnies, li prohibeix de fer-se la justícia amb violència, li inspira el venciment generós del mal amb l'abundància del bé, li recomana d'esperar pacientment quan l'exigència sobtada d'un dret podria portar mals més grans.

En l'Evangeli hi ha una total condemnaçió de la *lluita de classes* o estaments, tan discordant dels seus principis de caritat i germanor universal i tan pregonada avui als obrers pel comunisme com a camí expedit de victòria. No, cap cristià autèntic no pot ni tan sols pensar-hi en aquest combat multiforme, sense treves ni fites. Però entengui's bé que la prohibició d'odiar i fer danys injustos al patró no priva pas a cap obrer ni a tot l'estament dels obrers d'aspirar a fer-se independent de les classes patronals. Sols significa que, mentre duri el règim del salariat—no podent ésser suprimit altrament que amb transformacions lentes i graduades,—el treballador, intel·lectual o manual, ha de col·laborar-hi amb lleial germanor, sense privar-se de defensar els seus drets ni d'aspirar a una participació més grossa en el regiment de les empreses i en la distribució dels beneficis, però sense emprar mai els mitjans de guerra salvatge aconsellats pels extremistes sectaris. Lleó XIII diu que vanament s'afanyen els socialistes i van contra el bon ordre de les coses volent anivellar tots els homes, entre els quals la naturalesa ha posat tants i tan grossos desnivells. Però del fet que “no siguin iguals els talents de tots, ni igual l'enginy, ni la salut, ni les forces, i que a la necessària desigualtat en aquestes coses segueixi espontàniament la desigualtat en la fortuna” (§ XIII), cap llei de lògica no pot deduir-ne la necessitat d'una permanència definitiva del patronatge capitalista, ni que els obrers, o llurs societats, no puguin mai arribar a produir amb capital propi. Ni tampoc, quan l'Encíclica (§ XV) fa enumeració dels deures de cada un dels dos estaments, patronal i obrer, no tanca pas la porta als anhels alliberadors de les escoles obreristes. El Papa parla a un món establert sobre aquesta divisió de classes econòmiques, acomodant-se a les condicions de la societat on predica, com fa sempre l'Església encarregada d'escampar i perpetuar el reialme de Déu entre els homes, ensenyant els principis morals i les pràctiques de la vida cristiana, però abstenint-se de voler regir els afers purament humans de la societat civil.

L'Encíclica *Rerum Navarum* fa una bella apologia de la propietat; però cal fixar-s'hi bé: no hi trobareu enlloc cap afirmació ni argument que recomani aquella mena de propietat, tan discutida i malparlada dels sistemes socials esquerristes, que fructifica i creix amb el treball dels altres; que, no essent necessària al seu posseïdor per ús i aprofitament immediat, la lloga a altres que no tenen estatge propi, o terra pròpia, o instruments propis de treball, i treu d'ells els rendiments assignats en el contracte de lloguer, que l'enriqueixen

o el deslliuren de les fatigues quotidianes per a guanyar-se el pa, o li permeten un fast i ostentació corresponent a la seva situació privilegiada. Sempre Lleó XIII fa referència a béns i possessions que serveixen a l'home per a exercitar profitosament les seves facultats i guanyar-se la vida: "Quan l'home despèn la indústria de la seva intelligença i les forces del seu cos a preparar aquests béns naturals, per aquest fet s'aplica a si mateix aquella part de la naturalesa material que ell conreà i on deixà impresa una mena de petjada o figura de la seva mateixa persona; i així no pot menys d'ésser conforme a raó que aquella part la posseeixi l'home com a seva i que a ningú no li sigui de cap manera lícit de violar el seu dret... Que vingui algú a apoderar-se i gaudir del tros de terra on diposità un altra la seva suor, ¿ho permetrà la justícia?" (§ III). Quan, contra els socialistes extremats, defensa el dret del treballador a disposar com li plagui del seu jornal, allega que així l'obrer, estalviant i escarrassant-se, podrà millorar la seva situació, adquirint alguna finca; nosaltres diríem: aplicant els estalvis a la indústria o a un tros de terra: fent-se independent. Aquest és el *sentiment* i criteri dominant a tota l'Encíclica i que sabrà trobar qualsevol lector si bé s'hi fixa. Confessem, tanmateix: aquesta predilecció per la propietat multiplicada i posseïda per qui directament l'usi o la treballi, no significa pas condemnaació o exclusió de l'altra classe, sobre la qual té la seva basamenta tot l'actual sistema de producció capitalista que Lleó XIII, tot posant-li restriccions, no declarava pas dolent.

II. *L'associació dels obrers*.—L'altre camí que el Papa mostra per a l'assoliment d'una més alta situació obrera és la restauració de les corporacions d'arts i oficis, dissoltes per la Revolució francesa. "De tal faisó han de constituir-se i governar-se les associacions d'obriers, que els proporcionin els mitjans més aptes i desembarassats per al fi que es proposen, consistent a aconseguir per a cadascun dels associats, tant com sigui possible, un augment dels béns del seu cos, de la seva ànima i de la seva fortuna." (§ XXXIII).

Com es veu, en el pensament de Lleó XIII, no pot ésser més vasta i profunda la finalitat de la corporació obrera, que també, sense sortir dels termes de la declaració pontifícia, podria estendre la seva acció a una conquesta legítima dels mitjans de producció, a l'acoblament de capital propi que permetés al sindicat de deslliurar-se del domini capitalista. Si l'associació professional estigués ben muntada i enclogués tots els membres d'un mateix ofici, units cor-

dialment, proveïts de prou cultura per a regir-se ells mateixos, tindria una potència tan grossa, que d'ella dependria tota la vida econòmica de la societat, podria tractar d'igual a igual els capitalistes i assolir fàcilment tota mena de millores en el salari, en el règim dels tallers, en la durada de la feina... Llavors la seva emancipació absoluta fóra joc de poques taules; sols caldria una mica de paciència i el temps necessari per anar exigint, sense enfonsament de les empreses, la participació o la igualtat de drets en llur regiment intern. Llavors la percepció més gran dels beneficis facilitaria als treballadors el captament personal de la font més pura de la riquesa, que és l'estalvi dels fruits de la pròpia activitat, i l'esmerçar-los a produir isoladament, si fos possible, o aportar-los a la caixa comunal corporativa, per tal d'establir cooperatives sindicals, comprar les accions de societats capitalistes, etc.

Però el sectarisme antireligiós i revolucionari dominant en els sectors de la democràcia social, juntament amb la incomprensió, en certs sectors moderats o cristians, de la licitud essencial de les reivindicacions obreres, que els socialistes barrejaven amb estridències blasfemes, foren causa de la divisió dels treballadors en vermells i grocs, aturaren la formació assenyada de les corporacions i sindicats, i les convertiren en instruments d'agitadors polítics. Bé prou se'n plany Lleó XIII en el § XXXI de l'Encíclica, on lamenta que els catòlics s'hagin vist sovint privats, per motius de consciència, de fer-se membres de sindicats establerts.

III. *La legislació social.*—Finalment, demana Lleó XIII, la intervenció de l'Estat amb una legislació social que desarreli els abusos, defineixi i empari els drets dels oprimits i els ajudi a alçar-se. Aquí també s'obre ample camí per a l'emancipació obrera. Si se li troba forma lícita dintre del dret natural i se l'arriba a concebre com un avanç social, l'Estat pot fàcilment afavorir-la. Essent un dret natural la possessió de béns estables i pocs els qui avui en gaudeixen, forçada com està la gran turba a conrear el camp d'un altre, fer funcionar el taller d'un altre, sojornar en casa d'un altre... rendida a la senyoria del diner i havent de pagar-li feixucs impostos; l'Estat, custodi del dret, hauria de fomentar la multiplicació dels propietaris, aconsellada per Lleó XIII com una gran columna de la pau social, i dur a realitat els multiformes recursos que té a la seva mà per a aixecar gradualment, sense pertorbacions greus de l'economia nacional, la condició dels obrers. Podríem sobre aquest punt

escriure moltes pàgines de text atapeït. Hi ha, per exemple, l'expropiació, feta segons lleis de justícia, dels latifundis, que permeti distribucions de terra als camperols; hi ha l'encomanament de serveis públics als sindicats obrers que en siguin capaços; hi ha la creació de bancs oficials que deixin capital per un interès mínim als treballadors i a llurs associacions...

Si les passions no impediessin la comprensió clara de les coses, el món faria curs pacífic ver les altes perfeccions que el Cristianisme li assenyala. L'exemple de Lleó XIII demostra com la doctrina catòlica no pot ésser mai destorb contra cap aspiració legítima, per ardidada que sigui. Purificant els cors amb la seva moral altíssima i amb l'espiritualisme dels seus dogmes, inspira generositat i deseiiximent i dóna moderació a l'ímpetu d'anhels que, sense el fre de la prudència, portarien la societat al caos.

ANGEL CARBONELL, Prev.

Post scriptum.—Aquestes pàgines foren escrites i trameses abans de l'Encíclica *Quadragesimo anno*. Una curiositat ansiosa ens ha mogut de seguida a mirar si aquest problema hi és tractat *ex professo*. No; tampoc no el planteja ni el resol amb termes explícits. Tampoc no en tenia cap necessitat, com no en tingué Lleó XIII, un cop afirmada la doctrina del dret natural de tothom a la propietat i la conveniència d'afavorir la realització d'aquest dret en el major nombre possible. Això enclou, és clar, implícitament, la legitimitat de l'aspiració a l'emancipament obrer. La dificultat està només en la determinació dels procediments pràctics per a arribar-hi. El Socialisme en proposa (o en proposava) alguns de violadors de la justícia i de la pau social; el Catolicisme no en vol admetre cap d'aquesta mena.

La nova Encíclica té al davant seu un món més tèrbol encara que en temps de Lleó XIII. El conflicte social, desplegant-se ara entre un capitalisme més poderós i centralitzat i una organització obrera més estesa i més conscient de la seva vàlua, passa un període d'agudíssima febre. També ve accentuada, en la nova Encíclica, la doctrina social catòlica, responnent a fases més greus del problema.

En una nota afegida damunt les proves d'impremta, no podent

estendre'ns massa, ens limitarem a transcriure alguns paràgrafs, els més adients, de l'Encíclica.

De com, entre els elements productors de riqueses, correspon al treball humà el setial d'honor, en donen testimoni aquestes línies:

A aquest treball escau allò que Lleó XIII digué ésser "cosa veríssima", ço és, que "no d'altra banda, sinó del treball dels obrers, prové la riquesa pública" (Enc. *Rerum Novarum*, núm. 27). Car no veiem nosaltres amb els nostres propis ulls, com l'enorme quantitat dels béns que componen la riquesa dels homes surt produïda de les mans dels obrers, que o treballen soles, o meravellosament multipliquen la seva eficiència valent-se d'instruments o màquines? I no hi ha pas qui ignori que mai cap poble no ha arribat de la penúria i de la indigència a una millor i més alta fortuna, sinó en virtut de l'ingent treball acoblat de tots els seus homes; dels que dirigeixen les tasques i dels que les executen.

L'obrer hauria de passar de la seva actual condició d'home purament llogat a la de consoci en les empreses, o participant dels beneficis:

El salari no és injust... Creiem, això no obstant, que, en les actuals condicions de la societat humana, seria més prudent, en quant pugui fer-se, d'atemperar quelcom el contracte de treball amb el contracte de societat, tal com ha començat ja a fer-se de faisons diverses, amb no petits avantatges dels obrers i dels amos.

I així, per l'estil, aniríem veient com és favorable a l'alliberament dels treballadors la declaració pontifícia que la condició proletària ha d'ésser superada, fent que els obrers tinguin béns familiars; que, en la taxació dels jornals, ha de prendre's com a quota mínima el salari familiar; que pertoca a l'Estat de determinar els deures socials de la propietat, quan la necessitat així ho demani i el mateix dret natural no els determini prou, etc.

La potència que a la classe obrera dóna l'associació professional, tan lloada per Pius XI, la conduiria fàcilment a la seva independència, si en el repartiment dels productes es prenguéss per norma aquesta recomanació de l'Encíclica:

Ha de fer-se el possible per tal que, si més no en l'esdevenidor, la part que s'acumula en les mans dels capitalistes sigui reduïda a una mesura més equitativa i se n'expandeixi una suficiència abundosa entre els obrers.

A. C.

COM FOU REBUDA PER UNS I ALTRES L'ENCICLICA "RERUM NOVARUM"

L'ENCICLICA *Rerum Novarum* marca, en la història, el començament d'una posició inesperada de l'Església Catòlica en mig d'aquell món hostil, ensuperbit i agitat fins en les seves mateixes entranyes per problemes profunds i preocupacions inquietadores. El triomf universal d'un liberalisme estret, sectari i antireligiós havia tret a l'Església gairebé tota la seva influència social, i com a càstig paorós, i ben justificat, de la Providència, dins de societats políticament i econòmicament materialistes i apòstates, braolaven esfereïdores les tempestes d'un socialisme foll i prompte a produir els més terribles trasbalsos per tal d'arribar fins allí on ell albirava que hi havia la felicitat de tothom, i principalment la dels més oblidats de la fortuna. La "Festa del Treball", celebrada per segon cop amb caràcter universal o de festa internacional, havia deixat ben palesa la força incontrastable del proletariat, i així mateix els fins que realment cercaven els qui eren directors de l'agitat moviment de les masses treballadores; però davant d'un estat de coses tan paorós i lamentable, només se sentia a parlar de dos "remeis", no se sap quin d'ells més desassenyat: el de l'escola liberal, que és reduïa a demanar serenitat i espera, amb certitud que les aigües encrespades tornarien totes soles a la quietud dels estanys artificials, no havent-hi per a tals convulsions altra metgia que la llibertat; i el de l'escola conservadora, per a la qual tot era qüestió de caritat en els rics, de resignació en els malaurats i d'austeritat infrangible i vigilant en els governs. Certament, l'escola catòlica que disposava de grups estudiosos com els de Friburg, Lieja, París, Colònia i altres punts, assenyalava vigorosament l'únic camí transitable per a sortir del toll on s'havia caigut; però les seves veus equànimes i serenes es perdien en mig del tumult eixordador de socialistes, liberals i conservadors, units tothora amb estranya germanor per tal d'anul·lar les prediccions del catolicisme social.

Així les coses, el 15 de maig de 1891, Lleó XIII, ancià de vuitanta-un anys, llançava a la faç del món cristià la torrentada de llum de la meravellosa Encíclica social on, "coratjós i amb dret clarament seu", enumera els drets i els deures de grans i de petits, de governants i de súbdits, de capitalistes i de proletaris. Hom esperava aquest document pontifical; havia estat anunciat pel mateix Papa en diverses ocasions; el demanaven humilment molts catòlics significats; però la seva aparició produí una sorpresa desconcertant, primer triomf de l'Encíclica, que semblava que havia de passar desapercebuda en aquell ambient gens a propòsit ni propici per a escoltar la veu austera del Cap de l'Església Catòlica, per a la qual la *Rerum Novarum* obria una era nova i insospitada, rompent definitivament l'asfixiador bloqueig on la tenia presa l'esperit sectari triomfant. No és pas cap exageració d'afirmar que fins els catòlics socials trobaren en l'Encíclica més d'allò que hi esperaven. Però la sorpresa d'aquests benemèrits i tantes vegades calumniats deixebles de Balmes, Ketteler, Marmillod i Manning fou una sorpresa ben plaent que els permeté de dir a tot arreu allò que a França pogué dir el P. Pascal: "Ningú no podrà prendre's malament que jo faci constar netament i amb modèstia, però també amb fermesa de veu, la concordança de les doctrines sustentades per l'escola de l'*Obra dels Cercles Catòlics* amb els principis dominants en la constitució *Rerum Novarum*".

Aquestes doctrines de l'*Obra dels Cercles*, tan naturalment odiades pel socialisme, eren constantment motejades de "socialistes" pels liberals i conservadors, fins a l'extrem que el Comitè de l'*Obra*, al qual pertanyien homes tan insignes, autoritzats i benemèrits com el Comte de Mun, Lleó Harmel i La Tour du Pin, encomanava a aquest darrer d'anar a veure el Papa i donar-li compte d'allò que passava. Lleó XIII no deixà gairebé a l'illustre sociòleg francès ni temps d'acabar de dir, i li respongué, amb la seva acostumada i lluminosa vehemència, quasi literalment allò mateix que un altre dia havia dit als membres de la *Unió de Friburg*: "No, no; aquestes idees no són socialisme; són cristianisme. Ah! els vostres adversaris ni tan sols no sospiten allò que prescriuen els principis fonamentals de l'ordre social cristià. Doncs, no passeu neguit; el Papa les farà conèixer; espereu la meua propera Encíclica". I, efectivament, quan sortí, el Pare Pascal pogué estampar amb plena i merescuda satisfacció les paraules més amunt copiades; i repeteixo que quelcom de semblant pogueren dir també molts d'altres: Tacciolo i Medolago Albani, a Itàlia; Mons. Doutrelaux i Helleputte, a Bèlgica; Volgersang i

Kuefstein, a Austria; Ortí i Lara i Cèpeda, a Espanya; els diputats i publicistes del Centre, a Alemanya; Manning, a Anglaterra; Gibbons i Freland, als Estats Units, etc., etc., deixant sense esmentar els internacionals de Friburg i Lieja. Tots aquests valuósissims elements i els que a cada nació els voltaren, en veure que el Pontífex Romà confirmava llurs orientacions tantes vegades esterilitzades per les esfereïdores condemnes de què a cada pas les feien víctimes liberals i conservadors, amos realment de la premsa i fins de les tribunes ressonants; en veure que podien comptar amb l'aguant del Papa i sentir-se segurs d'interpretar el pensament exacte de l'Església, llançaren al vent llurs banderes, bon xic plegades fins aleshores; i d'ací arrenca, sobretot, l'admirable moviment social catòlic, del qual potser hauria sortit la salvació d'aquesta societat malalta, sense l'hostilitat, dissortadament efecacíssima, de l'escola conservadora, bastant més irreductible davant les orientacions de l'Encíclica que la mateixa escola liberal, i àdhuc que la socialista.

No cal dir que liberals i socialistes—sense mancar, però, entre ells excepcions molt honorables i autoritzades—reberen l'Encíclica amb la forma menyspreant que és de suposar, responnent, com s'esdevé sempre en casos d'aquesta mena, amb dicteris i sortides irreverents als justificadíssims i raonadíssims retrets que a uns i altres fa Lleó XIII; però, què és el que veiem al cap d'aquests quaranta anys? Doncs, senzillament, els fets ens ho posen davant els ulls: els liberals tots s'han espolsat el pes mort de llur oposició ferotge a l'intervencionisme i de llur inhumà "deixeu fer, deixeu passar", i ací els teniu ara, no sols reconciliats amb la legislació obrera, amb les associacions professionals i amb la limitació de la llibertat individual del capitalista en les seves relacions amb els treballadors, sinó àdhuc volent fer-se passar per apòstols tradicionals de tots aquests articles del nostre vell programa social... I tocant als socialistes, no els esteu veient pertot—parlo del socialisme marxista, no dels caps calents que enlloc no manquen—espolsant-se igualment el pes mort de la lluita ferotge de classes, de la total abolició de la propietat i fins del materialisme que Marx els imbui? El socialisme occidental, tal com es presentava en 1891, havia, lògicament, d'anar a raure allà on ha anat a raure el socialisme rus, allunyat, per tanques hermètiques, de la benefactora influència de l'Encíclica, de la llum de la qual i de les seves segures orientacions han pogut aprofitar-se i se n'han aprofitat els nostres socialistes...

Aquesta insigne i insospitada influència de la *Rerum Novarum*

sobre socialistes i liberals culminà en el Tractat de Versalles, on inspirà els principis sobre els quals la major part de les nacions del món, i en primer lloc les més importants i progressives, posaren solennement els fonaments on ha d'aguantar-se la justícia social per tal d'establir una pau ferma entre les classes socials; i segueix culminant aquesta influència, tan gloriosa per al Catolicisme, en la fecunda i generosa tasca de l'Oficina Internacional del Treball, encarregada de portar a les relacions socials els esmentats principis, inclosos en el famós Tractat fundador de la Societat de Nacions. Quin tema, aquest, tan interessant i fecund per a ésser estudiat, no en un incís com fem ara, sinó en una sèrie documentada de conferències! Al Senat francès, on els liberals i socialistes abunden tant, si més no, com entre els redactors del Conveni de Versalles i entre els que formen l'Oficina Internacional del Treball, va llegir l'il·lustre senador Las Casas els esmentats principis, i al costat de cada un el respectiu text de l'Encíclica social, on Lleó XIII els havia predicats al món feia a la vora de trenta anys, quan els liberals i socialistes no toleraven pacíficament ni que se'n parlés; i diu el que aquí anomenem *Diario de Sesiones* que, en finir l'orador el paral·lel, sonaren "aplaudiments a la dreta, al centre i a l'esquerra".

Deixeu-me citar un altre exemple d'aquesta admirable concordança entre els dos documents. Principi del Tractat de Versalles: "El treball no ha d'ésser considerat com una mercaderia." I deia sobre això la nostra Encíclica: "L'obrer no ha d'ésser tractat com a esclau... Cosa vergonyosa i inhumana és d'utilitzar l'home com s'utilitza un vil instrument de lucre i de no apreciar-lo més que proporcionalment a la vigoria dels seus braços". Un altre principi del Tractat: "El treball dels nois ha d'ésser suprimit i el dels joves limitat, de manera que permeti llur desplegament físic i intel·lectual." I diu l'Encíclica: "Allò que pot realitzar un home sa en la força de l'edat no fóra equitatiu d'imposar-ho a una dona o a un noi. La infantesa, sobretot, no ha d'entrar al treball fins després que l'edat hagi desplegat en ella a bastament les forces físiques, intel·lectuals i morals." Demanen els plenipotenciàries de Versalles que el salari sigui suficient; i no haureu oblidat vosaltres les abrusadores expressions de Lleó XIII sobre la intolerable mesquinesa del salari. I així, fins a sis dels principis establerts per la reunió de les grans nacions per tal d'implantar la pau social en els pobles. Afegiu a tot això que, anualment, en la documentadíssima i molt extensa Memòria presentada a la Conferència pel director de l'Oficina Interna-

cional del Treball—tothom sap que M. Thomas és un fervent socialista—, es parla amb extrarodinària lloança de l'Acció social catòlica i del Sindicalisme cristià, que s'inspiren en la gran Encíclica, per la qual una persona tan autoritzada i gens sospitosa d'apassionament com és M. Thomas té sols paraules de consideració i respecte. Els més optimistes no haurien pogut preveure, l'any 1891, un homenatge tan gran del món a l'Encíclica *Rerum Novarum*.

M. ARBOLEYA I MARTINEZ

(*La Carta Magna de la Justícia Social*, de M. ARBOLEYA MARTÍNEZ, cap. IX. Traducció de Mn. Angel Carbonell.)

CRONIQUE DE L'ETRANGER

DELS ESTATS UNITS

ALGUNA COSA A FAVOR DELS ESTATS UNITS

I

EL gran periòdic de Mèxic *El Universal*, del mes de gener, publicà un article datat a París, del senyor Carles Serrano, *El problema de l'època*, que conté les apreciacions de M. Massis sobre els Estats Units. No seran, certament, els pobres i confusos arguments d'aquest senyor el remei que guarirà els mals de la civilització d'aquest país. Són, encara, molt injustos en conjunt, fonamentats en una novella com la de Duhamel: *Visions de l'esdevenidor*.

El novellista francès Duhamel veié en els Estats Units una *troupe* de 120 milions d'actors, homes i dones, representant damunt d'un fantàstic teatre horroroses escenes de la vida *mecanitzada* que aviat serien representades a Europa, per dissort dels nostres vells països.

L'esmentat M. Massis, nacionalista i occidental rabiós, mancat absolutament de l'idealisme de Duhamel, es deturà aterrit davant les seves descripcions, oblidant que l'"aspra civilització" que el novellista ens presenta amb tanta d'exageració, és la que el seu "empirisme organitzador" hauria d'imposar a França, si pogués i fos lògic. Jo crec que un escriptor artista dels Estats Units, sense sortir-ne, amb un Baedeker i una guia de magatzems, escorxadors, fàbriques, cinemes, etc., podria escriure el mateix de França o d'un altre país d'Europa, amb la mateixa injustícia.

Aquestes injustícies respecte als Estats Units tenen origen, sobretot, en la ignorància de la història d'aquest país: hom el suposa tan vell i, en conseqüència, tan desenrotllat en tot com els nostres. La proclamació de la seva independència data del 1776, i la incorporació a la República dels nous Estats, del 1848. Setanta-dos anys li han bastat per a integrar el seu territori i posar-lo sota lleis federals. Compari's això amb el temps que han necessitat França i Anglaterra per a formar-se!

Vinguts al concert de les nacions en una època en què l'home començava a ensenyorir-se de la naturalesa per mitjà de la ciència, els Estats Units caminaren a marxés forçades. Utilitzaren els descobriments dels savis per a explotar sense trigança els immensos recursos que la Providència i llur habilitat posaven a llur disposició. De l'any 1850 al 1860,

l'agricultura fou completament transformada per la introducció, en gran escala, de maquinària de tota mena. En 1860, quaranta mil quilòmetres de vies fèrries unien ja les principals ciutats del Nord amb els grans llacs i els rius, a través dels quals les embarcacions transportaven 400.000 tones de mercaderies. Un americà, Fulton, en 1807, adaptà el vapor als vaixells; un altre americà, Whitney, inventà la màquina per a extreure el cotó de la llavor; Edison inventà la làmpara elèctrica i perfeccionà la telegrafia; Bell, descobridor del telèfon en 1876, també fou americà; els germans americans Wright foren els precursors de l'aeroplà... En el comerç, la indústria, les facilitats de comunicació..., els Estats Units suporten la comparació amb les més velles nacions d'Europa i, en molts de casos, les superen. Els seus admirables progressos, de què no ha donat exemple cap altre poble, el Japó inclòs, perquè no ha fet sinó imitar, els ha realitzats en cent cinquanta anys. En 1790, els Estats Units tenien 4 milions d'habitants, i ara compten amb 120 milions.

Una marxa semblant, en massa i tan ràpida, no és una cosa que ompli d'admiració? No hauria de despertar les facultats artístiques dels poetes i novellistes? Al costat d'aquests triomfs tan ràpids d'un poble gegant damunt les forces orbes i violentes de la matèria, el setge de Troia, la vinguda d'Eneas al Laci i àdhuc l'alliberació de Jerusalem, semblen empreses de pigmeus! Colloquem-nos en aquest punt de vista per judicar amb equitat els Estats Units. Jo vull expressar simplement la impressió que em feren la primera vegada que els vaig visitar, impressió que ha anat accentuant-se en els meus viatges posteriors.

Fóra una error de creure que han mirat amb negligència tot treball intel·lectual i artístic de 154 anys ençà. Llibres com els de M. Duhamel deixarien aquesta idea en els ignorants. Els Estats Units tenien 256.104 escoles públiques en 1929, compreses les escoles primàries, les secundàries i les universitàries. Les Universitats soles aixoplugaven 900.000 estudiants de l'un sexe i de l'altre. El Govern i els particulars despenen en aquestes escoles cinc milions de dòlars a l'any. Sostenen 5.469 biblioteques públiques, moltes d'aquestes en pobles petits, totes construïdes i organitzades talment, que poden comparar-se amb les millors de França. El mateix M. Duhamel té el deure de convenir-hi; refusa, però, de retre's a aquesta evident superioritat: "La biblioteca pública—escriu—és ordenada, rica, hospitalària... Milers d'ombres hi treballen amb una fervor religiosa. Una dolça escalfor vivificadora reconforta el viatger. Que bé s'hi està, o pàtria!"

Ací és poc elegant i injust aquest nacionalisme....

Les ciutats rivalitzen les unes amb les altres per a tenir museus dignes de llurs biblioteques públiques. No planyen cap mena de despeses per a enriquir-los amb obres d'art. El Museu Metropolità de Nova-York val tant com els més famosos d'Europa. Grans Municipis i Estats, tenen escoles d'art anexas a llurs escoles públiques i privades.

Cada any envien llurs alumnes més aprofitats a Roma o a París. Aquestes dues ciutats són i seran, sens dubte, durant molt de temps, la Meca dels artistes. Els Estats Units, però, ja han produït algunes figures de primer ordre. Quan morí Whistler, en 1903, un crític va decla-

rar-lo, en la *Revue Bleue*, "el més gran pintor del segle XIX". Molts tenen John Singer Sargent (1856-1925) com el primer retratista del nostre temps.

De deu anys ençà, noto en aquest país un interessant progrés artístic. Aquesta pressa i ardor en un domini abans tan abandonat, explica la seva atracció envers França i, sobretot, envers París, on convergeixen poetes, escultors, pintors, arquitectes i músics americans. Les revistes i els llibres d'art es multipliquen. No hi ha periòdics que no s'interessin per aquestes coses.

M. Duhamel s'hauria d'haver pres la molèstia de visitar també alguns interiors, fins i tot els més humils. Hauria pogut observar com els americans extremen la cura a tenir-los nets, en ordre i a donar-los un aspecte interessant. Les cuines ofereixen una harmònica distribució de tots els atuells i una notable distinció que rares vegades es troba a França, on bellesa és sinònim d'incomoditat. Ara els arquitectes americans posen molt d'interès a variar les habitacions, tot fent-les atractives a la vista i a la vida quotidiana. Una Universitat com la de Princeton pot competir, pels seus monuments, amb Oxford, i també, segons diuen, amb la de Cornell; però jo no l'he visitada.

L'autor de *Scènes de la vie future* volia fer-nos creure que la màquina ha sufocat en els americans tota activitat intel·lectual. Prejudici i ceguesa ridículs! Pel que es veu, són ignorats els noms de J. Dewey, Henry, William James, Longfellow, Lowell, Merk, Iwain, Edgar Poe, Webster, Wilson, Santyana, etc.

En la part més alta de Nova-York, damunt d'un tossal que es dreça, ha estat bastida una rotonda, anomenada *The Hall of Fame*, on tenen llurs noms i llurs bustos els grans homes que han honorat els Estats Units. Esmentaré a l'atzar alguns dels que coneix tot el món i que no he citat entre els escriptors: Washington, Lincoln, Franklin, Jefferson, Fulton, Morse, Whitney, Channing-Bacroft, Hamilton... Al costat de *The Hall of Fame*, hom ha erigit recentment l'anomenat *The Hall of Remembrance of American Artists*. La idea es deu al meu amic l'artista Francklyn Paris. Ací trobo Browster, St. Gaudens, Whistler, Chase, Ward... Per tant, quan M. Duhamel escriu: "Després de dos segles, encara es poden comptar amb els dits d'una mà els representants a qui volguéssim oferir un lloc en el nostre Panteó" (pàg. 248), no hi ha dubte que exagera. No volem emprar paraules més dures per qualificar la seva asserció.

Als ulls de molts francesos i d'altres, l'americà no té cap més dèria que guanyar dòlars per tots els mitjans, com si la set del diner fos un monopoli dels Estats Units. L'americà despèn els diners amb la mateixa facilitat amb què els guanya. Els diners, un cop guanyats, són esmerçats sovint, no en plaers ni a enriquir la família, sinó en finalitats filantròpiques. És gaire sabut que les diverses fundacions de beneficència dels Rockefeller, Carnegie, Filene, etc., representen anualment un interès de 59.559.000 dòlars? La suma més forta d'aquests donatius va a educació: 30.500.000 dòlars. Saben res d'aquesta generositat les nostres empreses intel·lectuals, artístiques i caritatives de França?

II

En fi, la causa de totes les injustícies és la ignorància, peculiar als artistes com M. Duhamel, que sacrifiquen a l'estètica el *confort*, el benestar i la mateixa vida humana. Un carrer estret, sense llum, mal pavimentat, amb cases apinyades, amb sostres de bigues i portes ogivals, els encisa, per bé que els interiors siguin sòrdids, tenebrosos, malolents... Això, tant se'ls en dóna. Parleu-los d'enderrocar aquest carrer, de demolir aquesta casa: protesten de seguida. Es desconhorten en veure reemplaçar les llànties d'oli per les d'Edison i els cotxes de cavalls pels autobusos. Voldrien, sobretot per als altres, que s'empressin diligències i bells vaixells de vela, en lloc de grans expressos i de ràpids vapors. Visquen les arades! Fora els tractors! "Vaig visitar—escriu ple de tristesa M. Duhamel—en la nostra opulenta Normandia, una finca proveïda pel seu audaç propietari, de totes les màquines imaginables. Els treballadors no deixen d'observar cada dia que tal o tal altre esforç humà mereix d'ésser substituït per una màquina" (pàg. 239). I els treballadors tenen raó. Aquest estetisme implica un menyspreu de l'home i de la seva dignitat, inconscient en M. Duhamel, que galleja d'ésser humanitarista. En d'altres ve a ésser un snobisme explotat d'allò més bé pels fabricants d'obres mestres de pintura i de mobles antics. D'aquí que ni ell ni els seus correligionaris no hagin comprès res de la civilització americana. Aquesta subordina massa els elements i la bellesa mateixa a les necessitats i traspasa els límits exagerant la importància de la màquina, fent-la treballar més enllà de les necessitats. El reajust vindrà quan no marxi sinó en la mesura necessària per a satisfer les exigències de la vida. Llavors el treballador, *tayloritzat* durant dues o tres hores del dia en una fàbrica, podrà consagrar la resta del temps a la ciència, o a l'art, que ja no seran el monopoli d'aquells a qui el diner proporciona semblant passatemps... Des del seu punt de vista idealista, M. Duhamel hauria d'aconhortar-se que "l'experiència americana triomfi, segura del seu esdevenidor".

Les injustícies envers Amèrica no tenen altre resultat que isolar-la avantatjosament del món i accentuar el seu egoisme. L'obliguen a concentrar-se en ella mateixa i a girar la seva força econòmica contra les altres nacions. Retarden aquesta cooperació comuna, aquesta solidaritat de riqueses i de misèries de les grans famílies humanes, que impediria a milions d'homes sense treball i sense pa de provocar revolucions o morir-se de fam.

Moltes de les crítiques de M. Duhamel serien justes si no fossin exagerades. No ha vist en el rostre dels americans sinó els tics, que és cert que en tenen. Tractaré d'assenyalar ràpidament els que m'han cridat més l'atenció en el curs dels meus viatges.

Seria absurd de negar que llur mecanisme és excessiu: música, cuina, botigues d'ultramarins, salons de perruqueria, restaurants, trens subterranis tenen llurs ressorts i manetes que reemplacen l'home, el qual sovint és llançat fredament al carrer.

Qui sent per primera vegada la conversa d'un americà hi descobreix una obsessió pel dòlar. Creu que li serveix per a expressar-ho tot. L'anunci, el reclam, entre ells, envaeix fins les esglésies i els llibres d'oracions, i a vegades és grotesc i infantil. Els focs d'artifici i les paraules que els acompanyen, amb els quals inunden i fatiguen la vista durant la nit, fan venir a la memòria l'acudit de Chesterton que va dir: "Quina llàstima de saber de lletra!"

A casa d'una família distingida que vaig conèixer molt, els joves no llegien als diaris sinó la secció de futbol i la de concursos. L'únic tema de conversa que interessava al seu pare era el golf: judicava un home per la seva aptitud a llançar la bola. També a Espanya un torero famós atreu més l'atenció que un hàbil ministre d'hisenda. La gent saluda el torero i ni tan sols es mira el ministre. Els triomfs esportius són títols de glòria per a una confessió o secta religiosa. Un diari catòlic, parlant d'un boxador catòlic, escrivia, amb cert orgull ingenu, que guanyava anualment més que el President de la República. Tal o tal Universitat sembla estar més joiosa de les seves victòries assolides amb la pilota o els punys que no pas dels seus èxits científics o literaris. Allà es prepara amb oracions, misses i comunions per a les proeses en el rugby o en el tennis. Això ajuda a convertir, diuen, alguns dels *coachmen* o directors d'aquests esports. Llargues columnes exposen en els periòdics confessionals l'apostolat extraordinari dels esports; d'aquí ve, sens dubte, la militarització de la pietat: formen regiments per a les confessions, les misses i les comunions, com si es tractés de partides de hockey o de basket-ball.

I d'aquí l'apatia de tants d'americans, fins i tot dels joves, pels treballs intel·lectuals i artístics; un savi, un pintor, un músic, un poeta no són res en esguard d'un virtuós de la boxa, que sempre és més ben pagat que un professor de filosofia. Tots els devots de la bellesa i de la cultura desinteressada fugen a París.

Aquest estat d'ànim és sostingut i agreujat sempre pels diaris de Hearst, que abracen com un pop els Estats Units i sufoquen llurs més nobles aspiracions: quinze milions de ciutadans enduren la influència metzinosa d'aquests papers.

Els altres diaris, per no quedar-se endarrera des del punt de vista comercial, segueixen el mateix camí. Els millors omplen llurs pàgines amb les cròniques dels principals esdeveniments atlètics i esportius. Semblen estar més ben informats de la política exterior que de la de llur propi país. Els problemes tan greus dels negres, dels trusts financers i industrials, de l'explotació obrera, són ignorats; un de sol els interessa: la prohibició. Meravellem-nos del fet que encara no hi hagi consciència política en les masses! Només un 25 per 100 d'electors voten. És esmentada com un rècord la xifra del 40 per 100 per a l'elecció del President Hoover.

Allà els partits són un artifici fonamentat damunt d'interessos de casta i de tarifes de regions. Greu perill per a l'esdevenidor dels Estats Units. Mancats del contrapès d'una burgesia liberal recolzada en els camperols, com a França, poden veure's compromesos en lluites violentes

entre capitalistes i comunistes. La immigració centuplica el perill. El proletariat ja no és el captaire arribat d'Europa disposat a acceptar sense queixar-se el mos de pa que li apaivagarà la fam. Incorporat a la societat americana, comença a llegir, a estudiar i a adquirir consciència d'ell mateix, i pateix. Alguns obrers més audaços, ajudats per intel·lectuals, s'esmercen a agrupar llurs companys de penes... Quin caos polític i econòmic no pot produir-se, si l'evolució lenta no és facilitada per la sàvia prudència de les classes mitjanes, els interessos de les quals són solidaris del capital i del treball!

Em cal parlar de dos defectes que xoquen molt a un francès que viatja pels Estats Units. El primer és, sigui'm permesa la paraula, la mecanització de les habitacions de l'home: qui ha vist un poble, els ha vistos tots. El segon és la mecanització de la cuina, uniforme i en caixes...

Ja en parlarem.

A. LUGAN

LLIBRES & REVISTES

ELS LLIBRES

En aquesta secció es faran recensions crítiques de totes les obres que ens siguin trameses en doble exemplar.

DICCIONARI CATALA-VALENCIA-BALEAR, obra iniciada de Mn. Antoni M.ª Alcover. Tom. I, redactat de Mn. Antoni M.ª Alcover i En Francesc de B. Moll. Il·lustrat amb 240 dibuixos. A. ARG.—Palma de Mallorca. Imp. Mn. Alcover, 1930, LXXII + 838 pàgs.

La necessitat d'un bon diccionari català de consulta de tendència primàriament informadora es fa sentir de cada dia més. El corrector d'estil que no disposi més que del *Diccionari Ortogràfic* o del *Diccionari Pallas*, i fins registrant i tot el *Diccionari Aguiló*, es trobarà sovint davant de paraules que no sabrà si admetre-les o rebutjar-les, perquè no les porten aquestes obres de consulta i les usen els escriptors, adés legitimament, adés també contagiats de forasteria. Si per tenir la part més segura, hom esmena tota paraula i varietat no registrada en aquests inventaris incomplets del llenguatge, som en camí d'un gran empobriment de lèxic; aviat ja no seran corrents sinó les paraules registrades en aquests manuals, que no estogen sinó una part del bon llenguatge català i encara presentada amb el criteri personal del compilador, que ha mirat potser massa a com ell voldria que fos el llenguatge literari.

Però és ja una vergonya per als escriptors que hi hagi d'haver correctors d'estil per a esmenar i posar a to els originals. L'escriptor digne d'aquest nom hauria de tenir prou coneixements lingüístics per a saber si són bones o no les paraules i formes que usa i per a tenir a disposició un gran riquesa de lèxic poada de font segura. Aquest, encara més que el corrector, necessita d'un bon diccionari català de consulta, ric d'elements del parlar antic i del parlar viu, seleccionats, presentats ordenadament en les diferents significacions i usos, documents amb textos del parlar antic o de bons escriptors renaixents, o portant la indicació de les comarques on són vius, i amb explicació de l'etimologia i herència catalana. Fins els mateixos castellanismes, gallicismes i altres barbarismes rebutjables però encara d'ús corrent, hauria de registrar, però declarant llur mala qualitat i donant-ne el substitut; procediment molt més educador i racional que la pura omisió de les paraules que el compilador voldria bandejar del català escrit.

La lectura cada dia més sovintejada dels textos del català antic i la dels escriptors renaixents rics de vocabulari comarcal, demanen o glosses especials per cada obra, o un diccionari informatiu del català antic i existent, amb inclusió dels dialectalismes i paraules comarcals. Així com la producció catalana cada dia

més intens en el camp científic demana també un diccionari complet de tecnicismes ben catalanitzats.

Pe bona sort no manquen pel català els materials necessaris per bastir un diccionari de consulta que respongui a totes aquestes necessitats d'urgència sempre creixent. Més de 25 anys ha durat la tasca de replegar-los. Qui en tingué la idea, Mn. Antoni M.ª Alcover, durant aquest lapse de temps ha recorregut personalment els pobles de Catalunya, València, Rosselló i Balears, replegant la conjugació viva dels verbs més irregulars, paraules, tradicions, folklore. Especialment l'any 1921, acompanyat del novell i ja acreditat filòleg En Francesc de Borja Moll i de dos ajudants més, féu una recerca lexical durant cinc mesos en els pobles que van del Pireneu a Alacant. Mentrestant muntava una riquíssima biblioteca filològica i literària, que ha arribat ja a 2.000 volums. El català antic i el català literari modern hi tenen pleníssima representació, així com les obres de filologia romànica estrangeres per al coneixement perfecte de l'estat actual de la ciència lingüística. El contingut lexical dels textos catalans, integralment en la majoria i seleccionat en les darreres obres ha estat recollit per obra de seminaristes i sacerdots.

Al mateix temps, no comptant la col·laboració dels centenars d'espontanis que s'interessaven per l'obra, en totes les regions, persones intel·ligents i seleccionades han anat replegant materials del parlar viu i dels documents d'arxius i biblioteques.

Tot aquest tresor classificat i ordenat alfabèticament, a punt de redacció dels articles, omple 137 calaixos amb un total de 3.000.000 de cèdules lexicogràfiques. Això és bona cosa més que el contingut de la famosa "calaixera" de Mn. Alcover, de 33 calaixos només, portada a l'Institut d'Estudis Catalans en 1915 i retornada a Mallorca en 1918. Que els materials són bons i abundosos, n'és prova el volum I publicat del Diccionari, que en 833 planes no dona encara tota la lletra A, tot i que de cada accepció diferent només són adduïdes les autoritats més antigues i en nombre reduït. Resta encara molt material en les calaixeres sense publicar, que pot ésser fonament d'estudis lingüístics ben interessants. I el que de la lletra A mostra el volum I, de les altres lletres ens ho han demostrat les consultes particulars, que per als nostres estudis lingüístics hem hagut de fer al tresor estojat a Mallorca.

També pel seu compte l'Institut d'Estudis Catalans ha fet una recerca sistemàtica sobre el parlar viu i ha buidat el contingut de moltes obres del català antic i dels escriptors renaixents, i dels resultats en són bona mostra els vocabularis publicats en el *Butlletí de Dialectologia catalana*; però, en volum, el tresor de l'Institut no arriba al de Mn. Alcover. Catalunya podria tenir un diccionari de consulta completíssim i tal com el necessita l'estat actual de la producció literària, amb l'acoblament dels materials d'aquests dos tresors, presentats amb criteri ample informatiu. Però això és un somni que no tindrà realitat. Molt serà que arribem a veure publicats amb molts anys dos diccionaris catalans de consulta. Del de Mn. Alcover ja n'hem vist el primer volum complet, i la redacció sembla assegurada, per la publicació dels volums restants en la persona del jove Francesc de B. Moll. Obra seva és principalment la redacció dels articles del volum I (més de 15.000). La definició i classificació de sentits i usos, la tria dels textos clàssics i moderns comprovats, el llenguatge tècnic catalanitzat, els elements folklòrics, les variants morfològiques i ortogràfiques, transcripció fonètica i etimologies demostren un filòleg de lluc, que està al corrent dels últims estudis lingüístics.

L'aprenentatge d'aquest primer volum farà que perdurin i augmentin en el segon les millores de simplificació i ordre que ja transparenten en els darrers quaderns del primer.

Les il·lustracions a ploma, perfectament executades, són un complement molt l'estimable de l'obra, que es recomana de més a més per una composició tipogràfica nitidíssima i ben resolta, i una presentació de cobertes especials elegantíssima. És un diccionari de consulta com no el tenen moltes llengües modernes.

Se li podria fer retret de no seguir l'ortografia de l'Institut, que és ara la general. Això no li treu utilitat pràctica: quan els articles porten ortografia diferent, sempre és indicada l'ortografia de l'Institut. D'altra banda això té excusa. L'aplicació de les normes hauria presentat dificultats quasi insuperables en la reproducció de textos antics i dels primers autors renaixents i en la transcripció de moltes paraules dialectals, que han de figurar en un diccionari general de consulta. Perquè aquest és el cas real: que les normes que han aconseguit la universalitat d'acceptació amb l'intent d'ésser les definitives, no resulten bones per a grafiar sense violències aquests tres sectors importants de la nostra llengua.

Una obra de tant de mèrit i de necessitat tan urgent, que en pocs anys podria ésser a disposició de tots amb tots els volums acabats, és una gran llàstima que porti un pas de publicació tan endarrerit, únicament per manca de subscripció!—
J. C.

LES REVISTES

Les reproduccions i reduccions d'articles d'altri fetes en aquesta secció tenen només caràcter documental; la inserció d'elles no implica, doncs, conformitat plena amb llur contingut.

LA SOCIETAT DE NACIONS I L'ENCÍCLICA "RERUM NOVARUM", per E. de las Cases, a "La Vie Catholique", de París, núm. del 28 de febrer.

Heus ací que fa dotze anys que la Societat subsisteix. Heus ací dotze anys que ella no solament sobreviu a les crítiques de la rutina, sinó que avança cada dia més forta, més activa. Cada dia creix el nombre dels seus adherits. Cinquant-quatre pobles en 1930, en lloc de trenta en 1919! Cada dia, en fi, s'eixampla la seva missió, es prova més la seva utilitat i s'aferma la seva autoritat.

A la Societat de Nacions, tres coses li són necessàries:

- 1.ª Una doctrina, una llei, un codi de dret internacional;
- 2.ª L'existència d'una jurisdicció arbitral, o millor, d'un Tribunal de justícia, prompte a tallar les diferències entre nació i nació;
- 3.ª Una força capaç de fer executar els decrets donats per aquest Tribunal.

* * *

En primer lloc, una llei. El 10 de novembre de 1928, en el seu discurs, d'on han sortit els vint-i-sis articles del "Conveni", M. León Bourgeois formulava així la base d'aquesta llei: "Substituir al Dret de la Força la Força del Dret". Així ell es trobava d'acord amb el Papa, car alguns mesos abans, en 1917, Benet XV havia expressat exactament la mateixa idea.

Altrament, de molt de temps enllà, el Papat havia declarat criminal tota guerra que no tingués per causa la legítima defensa.

En el dret cristià, la guerra no era permesa, ni al poble que volia estendre's i eixamplar el seu territori, ni al príncep desitjós de conquerir per la guerra una popularitat que les seves faltes havien pogut minvar, ni al govern que, sota el pretext massa fàcilment enganyador, atacava el primer, en la pretesa temor d'una agressió futura.

* * *

Al costat d'un dret internacional que així fixi la Justícia, cal un tribunal per a aplicar-ne els decrets.

El tribunal de La Haia havia assajat, en 1900, d'obtenir l'adhesió de totes

les nacions pacífiques a un Tribunal arbitral facultatiu. Tribunal davant el qual, abans de desencadenar un conflicte guerrer, havien de presentar-se les nacions.

Alemanya, Àustria, Bulgària, s'hi havien negat...

Avui, la Societat de Nacions ha creat l'arbitratge obligatori, però a l'arbitratge que suposa un acord entre jutges i justiciables, ha ajuntat, en cas de necessitat, un Tribunal de Justícia que imposa les seves voluntats àdhuc als litigants que volarien sostraure-s'hi.

* * *

Per últim, en tercer lloc, donada la sentència, cal tenir els mitjans de fer-la complir. Aquests mitjans, actualment, poden semblar aleatoris. De dia en dia, però, van esdevenint més nombrosos, més precisos, més efectius.

Les nacions, membres del Pacte, han d'unir-se contra l'agressor, tancar-lo en un bloqueig econòmic perillós i, en cas de necessitat, fornir fons i armes necessaris per a la victòria.

Fóra preferible una gendarmeria internacional.

Els fundadors de la Societat de Nacions no ho neguen pas, ans al contrari; però reconeixen les dificultats que inclou aquesta solució. Els apar tan delicada, que creuen, amb raó, que cal de primer fer-la acollir pel governs i els pobles. El temps és un element essencial en la formació d'una nova mentalitat.

La Societat de Nacions, en la seva fesomia actual, ha pogut acomplir el seu ofici i són nombroses les causes de conflicte resoltes per la seva intervenció.

* * *

El més terrible dels perills que amenaça actualment la Pau, no es troba per ventura en la crisi social?

L'Encíclica *Rerum Novarum*, des de 1891, tot assenyalant-ne el mal, hi havia aportat el remei. L'Encíclica precedia, en aquest camí, de més d'un quart de segle, l'article 13 de la Societat de les Nacions que veu, també, en la Pau social, la base indispensable de la Pau mundial.

El 17 de juny de 1927, tingui ocasió de comparar, a la tribuna de Senat, els dos pensaments: el de la Societat de Nacions i el de l'Encíclica. De la lectura dels dos textos sortia la superioritat esclatant de l'obra de Lleó XIII.

El buf que l'ànima és més ample; la seva ànima és més noblement humana, el seu cor més generós, més fraternal. Terminada la seva lectura, l'*Officiel* [el "Diari de Sessions" francès] afegia alguns mots: "Aplaudiments a la dreta, al centre i a l'esquerra".

Oh! que hom no m'acusi de vanitat. No era pas a mi que aplaudia el Senat: era l'Encíclica *Rerum Novarum*. És el Luxemburg d'acord amb el Vaticà i testimoniant-li la seva admiració.

—Vós que sou un *Papalin*—em deien alguns membres de l'extrema esquerra tot somrient—perquè no scieu al costat nostre?

—Estic disposat a fer-ho—els responguí amb el mateix to—si vosaltres aporteu a les Encíclics religioses del Papat la mateixa adhesió que a la seva Encíclica social.

Per més que sempre tingui fina l'orella, no he oït pas encara la resposta.

Ah! si el Parlament i la França tota comprenia la crida del Papa, com, a la força de la gendarmeria, l'ascendent moral que bufa de Roma ens aportaria una força irresistible.

Quan el Papat, per demostrar que en ella la nova ciència s'entenia amb la fe antiga, donava la seva primera emissió de T. S. F., no consistia, tal volta, aquesta a enviar a tot el món un missatge pacífic?

Fa gairebé dos mil anys que un esguard llançat al Cel feia brillar als ulls l'Estel que menava a la Cova de Betlem magues i pastors.

Ell els anunciava una confessió nova, una era de fraternitat. Brunetière, comparant la Religió catòlica a les altres confessions, la declarava la més dolçament abocada sobre els petits i els humils, en un mot, la més social.

S'ha apagat ja l'Estel de Betlem? No. Quan des del Palatí hom llança un esguard vers el Vaticà, hom hi distingeix una llumeta en una cambra, on un home vestit de blanc prega, als peus d'un Sant Crist, on el nostre Déu, amb els braços estesos, sembla cridar, per estrènyer-los sobre el seu cor i assegurar la pacificació mundial, "els homes de bona voluntat".

LES IDEES I ELS FETS

VIDA RELIGIOSA I MORAL

EL SANT PARE CONFIRMA I RATIFICA LES NORMES DIRECTIVES DE L'ACCIÓ CATÒLICA.—El dia 19 d'abril passat, el Sant Pare va atorgar una audiència especial als dirigents de les associacions romanes que formen l'Acció Catòlica i els adreçà un parlament en què els digué que l'increment que prenia en tot el món l'Acció Catòlica l'induïa a remarcar les grans línies que enquadren tota l'Acció Catòlica, i a repetir i ratificar les normes directives de la seva actuació. El punt de partida és la definició donada pel Sant Pare en la seva primera Encíclica: *l'Acció Catòlica és la participació dels seglars en l'apostolat jeràrquic de l'Església*, definició que conté els elements essencials de la cosa definida.

Després d'haver recordat que la participació dels seglars en l'apostolat es remunta als orígens mateixos del Cristianisme, el Sant Pare explicava que això significa participar de l'apostolat instituit per Jesucrist i que es perpetua de generació en generació per mitjà de l'episcopat catòlic. D'aquí es desprèn que l'Acció Catòlica perdria tota la seva raó d'ésser des del moment que s'afluixés el vincle que la lliga amb l'apostolat d'ahir i d'avui, amb la Jerarquia. Aquesta conseqüència és d'una importància suprema i ha d'informar tota l'Acció Catòlica.

Pel que fa als fins de l'Acció Catòlica, el Sant Pare afegia que són dos: la formació d'apòstols i l'actuació de l'apostolat. De primer, obra de formació: formació de l'enteniment, de la voluntat, de les idees i dels sentiments; formació de veritat i de santedat, perquè ningú no pot donar als altres el que ell no té.

Després, l'acció d'apostolat es desenvolupa de moltes maneres: amb l'oració, que és sempre el primer, el més fàcil i el més important apostolat; amb la paraula parlada o escrita, amb les obres. Cal preguntar: on arriba i on ha d'arribar l'Acció Catòlica? Quin és el camp assenyalat a aquest apostolat? Ha d'arribar a tot arreu on es tracti de la glòria de Déu i del bé de les ànimes, de la llei de Déu i de les seves aplicacions a l'ordre moral, del bé i del mal. A tot arreu on cal que arribi l'apostolat jeràrquic ha d'arribar també l'Acció Catòlica, si ell li demana la cooperació. No hi ha cap camp d'acció moral o social on no pugui actuar l'Acció Catòlica sota el guiatge i el comanament immediat de la Jerarquia. Per tant, l'Acció Catòlica té un camp d'acció il·limitat, per bé que en ell té una manera pròpia i particular d'actuar.

Per això es comprèn perquè el Sant Pare rep un gran consol de les visites dels ferroviaris i tramviaris i de tots els qui treballen en un ram determinat o exerceixen una particular funció social. És que mentre

la qüestió social, i principalment el problema del treball, no sigui una mera qüestió material i econòmica, sinó abans que tot una qüestió moral, l'Església, en virtut del seu mandat diví no pot desentendre-se'n. L'Església i l'Acció Catòlica ensenyen a santificar i ennoblir el treball, a fer-li produir no sols l'aliment material, sinó també un aliment més excellent que engendra la vida eterna, a fer-lo més conscienciós i més útil a l'individu i a la societat.

Certament que no es pot demanar a la Jerarquia l'educació tècnica o funcions financeres segons les diverses parts de què es compon el conjunt de múltiples relacions que constitueix la societat. Per a les diverses necessitats del cos social hi han les escoles, els instruments tècnics, tot un conjunt científic, industrial i material. No és aquí on l'Església té el manament d'intervenir. L'Església ha de desenvolupar la seva acció en el camp on es tracta de la salvació de les ànimes, de la formació i santificació individual i de la propagació d'aquesta santificació per mitjà de l'apostolat social.

De tot això es desprèn clarament que l'Acció Catòlica és legítima, necessària i àdhuc insubstituïble: legítima pel dret indiscutible de l'apostolat jeràrquic a cercar ajut; necessària, perquè l'apostolat jeràrquic no es basta a ell mateix i ha de multiplicar la seva acció per mitjà de molts braços, de moltes boques, de molts cors i de moltes voluntats; insubstituïble, perquè tractant-se de la salvació de les ànimes, sols l'Església ha rebut de Déu la missió d'intervenir, i amb ella, i guardada la deguda proporció, l'Acció Catòlica.

El mateix dia, en la festa de l'aniversari de la fundació dels feixos, Giurati, secretari del Partit Nacional Feixista, va pronunciar un discurs en què va dir, entre altres coses: "També nosaltres volem educar els joves en la religió dels pares. El Feixisme no ha esperat l'11 de febrer per tenir un pensament i una direcció sobre aquest problema. Mussolini, abans de la marxa a Roma, va declarar a les Cambres el seu pensament religiós i anti-maçònic. Arribat al poder, el Feixisme, amb declaracions públiques, amb disposicions legals i, sobretot, amb la pràctica quotidiana, ha demostrat la seva voluntat en aquest punt; per això assistim amb sorpresa a aquesta grollera maniobra encaminada a salvar el que ja està salvat. I als qui, per justificar una acció potser inútil i potser perillosa, apellen a un paràgraf del Concordat, els fem la senzilla observació que la Santa Seu l'ha estipulat amb el règim totalitari i amb l'Estat corporatiu feixista". Pocs dies després, el Sant Pare responia a aquestes al·lusions amb la lletra al Cardenal Schuster que reportàrem al fascicle anterior.

Per tal de comprendre millor el sentit i l'abast d'aquests documents pontificis, cal explicar els antecedents de l'actual conflicte entre l'Església i el Feix. Cap a les darreries de març, el *Lavoro Fascista*, de Roma, al qual s'uniren aviat altres diaris i revistes, emprengué una violenta campanya contra l'Acció Catòlica, especialment contra les organitzacions de joventut. Com a mostra del llenguatge emprat per la premsa feixista, sols direm que el *Lavoro Fascista* del dia 31 de març anun-

ciava que aviat es tornaria a sentir *suon di legnate* (soroll de garrotades), amenaça que els fets posteriors han demostrat que no era vana.

Dos eren els pretextos d'aquesta inesperada ofensiva: que l'Acció Catòlica feia servir les seves organitzacions com a base d'un partit polític que substituís l'antic Partit Popular, amb l'intent de posar-se en front del Feixisme i estar preparat per a recollir-ne la successió. Era l'altre, que l'Acció Catòlica posava entrebancs a l'organització corporativa feixista. Es fonamentaven aquests temors en la presència a les organitzacions de l'Acció Catòlica d'alguns dels dirigents del Partit Popular i en una circular del President de la Joventut Catòlica de Roma, que recomanava l'organització de grups professionals i llur formació tècnica, cosa que el règim va prendre per un intent d'actuació sindical en competència amb els sindicats feixistes. *L'Osservatore Romano* va negar rodonament que l'Acció Catòlica fes política de cap mena, puix que l'haver pertangut a un partit algun dels seus homes no volia dir que ara volguessin ressuscitar-lo clandestinament. Pel que fa al segon punt, la Joventut Catòlica, en sessió del 8 d'abril, va acordar que la formació de grups d'obrers podia sortir-se del camp espiritual i moral de l'Acció Catòlica i envair el camp tècnic que no li pertany; amb això, el president, l'advocat Traglia, creient-se desautoritzat, va presentar la dimissió.

Mentrestant, alguns diaris feixistes atacaven l'Acció Catòlica des d'un altre punt de vista: deien que ja no era necessària després de tot el que ha fet i fa el Feixisme, perquè les noves generacions creixin i s'eduquin en la religió dels pares, i perquè la religió i els seus ministres siguin respectats; que, per tant, eren, si més no, inútils organitzacions especials per a la formació religiosa del poble; que àdhuc hi havia el perill que esdevinguessin perjudicials, puix que posaven la divisió allí on el Feixisme havia posat la unitat. D'aquestes idees es feu ressò Giurati en l'esmentat paràgraf del seu discurs. Reforçaren l'argument amb l'exemple d'Espanya: allí, deien, l'Acció Catòlica no ha pogut impedir les cremes de convents, cosa que hauria evitat un règim favorable a l'Església; aquesta, doncs, ha d'encomanar la seva defensa al règim i no a l'Acció Catòlica.

Mentrestant, l'autoritat sospenia els Congressos d'universitaris catòlics que havien de celebrar-se a Pavia i a Ferrara, la Federació Universitària Catòlica Italiana sospenia els que estaven anunciats a Catània i a Viterbo, i eren clausurats governativament els Centres i associacions de Joventut Catòlica. Coincidia amb això i hi donava pretext l'anunciat *soroll de garrotades*: violències contra els estudiants que portaven la insígnia de la F. U. C. I., o en formaven part, assalts i saqueigs de Centres Catòlics, de l'administració de la *Civiltà Cattolica* i fins de la Cúria episcopal de Priverno i d'algunes esglésies o de locals annexos.

Sembla que Mussolini ha contestat a les reclamacions diplomàtiques, oferint la reparació dels danys, però per ara no es tornen a obrir els Centres clausurats, que és el punt capital de les reclamacions pontificies.—M. R.

GRANDIOSA MANIFESTACIÓ D'HOMENATGE A L'OBRA FILOSÒFICA DEL CARDENAL MERCIER.—Fa prop de cinquanta anys que el Cardenal Mercier, secundant els desigs de Lleó XIII, va fundar, al costat de la Universitat Catòlica de Luvaina, l'Institut superior de Filosofia tomista, que tant ha influït en el pensament i en la filosofia contemporanis.

Per tal de perpetuar en la pedra la memòria de l'il·lustre restaurador de l'ensenyament tomista, li ha estat erigit un monument a la mateixa seu de l'Institut, dirigit i fundat per ell. És obra del sacerdot polonès Efreim de Czynia, i ha estat costejat per subscripció pública. Fou inaugurat el dia 7 de maig, en presència dels Reis de Bèlgica, l'arquebisbe de Malines, el Nunci Apostòlic, les principals autoritats eclesiàstiques i civils, professors de totes les Universitats belgues i eminències científiques de l'estranger. Fou molt notada la presència dels Rectors de les Universitats de Brusselles i de Lieja—Universitats la primera lliure i irreligiosa, i la segona oficial, però neutra—que donaren un noble exemple de solidaritat científica.

Abans d'inaugurar el monument, se celebrà a l'aula magna de la Universitat catòlica una sessió solemne, en la qual notables oradors belgues i estrangers recordaren el pensament i l'acció del gran mestre, de l'arquebisbe zelós i del generós patriota. Els discursos en què era estudiat el Cardenal Mercier sota aquests punts de vista anaven a càrrec de Mons. Noel, president de l'Institut superior de filosofia; de Wulf, professor de la Universitat de Luvaina; Roels, professor de la Universitat d'Utrecht; Coffey, professor de la Universitat nacional d'Irlanda; Zaragüeta, de la Reial Acadèmia Espanyola; Maritain, de l'Institut catòlic de París; Mons. Ladeuze, Rector de la Universitat de Luvaina, i el Cardenal Van Roey, arquebisbe de Malines. La *Revue Catholique des Idées et des Faits* ha publicat un número extraordinari (15 de maig) amb el text d'aquests notables discursos.—M. R.

MISSA AL VESPRE?—Veurem algun dia Misses de tarda o vespre? La pregunta, no som pas nosaltres els primers a fer-la. Ja abans de la gran guerra, segons llegim al *Bulletin Paroissial Liturgique*, que publiquen els Benedictins de Sant Andreu (Lophem-lez-Bruges), de Bèlgica, els liturgistes s'havien posat aquesta qüestió. En l'estat actual de la vida social, sembla que la Missa de tarda o vespre tindria més assegurada l'assistència, esdevinguda més fàcil, que la Missa del matí. Quant al dejuni eucarístic, és evident que l'Església pot modificar-ne les regles, per exemple limitant-lo a un temps i nombre fix d'hores. I encara, podríem dir que ja hi ha el precedent de les primeres Misses, les dels temps apostòlics, celebrades al Cenacle mateix, cap al tard.

Aquest problema, que, com tants d'altres, semblava que havia estat enterrat per la guerra, s'ha desvetllat novament. L'*Osservatore Romano* ha traduït i subratllat un article recent de la revista catòlica anglesa *The Tablet*, en el qual el jesuïta P. Edmond Lester parlava de les hores del dia que, al llarg de la història, l'Església ha permès que se celebrés la

Santa Missa. Ell creu que fóra oportú de tornar a la pràctica de celebrar Missa també al vespre, ço que permetria d'assistir-hi als qui durant el dia són impossibilitats de fer-ho. Diu que, fins a una època relativament recent, la Santa Missa era celebrada a totes hores, matí i vespre. El Papa Pius V (1556-1572) prohibí, sense dubte per motius de pes, de celebrar més enllà del migdia. Però mancats aquells temps de la rapidesa de comunicacions de què fruïm a l'hora present, les noves s'escampaven molt lentament, i per això en ple segle XVII encara hom celebrava passat el migdia. El P. Lester creu que l'Església, si ho judica oportú, restablirà el costum de dir Missa al vespre. Una interessant Memòria hauria estat escollida sobre aquest assumpte per un eminent prelat en el recent Congrés Eucarístic nacional americà. Afegeix *L'Osservatore Romano* que la prohibició de Pius V no fou absoluta, i cita el cas de la parròquia de Sant Martí de Burano (Venècia), on, la vigília de Nadal, la Missa de mitja nit no és pas dita a les dotze de la nit, sinó a les set de la tarda, per un privilegi especial atorgat a aquell poble de pescadors.— J. G.

CULTURA GENERAL

LA "MISCELLÀNIA PATXOT".—Ha estat publicada una *Miscellània Patxot*, d'estudis de dret públic, en homenatge a l'obra cultural d'aquest il·lustre compatriota nostre i amb ocasió del concurs obert per ell, a La Haia, per a premiar un tractat que sintetitzi el progrés que les institucions polítiques, o més pròpiament, jurídicopolítiques han fet de la guerra europea ençà.

Segons la nota que aparegué a la premsa donant compte de la sortida d'aquesta *Miscellània*, la idea de publicar-la sorgí a París i ha estat realitzada a Barcelona, per viure-hi el secretari del concurs esmentat, que és l'ex-president de l'Acadèmia de Jurisprudència d'aquesta ciutat i col·laborador de *La Paraula Cristiana*, senyor F. Maspons i Anglès. Encara que no hagués estat divulgat aquest antecedent, el lector l'hauria prou endevinat, perquè la *Miscellània* és un llibre de caire genuïnament internacional. És un dels pocs llibres catalans que tenen aquesta preada categoria. Per aquesta causa també, és un testimoni d'alt relleu que la nostra llengua i la nostra ciència han entrat en un període de normalització que li permet d'uropeïtzar-se intensament. Res no ho comprova tant com la llista i el caràcter dels treballs que la integren.

Comença amb un estudi del senyor Alexandre Gallart i Folch, professor a l'Universitat de Barcelona, sobre la influència del factor internacional en el desenvolupament del dret social intern. El senyor Gallart, que ha viscut el problema social des de la Delegació del Treball a la nos-

tra ciutat i ha collaborat diverses vegades en les tasques promogudes pel B. I. T. a Ginebra, tracta el tema amb un domini de la matèria rares vegades assolit.

El segueix una aportació sobre el dret internacional napoleònic, del senyor Frederic Camp, que des de fa anys s'ha especialitzat a estudiar l'obra napoleònica a Catalunya. Ací es refereix a l'aspecte de les seves relacions amb Polònia, a l'emancipació de les colònies espanyoles d'Amèrica, i principalment a la vigència, a Catalunya, del Codi Civil anomenat Codi Napoleó, i que avui encara és aplicat a França.

La tercera aportació, escrita en francès, és del professor hongarès Artur de Balogh, una de les autoritats europees en dret internacional modern. Hi estudia els problemes que planteja l'exercici dels drets de les minories nacionals en relacionar-se amb la sobirania de l'Estat.

A seguit, el professor H. Dupeyroux, de la Universitat de Montpeller, hi collabora amb un estudi molt acurat del problema jurídic internacional de la immigració. Montpeller és dins l'àrea de terra francesa que, d'uns quants anys ençà, es veu envaïda per un intens corrent immigratori, d'aragonesos en una petita part, i principalment d'italians, que a hores d'ara formen una sèrie de nodridíssimes colònies, i per aquesta causa, l'estudi del Professor Dupeyroux, escrit també en francès, és basat en un coneixement directe dels fets a què fa referència.

Segueix a aquest estudi una aportació, escrita en alemany, de l'antic magistrat senyor Wernwe Hasselblatt, diputat del Parlament d'Estònia, cap de la seva minoria alemanya i ponent de la llei d'autonomia de les minories nacionals per a organitzar l'ensenyament, la cultura, els establiments religiosos i la beneficència segons llur modalitat pròpia. El seu estudi és dedicat precisament a aquest tema, i és desplegat amb el coneixement de causa que dona l'haver plasmat i viscut una llei.

Ve immediatament un estudi del senyor Joaquim M. de Nadal, de l'Acadèmia de Jurisprudència de Barcelona, i del Patronat de la "Société Belge d'Études d'Expansion", sobre la gènesi i la teoria dels mandats, en el qual es refereix als que exerceixen diferents Estats europeus, en nom de la Societat de Nacions, sobre els territoris, principalment africans i de l'Àsia menor, que eren colònies o estaven subjectes al domini turc, abans de la guerra.

Continua la *Miscel·lània* amb un altre estudi, en francès, del professor Joan Devaux, de la Universitat de Tolosa, que és encapçalat amb el títol: *Algunes reflexions sobre els problemes essencials que suscita la idea de reconèixer a l'individu la qualitat de subjecte de dret internacional*. Sota la modèstia d'aquest enunciat, l'autor desplega el tema amb ample volada.

L'aportació següent és del professor de la Universitat de Nàpols, Arrigo Cavaglieri, un dels internacionalistes italians que han estat consultats pels òrgans de la Societat de Nacions. En llengua italiana, estudia la moderna renovació del dret internacional i els seus límits.

El catedràtic de Dret Internacional de la Universitat de Barcelona, senyor Josep Maria Trias de Bes, contribueix a la *Miscel·lània* amb un

treball sobre el principi de les nacionalitats en el dret de gentes, que recull, amb una gran erudició, les orientacions modernes sobre el reconeixement de les personalitats nacionals des del punt de vista jurídic.

Segueix a aquest un estudi, en francès, de l'ex-ministre txecoslovac, professor a la Universitat de Carles, a Praga, J. Kremar, cap del servei jurídic de l'Estat de Txecoslovàquia, en el qual analitza l'eficàcia de les sentències arbitrals amb relació a la Societat de Nacions.

Ve després una monografia, escrita en espanyol pel catedràtic de la Universitat de Múrcia senyor Ruiz Funes, sobre les teories constitucionalistes en dret penal. El senyor Ruiz Funes, que pertany a les joves promocions universitàries espanyoles, és un dels representants de les noves orientacions penalistes, i el seu treball constitueix una nota molt interessant de modernitat.

El professor de dret públic de la Universitat de Francfort, senyor Karl Strupp, director de la col·lecció diplomàtica que porta el seu nom i autor de bon nombre d'altres obres, entre elles la monografia sobre la nacionalitat dels macedonis, que tanta impressió ha produït aquests dies al govern iugoslau, aporta el seu concurs a la *Miscel·lània* amb un estudi sobre la codificació del dret de gentes, en el qual recull els esforços fets al darrer congrés de l'Institut de Dret Internacional, celebrat l'any passat a Nova York.

L'aportació següent és del professor Decendière-Ferrandière, de la Universitat de Poitiers, amb un treball sobre l'aplicació del principi "Pacta sunt servanda" com a norma fonamental del dret internacional. Es refereix, per tant, a un dels aspectes més difícils del dret públic, i és dedicat en bona part a fer observacions a l'orientació que manté, en aquesta matèria, la moderna escola vienesa.

Prop d'un centenar de pàgines té la monografia que segueix, amb el títol: *La unitat de construcció jurídica i el dret internacional*. Va redactada en català, i el seu autor és el catedràtic de la Universitat de Valladolid, actual director d'Administració local, Dr. Lluís Recasens Siches. Deixeble del Dr. Kelsen, la figura més rellevant de l'esmentada escola jurídica vienesa, i coneixedor a fons de les teories de Verdross, de Kuntz i dels més avançats conreadors de les teories jurídiques pures, el Dr. Recasens justifica amb nodrida argumentació la invocabilitat dels principis generals de dret com a norma supletòria en les relacions interestatals.

Segueix a aquesta monografia un estudi, en alemany, del Dr. Th. Grentrop, S. V. D., sobre el dret a l'ús de les llengües no oficials en les relacions ciutadanes, individuals i collectives; una aportació, en llengua anglesa, del nordamericà C. Wood Arthur, en què és exposat el concepte de dret, de llei, i les seves diferències, segons la ideologia del seu país; una altra del professor de la Universitat de Florència, Manfred Siotto Pintor, que, amb els doctors Auzilotti i Cavaglieri, és potser la figura de més relleu entre els internacionalistes italians, en la qual aportació, en llengua italiana, estudia els problemes que planteja, en dret internacional, el tractament dels estrangers per l'Estat d'immigració; i,

finalment, dues monografies catalanes: la primera és la del nostre compatrici, diplomat a l'Escola de Chartes, Joan Tarré, el qual, per mitjà de textos comparats, estudia amb minucios detall les modificacions que han sofert, en el transcurs dels segles, les lletres escrites a les darreries del segle primer de la nostra Era, pel Papa Climent als cristians de Jerusalem sobre la comunitat de béns, la interpretació de les quals ha motivat, especialment de poc temps ençà, estrebades polèmiques; i l'altra, de l'ex-president de l'Acadèmia d'Jurisprudència, de Barcelona, senyor F. Maspons i Anglasesell, el qual estudia el concepte d'Estat, de Nació, de minoria nacional, i les fases de llur relació.

Aquest treball clou el volum, feixuc de doctrina. De més a més, entre els treballs citats, la *Miscellània Patxot* encara n'aplega altres cinc que mereixen una menció a part, perquè representen la primera aportació sistematitzada de la ciència catalana a la nova rúbrica que en totes les grans biblioteques aplega les obres dels precursors de Grotius, l'iniciador del dret internacional.

Sense minvar en res la vàlua de les figures d'altres nacionalitats que la integren, entre les quals sobresurten les espanyoles de Victòria i del P. Suárez, els catalans podem ésser-hi representats per algunes, massa oblidades fins ara sota el menyspreu unitarista de la vella Espanya, el nom de les quals estalvia tota justificació. Són, almenys, Ramon Llull, Eiximenis, Lluís Vives i Guiu Terrena. Per aquest motiu, ha d'ésser qualificat com un dels millors encerts d'una *Miscellània* de caire internacional d'ajuntar-hi altres tants estudis que reivindicuin el nom d'aquests precursors catalans i, sobretot, n'exposin la doctrina.

Dos d'aquests treballs són dedicats a Ramon Llull, l'un signat pel secretari de l'Institut d'Estudis Catalans, senyor R. d'Alòs-Moner, i l'altre pel menoret caputxí P. Andreu de Palma, especialitzat en l'estudi lullà. El senyor d'Alòs-Moner explica preferentment la ideologia lulliana de comunitat universal, i el P. Andreu de Palma el sistema internacionalista lullà.

Guiu Terrena, bisbe carmelitè d'Elna, al temps que el Rosselló era part de l'Estat català, i diplomàtic conseller d'Alfons III, és estudiat pel P. Bartomeu Xiberta, C. D., la Institució Patxot està imprimint un volum crític dels escrits del qual Eiximenis, l'inquiet autor del *Regiment de la cosa pública*, ho és pel seu germà d'Ordre P. Norbert d'Ordal, que des de fa anys està revisant els seus textos; i Lluís Vives pel P. Daniel de Molins de Rei, en una mena d'introducció a la selecta de fragments de les seves obres sobre el tema actualíssim de la injustícia de la guerra. És una selecció en què els textos són sistematitzats amb curosa fidelitat, i segurament incorporarà el nom de Lluís Vives a les més modernes orientacions pacifistes d'una manera definitiva.

El senyor Rafael Patxot mereix sobradament l'homenatge, i tots ens hem de felicitar que la seva obra cultural encara hagi donat de sobrepuig ocasió d'ésser publicada aquesta *Miscellània*, verament notable.

J. B.

MOVIMENT PEDAGOGIC

L'ENSENYAMENT SUPERIOR I TECNIC A LES CIUTATS DE SEGON ORDRE.
—Sobre aquest tema, d'un interès ben remarcable, retallem d'*El Matí*, número de l'II de juny proppassat, el solt que segueix:

"Ramon Vayreda ha publicat en fascicle la seva lectura donada al local de la delegació de "Palestra", a Olot, sobre aquest tema: *Necessitat d'organitzar l'ensenyament superior i tècnic a les ciutats de segon ordre i pauta que faria possible aquesta organització*. Fixa Vayreda el greu perill, d'una definitiva transcendència en la vida terrena, d'errar-se en el camí de la segona educació intel·lectual. I per altra banda, la complicació que representa que el que s'aprèn encara s'aprèn malament, per regla general. "Molts dels nostres xicots de dotze a quinze anys, si estudien—diu Vayreda—ho fan amb manca absoluta d'orientació i d'entusiasme i és que aquests ensenyaments acostumen a cursar-se per pura rutina i els pares, mentre el noi vagi aprovant els cursos amb el mínim d'entrebancs, ja ni es preocupen del real aprofitament d'aquestes ensenyances. De manera que el Batxillerat, en lloc d'ésser un estímul perquè es posin de manifest les veritables aptituds del noi, és a dir, en lloc d'ésser un fi parcial dintre la seva educació, no és més que un mitjà per a entrar a la Universitat." Per això l'autor d'aquest assaig d'orientació pedagògica fa veure la necessitat que hi ha en els pobles que es preparin els nois paral·lelament als estudis oficials del batxillerat mitjançant estudis lliures complementaris. Expressa també la necessitat d'enfocar qualsevol reforma que es planegi en aquest sentit, que és motiu de la seva conferència, "de manera que sigui assequible a tota la gradació social dels nostres estaments, tant si és per a facilitar tots els coneixements tècnics propis de cada ofici, com si és per a ajudar convenientment els qui, mancats de recursos, mostressin aptituds per a seguir estudis superiors". Com a resum, proposa aquest pla general d'organització:

I. Ensenyaments d'instauració immediata

a) Ensenyaments relacionats amb l'Escola de Belles Arts: Ensenyaments tècnics per a obrers, paletes, fusters i manyans, etc.; Escoles de Música; Ensenyament artístic: pintura i escultura, tècniques de les Arts aplicades.

b) Educació Física i Cívica a càrrec de l'Organització *Palestra*: Gimnàsia i esports adequats, atletisme, tennis, futbol, natació, excursio-

nisme, etc.; Assistència a conferències i concerts, organització de penyes, campings i exposicions.

c) Preparació adequada per a poder emprendre estudis universitaris: Lletres, Humanitats, l'advocat, el periodista, el mestre; Ciències exactes i naturals, l'enginyer, l'arquitecte, el deliniant, el metge, el farmacèutic, el naturalista, el practicant de farmacèutic.

II. *Ensenyaments que caldria anar implantant paulatinament, d'acord amb les circumstàncies i les possibilitats*

a) Ensenyament tècnic superior: Ensenyaments apropiats per al ram industrial: mecànic, electricista o químic, químic agrícola, etc.; Id. id. per al ram de construcció: per al mestre d'obres, instal·lador ebenista, id. electricista, decorador d'interiors.

b) Ensenyament femení superior en tota la seva extensió.

c) Formació d'una cultura mitja de grau superior: Ensenyaments apropiats per a funcionaris locals, corretatge, finances, assegurances, etc.; Llengües vives, graus superiors; Preparació per a les carreres de l'Estat; Correus, telègrafs, administració, etc.

III. *Escola anexas a la producció d'unes manufactures*

a) Tres cursos de preparació general d'acord amb els ensenyaments anteriorment esmentats.

b) Dos cursos d'ensenyaments especialitzats a base de treballar remuneradament un cert nombre d'hores en unes manufactures apropiades.

c) Un o més cursos de pràctiques productives a base d'aportar un petit capital i fer-lo rendir sota el control de tècnics especialitzats."

MOVIMENT SOCIAL

LLETRA ENCICLICA "QUADRAGESIMO ANNO", DE S. S. EL PAPA PIUS XI

Als Venerables Germans, Patriarques, Primats, Arquebisbes, Bisbes i altres Ordinaris, en pau i comunió amb la Seu apostòlica i a tots els fidels cristians del món catòlic: De la restauració de l'ordre social en plena conformitat amb les normes de la llei evangèlica en el XL aniversari de l'Encíclica "Rerum Novarum", de Lleó XIII, PIUS PAPA XI, Venerables germans, estimats fills: Salut i la Benedicció Apostòlica.

CARACTERISTICA DE LA "RERUM NOVARUM"

Passats quaranta anys de la publicació de l'egregia Encíclica *Rerum Novarum* de Lleó XIII, de santa memòria, tot l'orbe catòlic és amarat de grata recordança i s'empren de commemorar-la amb digna celebració.

I, cert, per bé que a aquell insigne document de pastoral sollicitud havien en certa manera aplanat el camí altres Encíclicues del Nostre Predecessor, adés sobre el principi de la societat humana, que és la família i el venerable Sagrament del matrimoni (Enc. *Arcanum*, 10 febrer 1880), adés sobre l'origen de la potestat civil (Enc. *Diuturnum*, 29 juny 1881), i de la seva ordenada relació amb l'Església (Enc. *Immortale Dei*, 1 nov. 1885), adés sobre els principals deures dels ciutadans cristians (Enc. *Sapientiae christianae*, 10 gener 1890), adés sobre les màximes dels "socialistes" (Enc. *Quod apostolici muneris*, 28 des. 1878), i la falsa doctrina pertocant la llibertat humana (Enc. *Libertas*, 20 juny 1888), i altres per l'estil, que amb abundor havien expressat el pensament de Lleó XIII; no obstant l'Encíclica *Rerum novarum* tingué, comparada amb les altres, aquesta cosa peculiar: que, per a resoldre bé l'ardu problema de la societat humana, que anomena "qüestió social", dóna a tot l'humà llinatge normes seguríssimes, just quan això era màximament oportú, i, fins i tot, necessari.

Aquells temps

Car, vers la fi del XIX segle, el nou sistema econòmic, que havia començat a introduir-se i els nous increments de la indústria havien arribat a fer que, en gairebé totes les nacions, la societat dels homes es presentés, més marcadament cada dia, dividida en dues classes: l'una,

exigua en nombre, que fruïa de quasi totes les comoditats que els invents moderns tan copiosament proporcionaven; l'altra, en canvi, composta d'una multitud ingent d'obriers, que, oprimida de calamitosa indigència, maldava debades per sortir de la penúria en què vivia.

A tal condició de coses fàcilment, és clar, s'avenien els qui, abundosos de riqueses, la consideraven efecte de lleis econòmiques necessàries; i, per això, a la sola caritat volien encomanar tota la cura de socórrer els misers, com si la caritat hagués hagut de tancar la violació de la justícia, pels legisladors no solament tolerada, sinó, a voltes, sancionada. Molt contravoler, en canvi, la suportaven, oprimits per una sort més dura, i refusaven de sometre's més temps a aquell jou feixuguíssim, els obrers; dels quals alguns, emportats pel corrent de malvats designis, volien una total revolució de la societat; d'altres, deturats d'intents tan perversos per una sòlida educació cristiana, persistien, no obstant, a creure que moltes coses havien d'ésser, en aquesta matèria, enterament, i de seguida, reformades.

Ni opinaven altrament aquells nombrosos catòlics, tant sacerdots com seglars, que, ja de temps, per una caritat verament admirable, s'havien sentit moguts a mitigar la immerescuda indigència dels proletaris, ni sabien de cap manera persuadir-se que una tan gran i iníqua diferència en la distribució dels béns temporals correspongués realment als designis del Creador sapientíssim.

Prou, a tal deplorable desordre de la societat, sincerament cercaven ells actual remei i ferma defensa contra perills pitjors encara; però—tal és la feblesa de les humanes ments, àdhuc les òptimes,—repellits, d'una banda, com a perniciosos innovadors, destorbats, d'altra banda, pels mateixos companys d'obra bona, partidaris d'altres idees, incerts entre les varies opinions, no sabien a quin cantó girar-se.

En mig, doncs, de tan gran pugna d'opinions, mentre d'una i d'altra banda, i no sempre pacíficament, se sostenia la controvèrsia, els ulls de tots, com en tants altres casos, es giraven a la Càtedra de Pere, a aquest sagrat dipòsit de tota veritat, d'on les paraules de salut s'escampen per tot el món; i acudint amb insòlita freqüència als peus del Vicari de Crist en la terra, tant els estudiosos de coses socials, com els patrons, com els obrers mateixos, a una veu suplicaven que els fos indicada, finalment, una segura via.

Llarg temps ponderà tot això dintre seu i a la presència divina el prudentíssim Pontífex, cridà a consell els homes més entesos, sospesà atentament les raons de l'una i de l'altra banda; i, a l'últim, amonestant-lo "la consciència del càrrec Apostòlic" (*Enc. Rerum Novarum*, 15 maig 1891, núm. 1), per no semblar que mancava, callant, al seu deure (Cf. *ib.*, núm. 13), resolgué de parlar, en ús del diví magisteri a ell confiat, a tota l'Església de Crist, i àdhuc a tot l'humà llinatge.

Ressonà, doncs, el dia 15 de maig de l'any 1891, aquella veu llarg temps desitjada; i, ni estemordida per la dificultat de l'argument, ni afeblida per la vellesa, ans amb deixondida vigor, ensenyà la humana família a emprendre en matèria social, vies noves.

Punts fonamentals

Coneixeu, Venerables Germans i estimats Fills, i teniu ben sabuda la doctrina admirable, que féu l'Encíclica *Rerum Novarum*, insigne per a memòria dels segles. En ella, l'òptim Pastor, dolent-se que una tan gran part dels homes "es trobin immerescudament en situació misèra i calamitosa", amb gran coratge s'emprèn de defensar la causa dels obrers—"que la condició dels temps havia lliurat solitaris i indefensos a la inhumanitat dels amos i a la desbridada cobejança dels competidors" (Encíclica *Rerum Novarum* núm. 2)—per Ell mateix, sense demanar cap auxili ni al liberalisme ni al socialisme, dels quals l'un s'havia mostrat de tots punts incapaç de donar a la qüestió social solució legítima, l'altre, propo-sant un remei molt pitjor que el mateix mal, hauria llançat a perills majors la societat humana.

El Pontífex, doncs, en ús evident del seu dret, i ben persuadit que la custòdia de la religió i la dispensació d'aquelles coses que amb estret vincle hi són connexes li havien estat especialment confiades; puix que es tractava d'un problema "del qual cap solució plausible no es trobaria, sinó acudint a la religió i a l'Església (ib. n. 13); partint de principis immutables, presos del tresor de la recta raó i de la revelació divina, confiadament i "com tenint potestat" (Mt., VII, 29), indicà i proclamà "els drets i els deures que mútuament cal que lliguin els rics i els proletaris, els qui aporten el capital i els que aporten el treball" (Enc. *Rerum Novarum*, n. 1) i què ha de fer-hi l'Església, què els poders públics, què els interessats mateixos.

Ni debades ressonà la veu Apostòlica; ans amb estupor l'escoltaren i amb màxim favor l'acolliren, no solament els fills obedients de l'Església, sinó també bon nombre d'homes apartats de la veritat i de la unitat de la fe, i quasi tots els qui d'allí en avant s'ocuparen de la qüestió social i econòmica, fos com a estudiosos privats, fos com a legisladors públics.

Sobretot, però, acolliren joiosos aquella Encíclica els obrers cristians, sentint-se vindicats i defensats per la suprema Autoritat de la terra, i tots aquells homes generosos que, preocupats ja de temps per alleujar la condició dels obrers, res més no havien trobat gairebé fins aleshores, sinó la indiferència de molts, i àdhuc les odioses suspicàcies, quan no les hostilitats obertes, de molts altres. Amb raó, doncs, tots ells d'allí en avant honoraren talment aquelles Apostòliques Lletres, que amb diverses manifestacions de gratitud, segons els llocs diversos, solen arreu cada any commemorar-les.

En mig de tan gran concòrdia d'esperits, no hi mancà qui alguna mica va inquietar-se; talment que la doctrina de Lleó XIII, tan noble i profunda, nova enterament en les mundanes orelles, d'alguns, àdhuc entre els catòlics, fou rebuda amb sospita, d'altres fins amb escàndol. I és que ella, derrocava, audaçment escometent-los, els ídols del liberalisme: anihilava inveterats prejudicis, prevenia els temps d'una manera inesperada; talment que els tardans de cor desdenyaren d'aprendre aquesta filosofia social nova, i s'espantaren de pujar dalt d'aquell cim els pusilhànimes. N'hi hagué, encara, d'altres que admiraren aquella llum, però la reputaren ideal quimèric de perfecció, més desitjable que assequible.

Fi de la present Encíclica

Creiem, doncs, oportú, Venerables Germans i estimats Fills—mentre amb tan gran fervor d'esperit per tothom, arreu dels llocs, sobretot pels obrers catòlics, que de totes bandes acuden a aquesta Ciutat Mare, va celebrant-se la solemne commemoració del XL aniversari de l'Encíclica *Rerum Novarum*,—de valer-nos d'aquesta avinentesa per recordar els grans beneficis que en pervingueren a l'Església catòlica i àdhuc a tota la societat humana; per vindicar contra alguns dubtes la doctrina de tan gran Mestre en matèria social i econòmica, i més distintament explicar alguns dels seus punts; per descobrir, finalment, previ l'examen de l'actual economia i del socialisme, l'arrel de la present malestar social i alhora mostrar l'única via de restauració saludable, ço és, la reforma cristiana dels costums.

Totes aquestes coses, que ens proposem de tractar, formaran els tres punts en l'exposició dels quals s'esmerçarà sencera la present Encíclica.

I

ELS BENEFICIS DIMANANTS DE LA "RERUM NOVARUM"

I, començant per allò que en primer lloc hem fet intent de dir, seguint l'advertiment de Sant Ambrós quan diu que "cap deure no hi ha major que el de regraciar" (*De excessu fratris sui Satyri*, I, 44), no podem estar nos de donar amplíssimes gràcies a Déu Omnipotent pels ingents beneficis que de l'Encíclica Lleoniana pervingueren a l'Església i a la societat humana. Els quals beneficis si àdhuc només volguéssim commemorar, de gairebé tota la història d'aquests quaranta anys, pertocant a la qüestió social, ens caldria fer memòria. Poden, no obstant, avinentment reduir-se a tres principals capítols, segons la triple classe d'auxilis que el Nostre Predecessor desitjava per acomplir la seva gran obra restauradora.

I.—QUE HA FET L'ESGLÉSIA

I, primer que tot, què calia esperar de l'Església, el mateix Lleó ho havia dit d'una manera clara: "Car l'Església és la que treu de l'Evangeli doctrines per virtut de les quals, o es pot del tot resoldre, o cert, levant-li aspror, es pot mitigar el conflicte; i ella és la que no solament treballa a instruir la intelligència, sinó també a regir, amb els seus preceptes, la vida i els costums de tots i cada un dels homes; la que promou el millorament de la condició dels mateixos proletaris amb gran nombre d'instruccions utilíssimes" (*Enc. Rerum Novarum*, núm. 13).

La doctrina

Doncs, bé: l'Església no deixà pas que aquestes deus dintre seu romanguessin estancades en la inèrcia; sinó que d'elles abundosament poà per al bé comú de la desitjada pau. Car la doctrina que en matèries so-

cials i econòmiques havia ensenyat l'Encíclica *Rerum Novarum*, el mateix Lleó XIII i els seus Successors no cessaren mai de proclamar-la i urgir-la altra i altra vegada, de paraula i per escrit, ni d'adaptar-la oportunament a les exigències dels temps i de les circumstàncies, donant sempre mostres de caritat paterna i de constància pastoral, sobretot en defensa dels pobres i dels febles. N'hi haurà prou amb indicar alguns documents pontificis: Lleó XIII, Llet. Apost. *Praeclara*, 20 juny 1894; Enc. *Graves de communi*, 18 gen. 1901.—Pius X, *Motu proprio de Actione populari Christiana*, 8 des. 1903.—Benet XV, Enc. *Ad Beatissimi*, 1 nov. 1914.—Pius XI, Enc. *Ubi arcano*, 23 des. 1922; Enc. *Rite expiatis*, 30 abril 1926. Ni altrament es captingueren tan gran nombre de Bisbes, que assíduament i sàvia explicaren la mateixa doctrina, il·lustrant-la amb comentaris, i tenint cura d'aplicar-la a les condicions dels diversos països segons la ment i les instruccions de la Seu Apostòlica. (Cf. *La Hiérarchie Catholique et le Problème Social depuis l'Encyclique "Rerum novarum"* 1891-1931, pàg. XV-335; edició de la "Unió Internacional d'Estudis Socials", fundada a Malines, l'any 1920, sota la presidència del Cardenal Mercier"; París, Edicions "Spes", 1931).

Res d'estrany, doncs, que, sota la guia i el magisteri de l'Església molts homes doctes, tant eclesiàstics com seglars, s'emprenquessin, amants, de tractar de ciència social i econòmica segons les exigències dels temps nostres, amb l'intent principal que la doctrina gens mudada i imutable de l'Església posés més eficaç remei a les necessitats noves.

I així senyalat i il·luminat el camí per l'Encíclica Leoniana, sorgí una veritable sociologia catòlica, cada dia amb diligent treball cultivada i enriquida per aquells homes selectes que Nós hem anomenat auxiliars de l'Església. Els quals no la deixen pas que s'estigui amagada dintre erudits umbracles, sinó que la treuen al sol i a l'arena, com clarament ho demostren les escoles, en gran manera útils i freqüentades, intituïdes en les Universitats catòliques, Acadèmies i Seminaris; els Congressos o Setmanes socials freqüentment celebrats i plens de fruits abundosos; la institució dels Cercles d'Estudis; i, finalment, la difusió, arreu i per tots els estils, d'escrits oportuns i saludables.

Ni resta circumscrita a aquests límits la utilitat que dimanà del document de Lleó XIII; perquè la doctrina ensenyada en l'Encíclica *Rerum Novarum* poc a poc s'obrí pas, àdhuc fins a aquells qui, essent fora de la unitat catòlica, no reconeixen la potestat de l'Església; talment, que els principis catòlics de sociologia poc a poc penetraren en el patrimoni de tota la societat humana, i amb goig trobem les eternes veritats tan altament proclamades pel Nostre Predecessor, de f. m., sovint allegades i vindicades no sols en diaris i llibres, àdhuc acatòlics, sinó també en les Cambres legislatives i en els Tribunals de justícia.

¿I què, que després de la ferotge guerra, els governants de les principals nacions, tractant de restablir la pau amb un total reordenament de les condicions socials, entre les normes que estatuïren per regular segons justícia i equitat el treball dels obrers, en sancionaren moltes de tan admirablement conformes amb els principis i advertiments de l'Encíclica, que d'ells a posta semblen deduïdes?

Cert, l'Encíclica *Rerum Novarum* resta un monument memorable, al qual amb raó poden ésser aplicades les paraules d'Isaïas: "Aixecarà una senyera a les nacions" (Is. XI, 12).

Les aplicacions.

Entretant, mentre els preceptes Lleonins, prèvies les investigacions científiques, amplament anaven divulgant-se en les intel·ligències, començà també llur aplicació pràctica. I, abans que tot, amb una activa benvolença, es posà cura zelant a l'elevació d'aquella classe d'homes, que, immensament augmentada pels moderns increments de les arts, no ocupava encara en la societat humana un lloc o grau equitatiu, i per això jeia com negligida i menyspreada; volem dir la classe obrera, per la cultura de la qual, seguint l'exemple dels Bisbes, treballaren tot seguit arduament, amb gran profit de les ànimes, sacerdots d'una i altra clerecia, per bé que ja prou ocupats per altres pastorals ministeris. I aquest treball constant, emprès per tal d'informar de l'esperit cristià les ànimes dels obrers, ajudà també molt a fer-los conscients de llur vera dignitat, i hàbils—coneguts amb claredat els drets i els deures de llur classe—, per avançar legítimament i pròspera, i àdhuc per fer de guia als altres.

D'aquí un més segur proveïment de més abundosos mitjans de vida; per tal com no sols començaren a multiplicar-se, segons les exhortacions del Pontífex, les obres de beneficència i caritat; sinó que encara, s'instituíren arreu associacions noves i cada dia més nombroses, en les quals amb el consell de l'Església i la major part de les vegades sota el guiatge de sacerdots, es donen i reben mútua assistència i ajut els obrers, els artesans, els agricultors, els assalariats de tota mena.

2.—QUE HA FET L'ESTAT

Quant al Poder Civil, Lleó XIII, superant audaçment els límits senyalats pel liberalisme, ensenya amb valentia que no ha d'ésser considerat com un simple custodi del dret i del just ordre, sinó que, tant com pugui, ha de fer per manera que "amb tot el conjunt de les lleis i institucions... de la mateixa conformació i ordenament de la cosa pública, espontàniament resulti la prosperitat, tant pública com privada" (Enc. *Rerum Novarum*, n. 26). És veritat que cal deixar justa llibertat d'acció als ciutadans i a les famílies; però això sense dany del bé comú, i sense ofensa de cap persona. I als que governen l'Estat pertoca de defensar la comunitat i les parts d'ella; però en la mateixa protecció dels drets dels particulars, especialment cal tenir en compte els dels febles i dels pobres. "Per tal com l'estament dels rics, com que ja té mitjans propis de defensa, necessita menys de la tutela pública; en canvi, la plebs, no guardada per mitjans propis, estriba sobretot en el patrocini de l'Estat. Per això els assalariats, que formen part de la multitud necessitada, l'Estat ha d'assistir-los amb singular cura i providència" (Enc. *Rerum Novarum*, num. 29).

No neguem pas que, ja abans de l'Encíclica Lleoniana, alguns governants de pobles havien atès certes necessitats més urgents dels obrers

i havien reprimit les greus injustícies a ells inferides. Però després que de la Càtedra de Pere ressonà per tot el món la veu apostòlica, fou quan a l'últim els governants de les nacions, més plenament conscients de llur deure, aplicaren la voluntat i l'atenció a una política social més fecunda.

En veritat l'Encíclica *Rerum Novarum*, mentre vacillaven les màximes del liberalisme, que de molt temps impedièn l'obra eficaç dels governants, impulsà els mateixos pobles a promoure la política social amb més sinceritat i amb més empena, i excità els millors entre els catòlics a prestar en això llur útil concurs als governants de l'Estat, talment que en les Cambres legislatives sovint es mostraren defensors d'aquesta nova política; més, les lleis modernes socials mateixes, foren no poques voltes proposades als vots dels representants populars, i llur execució fou fortament exigida i promoguda, per ministres de l'Església, ben penetrats de les doctrines Lleonianes.

De tal constant i incansable treball, nasqué una nova branca de la disciplina jurídica, enterament ignorada en els temps pretèrits, que amb valentia defensa els drets sagrats dels obrers, provinents de llur dignitat d'homes i de cristians; per tal com es proposen aquestes lleis la protecció dels interessos dels obrers: ànima, salut, forces, família, casa, obrador, salari, accidents del treball; tot quant, en una paraula, pertany a la condició dels assalariats, especialment allò que pertoca les dones i la infància. I si tals prescripcions no arreu ni en tot plenament consonen amb les normes Lleonianes, no es pot, però, negar que en molts punts donen un ressò de l'Encíclica *Rerum Novarum*, a la qual en molt gran part cal atribuir que la condició dels obrers hagi canviat millorant-se.

3.—QUE HAN FET ELS INTERESSATS

Ensenya, finalment, el providentíssim Pontífex, com els amos i els mateixos obrers, poden contribuir a resoldre aquest conflicte: "amb institucions, ço és, ordenades a socórrer oportunament els necessitosos i a acostar l'una a l'altra, les dues classes" (Enc. *Rerum Novarum*, núm. 36). I el primer lloc entre tals institucions diu que ha d'ésser donat a les associacions que es formin, o d'obrers sols, o d'obrers i patrons alhora; i a explicar-les i recomanar-les insisteix llargament, declarant-ne la naturalesa, els motius, l'oportunitat, els drets, els deures, i les lleis, amb maravellosa saviesa.

I aquests ensenyaments foren publicats en un moment d'oportunitat plena; quan en diverses nacions els poders públics, del tot addictes al liberalisme, eren poc favorables, i àdhuc obertament adverses, a aquestes associacions obreres; i mentre reconeixien semblants associacions d'homes d'altres classes i les protegien, amb odiosa injustícia negaven el dret natural d'associar-se justament a aquelles que en tenien més fretura per defensar-se de les vexacions dels poderosos; ni mancava entre els mateixos catòlics qui mirés amb mals ulls les temptatives de formar tals associacions, com si fosin picades d'esperit socialista o revolucionari.

Associacions obreres.

Són, doncs, sumament recomanables les normes donades per Lleó XIII en ús de la seva autoritat, que pogueren vèncer aquestes oposicions i dissipar aquestes sospites; i adquiriren major importància per haver exhortat elles els obrers cristians a instituir entre ells associacions d'aquesta mena, segons la diversitat dels oficis, ensenyant-los la faisó de fer-ho, i molt afermaren en el camí del deure bon nombre d'ells, vivament sollicitats per les associacions dels socialistes, que es feien passar com a úniques defensores i vindicadores dels humils i oprimits.

Amb molta oportunitat, però, l'Encíclica *Rerum Novarum* declarava que en fundar-se aquestes associacions d'obers "han d'ésser constituïdes i governades de faisó que els proporcionin els mitjans més aptes i més expeditos per al fi que es proposen, ço és, que cada un dels socis assoleixi el major augment possible de benestar físic, moral i econòmic"; i que és claríssim que "a la perfecció de la pietat i dels costums cal atendre com a principal fi, i que principalment a aquest fi la disciplina social ha d'ésser tota ella dirigida" (Enc. *Rerum Novarum*, n. 42). Car, "posat en la religió el fonament de les lleis socials, hi ha camí fàcil per a establir les mútues relacions dels socis, talment que en neixi la pacífica convivència i la benestança econòmica" (Enc. *Rerum Novarum*, n. 43).

Doncs, a la institució de tals associacions es consagren arreu amb lloable cura tant els clergues com bon nombre de seglars, desitjosos d'executar plenament el disseny de Lleó XIII. I així aquestes associacions formaren obrers verament cristians, els quals, sabent agermanar l'exercici diligent del seu ofici amb els saludables preceptes de la religió, defensaven amb fermesa i eficàcia els interessos i drets temporals, servant el degut obsequi a la justícia i al desig sincer de col·laborar amb les altres classes de la societat, per al renovellament cristià de la vida social tota sencera.

I dugueren a efecte aquests consells i advertiments de Lleó XIII, uns d'una manera, altres d'una altra, segons les diverses circumstàncies dels llocs diversos. Per tal com en alguns països una mateixa associació s'emprengué d'assolir, tots plegats, els fons senyalats del Pontífex; en altres, en canvi, aconsellant-ho així o demanant-ho les circumstàncies, s'establí una certa divisió de treball, i s'instituïren associacions distintes, de les quals les unes es dedicaven a la defensa dels drets dels associats i de llurs legítims avantatges en els contractes de treball; altres tenien cura de l'auxili mutu en les coses econòmiques; altres, finalment ordenaven tota l'activitat llur a l'acompliment dels deures religiosos i morals i a altres semblants tasques.

Aquest segon sistema fou sobretot emprat allà on els catòlics no podien fundar sindicats catòlics, impeditos o per les lleis del país, o per determinades institucions econòmiques, o per aquella deplorable dissensió d'intelligències i voluntats tan amplemment estesa en la societat moderna o per la urgent necessitat de resistir, ajuntant intents i forces, les files compactes de les forces subversives. Car, en tal condició de coses, els catòlics es veuen quasi forçats a adscriure's a sindicats neutres, tals, però,

que professin sempre la justícia i l'equitat, i deixin a llurs socis catòlics la plena llibertat d'atendre a llur consciència i obeir els manaments de l'Església. Pertoca, és clar, als Bisbes—on, ateses les circumstàncies, creguin necessàries tals associacions i no les vegin perilloses per a la religió—de consentir que els obrers catòlics s'hi adhereixin, tenint sempre en compte els principis i les cauteles que el Nostre Predecessor Pius X, de s. m., recomanava (*Enc. Singulari quadam*, 24 set. 1912); de les quals cauteles és la primera i principal, aquesta: que, ensems amb aquells sindicats, hi hagi altres associacions que treballin amb diligència en la profunda educació religiosa i moral de llurs socis, per tal que després puguin ells infondre en les associacions sindicals aquell bon esperit pel qual s'ha de regir tota llur conducta; i així s'esdevindrà que les tals associacions donaran fruits excel·lents, fins més enllà de l'àmbit dels seus socis.

A l'Encíclica Leoniana cal, doncs, atribuir que aquestes associacions d'obers arreu hagin florit, de tal manera que a hores d'ara—si bé, per dissort, inferiors encara en nombre a les associacions dels socialistes i dels comunistes,—comprenen tanmateix una molt gran multitud d'obers i poden vigorosament reivindicar els drets i les legítimes aspiracions dels treballadors catòlics i promoure i tot els saludables principis socials cristians, tant dintre els límits de la pròpia nació com en assemblees més amples.

Associacions dintre altres classes.

S'hi ajunta, encara, que les veritats pertocants al dret d'associació amb tanta saviesa exposades i amb tanta vigor defensades per Lleó XIII, començaren també d'aplicar-se fàcilment a altres associacions, ultra les dels obrers; d'on, a la mateixa Encíclica Leoniana, sembla que cal, en no petita part, atribuir tantes utilíssimes associacions semblants com veiem que floreixen i creixen també entre els agricultors i altres classes mitges, i encara altres institucions per l'estil, en les quals feliçment s'acobla el conreu dels esperits amb l'avantatge econòmic.

Associacions patronals.

I si no es pot dir altre tant de les associacions que el Nostre Predecessor ardentment desitjava que es formessin entre els industrials i els empresaris—i que pla ens dol que siguin tan escasses,—això no ha pas d'atribuir-se del tot a la voluntat de les persones, sinó a les dificultats molt més greus que a aquestes associacions s'oposen, que Nós coneixem bé i prenem en degut compte. Traspua, però, la ferma esperança que també aquests obstacles es podran aviat remoure, i ja des d'ara amb íntim goig del Nostre cor, saludem algunes no inútils temptatives, els fruits copiosos de les quals prometen per a l'esdevenidor collita encara més copiosa (Cf. Epist. S. Cong. Conc. al Bisbe de Lille, 5 juny 1929).

CONCLUSIÓ: LA "RERUM NOVARUM", CARTA MAGNA DE L'ORDRE SOCIAL

Tots aquestes beneficis de l'Encíclica Lleonina, Venerables Germans i estimats Fills—dels quals, esflorant, més que descrivint, hem fet memòria—, són tan i tan grans, que ben clar demostren com aquell immortal document no presenta pas un ideal de la societat humana—bellíssim i tot—fictici; sinó com el Nostre Predecessor poà de l'Evangelí, i per tant de la font sempre viva i vital, aquelles doctrines que poden, si no resoldre tot seguit, almenys mitigar molt la lluita funesta i intestina que esquinça la humana família. I que una part d'aquesta bona llavor, ara fa quaranta anys tan copiosament sembrada, va caure en terra bona, ho testifiquen els abundosos fruits que l'Església de Crist i tot el llinatge humà, amb l'ajut de Déu, ha collit d'ella. I amb raó podem dir que l'Encíclica Lleonina, per una llarga experiència, s'ha mostrat com la "Carta Magna" damunt la qual ha d'estrebar, com damunt del seu fonament propi, tota l'activitat cristiana en l'ordre social. I aquells qui mostren no fer gaire cas de la mateixa Encíclica i de la seva commemoració, bé cal dir, o que blasmen allò que ignoren, o que, d'allò que coneixen, res no entenen, o si ho entenen, que resten solemnement convictees d'ingratitude i d'injustícia.

Com que, però, en el mateix decurs d'aquests anys, s'han suscitat alguns dubtes sobre la recta interpretació de diversos punts de l'Encíclica Lleonina, o sobre les conseqüències que en poden ésser deduïdes, dubtes que han donat motiu a controvèrsies no sempre reposades entre els mateixos catòlics; i com que, d'altra banda, les noves necessitats dels nostres temps i les condicions canviades de les coses han fet necessària una més acurada aplicació de la doctrina Lleonina, o, encara, alguns additaments, aprofitem de bon grat aquesta avinentesa per satisfer, quant de Nòs depèn, en compliment del càrrec Nostre Apostòlic que de tots ens fa deutors (Cf. *Rom.* I, 14), aquests dubtes i aquestes necessitats dels nostres dies.

II

AUTORITAT DE L'ESGLÉSIA EN MATERIA SOCIAL I ECONOMICA

Però, abans de posar-nos a explicar aquests punts, hem d'assenotar primer allò que ja havia establert clarament Lleó XIII, ço és, Nòs tenim el dret i el deure de judicar amb suprema autoritat d'aquestes coses socials i econòmiques (Cf. Enc. *Rerum Novarum*, n. 13). És cert que no fou pas confiat a l'Església el càrrec de guiar els homes a una felicitat només fugissera i caduca, sinó a l'eterna; més: "no té per lícit l'Església d'immiscuir-se ella, sense raó, en aquestes qüestions terrenes" (Enc. *Ubi arcano*, 23 des. 1922). De cap manera, però, no pot renunciar a l'ofici que li ha confiat Déu d'intervenir amb la seva autoritat, no pas en les coses tècniques, per a les quals no té mitjans adequats, ni són del

seu ministeri, però si en totes aquelles que a la regla dels costums fan referència. Car, pertocant a aquestes, el dipòsit de la veritat que Déu ha volgut confiar-nos i el gravíssim deure que ens ha imposat de divulgar i d'interpretar tota la llei moral, i d'urgir-ne oportunament i importuna l'observança, sotmeten i subjecten al suprem judici Nostre tant l'ordre de les coses socials, com les mateixes coses econòmiques.

Car, si bé l'economia i la disciplina moral, cada una dintre el seu àmbit, fan ús de principis seus propis, és, no obstant, un error d'afirmar que l'ordre econòmic i el moral talment són separats i estranys l'un de l'altre, que aquell no depèn d'aquest en cap manera. Cert, les lleis anomenades econòmiques, tretes de la mateixa naturalesa de les coses i de l'indole del cos i ànima de l'home, estableixen quins límits no pot atènyer; però de la natura de les coses i la natura individual i social de l'home, àdhuc la sola raó dedueix clarament el fi assenyalat per Déu a tot l'ordre econòmic.

I la llei moral és l'única que, així com en tot el conjunt de les nostres accions ens mana de cercar el nostre fi suprem i últim, així en cada un dels ordres d'acció ens mana de cercar rectament aquells fins que al respectiu ordre d'acció coneixem fixats per la natura, o, més ben dit, per Déu, autor de la natura, i de subordinar-los amb el degut lligam a aquell fi últim. I si aquesta llei és amb fidelitat per nosaltres obeïda, llavors s'esdevindrà que els fins particulars, tant individuals com socials, que perseguim en el camp econòmic, empalmaran aptament amb l'ordre universal dels fins; i, pujant per ells, com per altres tants graons, atenyem el fi últim de totes les coses, ço és Déu, suprem i inexhaurible bé per a Ell mateix i per a nosaltres.

I.—DEL DOMINI O DRET DE PROPRIETAT

I passant ara a cada un dels punts, comencem pel domini o dret de propietat. Sabeu, Venerables Germans i estimats Fills, com el Nostre Predecessor, de felicitosa memòria, defensà amb valentia el dret de propietat contra els errors dels socialistes del seu temps, demostrant que l'abolició de la propietat privada redundaria no en avantatge sinó en extrema ruïna de la classe obrera. Com que, però, n'hi ha que—amb calúnnia, com cap no n'hi hagi de tan injuriosa,—acusen el Sobirà Pontífex i la mateixa Església d'haver pres o de prendre encara el partit dels rics, contra els proletaris; i com que entre els mateixos catòlics hi ha dissensió pertocant al veritable i genuí pensament de Lleó XIII, ens ha semblat bé de vindicar de tal calúnnia la seva doctrina, que és la catòlica, i de defensar-la d'interpretacions falses.

El seu caràcter individual i social

Primerament, doncs, cal tenir per cert i averat que ni Lleó XIII, ni els teòlegs que ensenyaren tenint per guia i mestra l'Església, mai no negaren ni posaren en dubte el doble caràcter de la propietat, l'indi-

vidual i el social, com sol dir-se, segons que esguarda els individus o el bé comú; ans sempre unànimement afirmaren que el dret de domini ha estat concedit a l'home per la natura, ço és, pel mateix Déu, sigui perquè els individus puguin proveir a si mateixos i a la família, sigui perquè, degut a tal institució, els béns, que el Creador ha destinat a tota la família dels homes, verament per aquest fi serveixin; coses, totes aquestes, que sense l'observança d'un cert i determinat ordre de cap manera no podrien obtenir-se.

Convé, per tant, guardar-se amb molt de compte d'un doble escull on pot hom fer topada. Car així com, negat o afeblit el caràcter social i públic del dret de propietat, hom cau o s'acosta al que en diuen "individualisme"; així, rebutjat o atenuat el caràcter privat i individual del mateix dret, necessàriament hom va de pressa al "collectivisme", o almenys arriba a frec de les seves màximes. Qui no tingui això present, de dret anirà a naufragar als esculls del modernisme moral, jurídic i social que en l'Encíclica primera del Nostre Pontificat denunciàrem (Encíclica, *Ubi arcano*, 23 des. 1922); i entenguin això aquells, sobretot, qui amants de novetats no vacillen pas d'inculpar l'Església amb oprobioses calúmnies, com si hagués permès que en la doctrina dels seus teòlegs s'infiltrés el concepte pagà de la propietat, al qual calgués enterament substituir-ne un altre, que ells denominen cristià amb estranya niesa.

Deures inherents a la propietat

Per tal, però, d'assenyalar límits fixos a les controvèrsies que han començat a agitar-se pertocant la propietat i els deures inherents a ella, cal posar primer, com a fonament, allò que establí Lleó XIII, ço és, que el dret de propietat es distingeix del seu ús (Enc. *Rerum Novarum*, núm. 19). Per tal com, qui mana que es respecti religiosament la divisió de les possessions, i que ningú, traspassant els límits del propi domini, no envaeixi el dret d'un altre, és aquella justícia que en diuen comutativa; ara, fer que els propietaris no usin de la cosa seva sinó honestament, no és pas ofici d'aquesta justícia, sinó d'altres virtuts, els deures de les quals "no poden ésser exigits per via jurídica". (Cf. Encíclica *Rerum Novarum*, núm. 19). D'on sense raó alguns afirmen que el dret de propietat i el seu ús honest van continguts dintre uns mateixos límits; i molt més s'oposa a la veritat dir que el dret de propietat s'anul·la o es perd per l'abús o pel no-ús que d'ell hom faci.

Per tant, així com fan obra saludable i digna de tota lloanxa aquells qui, salvada la concòrdia dels esperits i la integritat de la doctrina constantment ensenyada per l'Església, s'esforcen a definir la natura íntima d'aquests deures, i els límits dintre els quals, tant el mateix dret de propietat, com l'ús o exercici del domini vénen circumscrits per les necessitats de la convivència social; així, al contrari, s'enganyen i erren els qui pretenen talment d'afeblir el caràcter individual de la propietat, que de fet la destrueixen.

Facultats de l'Estat

I, cert, del caràcter mateix de la propietat, com hem dit individual i social, es dedueix que en aquest punt els homes han de tenir en compte no solament els avantatges propis, sinó també el bé comú. La determinació, llavors, d'aquests deures en particular, quan la necessitat ho demana i la mateixa llei natural no els determina, pertoca als poders públics. D'on l'autoritat pública, guiada sempre per la llum de la llei natural i divina, pot més específicament decretar què—atesa la veritable necessitat del bé comú,—sigui lícit als posseïdors, i què no ho sigui en l'ús de llurs béns propis. Adhuc Lleó XIII havia sàviament ensenyat que “a la indústria del homes i a les institucions dels pobles ha deixat Déu la delimitació de les possessions privades” (Enc. *Rerum Novarum*, núm. 7).

I verament, com per la història es demostra que, igual que els altres elements de la vida social, tampoc la propietat no és enterament immòbil. Nos mateix ho varem ja declarar una volta, amb aquestes paraules: “¡Quantes diverses formes concretes ha tingut la propietat, des de la primitiva forma dels pobles salvatges, de la qual encara en els nostres temps hom pot tenir una certa experiència, fins a aquella propietat dels temps patriarcals, i després successivament a les diverses formes tiràniques (volem dir en el sentit clàssic de la paraula), després a través de les formes feudals, després en les monàrquiques i en totes les formes subsegüents de l'edat moderna!” (Aloc. al Congr. d'Acció Catòlica italiana, 16 maig 1926). La pública autoritat, però, és ben clar que no ha d'exercir arbitràriament aquest seu ofici. Car sempre ha de romandre intacte i inviolat el dret natural tant de posseir privadament, com de transmetre els béns per herència, dret que l'Estat no pot llevar, “per tal com anterior a l'Estat és l'home” (Enc. *Rerum Novarum*, núm. 10). Per això ja el sapientíssim Pontífex havia declarat il·lícit que l'Estat amb tributs i impostos exorbitants exhaurís les fortunes privades. “Car, no dimanant el dret de propietat privada de la llei humana, sinó de la natura, l'Estat no pot abolir-lo, sinó solament temperar el seu ús i concordar-lo amb el bé comú” (Enc. *Rerum Novarum*, núm. 35). I quan el poder públic concorda la propietat privada amb les necessitats del bé comú, no fa pas obra hostil, sinó amical, als propietaris privats; car amb això poderosament impedeix que la privada possessió dels béns—que el providentíssim autor de la natura instituí per a subsidi de la vida humana,—doni naixença a danys intolerables i així caigui en ruïna; i no oprimeix pas les possessions privades, sinó que les protegeix, ni aflebeix els dominis privats, sinó que els reforça.

Obligacions pertocants les rendes lliures

Ni resten enterament abandonades a l'arbitri de l'home les seves rendes lliures, ço és, aquelles que no li són menester per a la convenient i

decorosa sustentació de la vida; ans al contrari, al Sagrada Escriptura i els Sants Pares amb claríssimes paraules i assiduament intimen als rics el precepte gravíssim que els obliga a practicar l'almoina, la beneficència, la magnificència.

Quant a la inversió de més copiosos guanys de faisó que donin ampla avinentesa de treball lucratiu, mentre aquest treball s'esmerci en la producció de béns veritablement útils, lògicament deduïm dels principis del Doctor Angèlic que ha de tenir-se per obra conspícua, i de tots punts adequada a les necessitats dels nostres dies (Cf. S. THOM. *Summ. Theol.* II-II, q. 134).

Títols d'adquisició de la propietat

Que la propietat de primer s'adquireixi tant per l'ocupació d'una cosa que no té amo (*res nullius*), com per la indústria o l'"especificació", com sol dir-se, clarament ho testimonien tant la tradició de tots els temps, com la doctrina del Predecessor Nostre Lleó XIII. Car no es fa pas cap injúria a ningú, diguin alguns en contrari ço que vulguin, ocupant una cosa que és a disposició del públic i no és de ningú; i quant a la indústria que un home exerceix per compte propi i amb la qual es produeix una nova forma o un augment de valor, és prou ella sola perquè aquests fruits s'adjudiquin a qui hi treballava.

II.—EL CAPITAL I EL TREBALL

Molt diferent és el caràcter del treball que, llogat a altri, s'exerceix en cosa d'altri. A aquest treball escau allò que Lleó XIII digué ésser "cosa veríssima", ço és, que "no d'altra banda, sinó del treball dels obrers, prové la riquesa pública" (*Enc. Rerum Novarum*, núm. 27). Car ¿no veiem nosaltres amb els nostres ulls com l'enorme quantitat dels béns, que componen la riquesa dels homes, surt produïda de les mans dels obrers, que o treballen soles, o meravellosament multipliquen la seva eficiència valent-se d'instruments o màquines? I no hi ha pas qui ignori que mai cap poble no ha arribat de la penúria i la indigència a una millor i més alta fortuna, sinó en virtut de l'ingent treball acoblat de tots els seus homes: dels que dirigeixen les tasques i dels que les executen. No és, però, menys manifest que aquests suprems esforços haurien estat del tot inútils i debades, i que ni tan sols no hauria estat possible d'intentar-los, si Déu, Creador de tot, no hagués primer donat, per bondat seva, les riqueses i el capital natural, els tresors i les forces de la natura. Car, ¿què és treballar sinó aplicar i exercir les forces de l'ànima i del cos sobre aquestes coses i per mitjà d'elles mateixes? Demana, però, la llei de la natura, o la voluntat de Déu per ella promulgada, que en aplicar el capital natural als usos humans sigui observat el recte ordre; i aquest ordre consisteix en això, que cada cosa tingui el seu amo.

Cap d'ambdós no pot fer res sense l'altre.

D'aquí ve que, llevat del cas que un treballi sobre el capital propi, cal que el treball i el capital d'altri s'associïn, perquè res no poden fer l'un sense l'altre. Cosa que observà bé Lleó XIII, quan escrivia: "No pot el capital subsistir sense el treball, ni sense el capital el treball" (Enc. *Rerum Novarum*, núm. 15). Per això és fals, enterament, d'adjudicar o al capital sol, o al treball sol res d'allò que s'obté amb l'eficiència conjunta d'un i altre; i és de tots punts injust que un d'ells, negant l'eficàcia de l'altre, s'arrogui tota la cosa produïda.

Reivindicacions injustes del capital

Per llarg temps, certament, el capital ha pogut ell mateix adjudicar-se massa. Tot quant era produït, tots els fruits que en provenien, se'ls feia seus el capital, deixant a penes a l'obrer el bastant per a restaurar les forces i refer-les. Car anaven dient que, per una llei econòmica enterament ineludible, tota l'acumulació del capital pertanyia als rics, i que, per la mateixa llei, els obrers es troben reduïts i lligats a perpètua indigència i a una migradíssima vida. És veritat que amb aquesta norma dels liberals, vulgarment denominats de Manchester, no sempre ni pertot concordava l'acció pràctica; no es pot, però, negar que les institucions econòmico-socials propendien a això amb tendència constant.

Que aquestes falses opinions, que aquestes enganyadores exigències hagin estat fortament combatudes, i no pas sols dels qui per elles eren privats del dret natural a assolir millor fortuna, cert, ningú no hi haurà que se n'estranyi.

Injustes reivindicacions del treball

Per això als obrers vexats s'ajuntaren els que en diuen "intellectuals", oposant a una llei moral fictícia un principi moral igualment fictici, ço és, que tot allò que es produeix o que s'obté de guany, llevada només la part que abasti a rescabalar i refer el capital, tot a dreta llei és degut a l'operari. Error que, tant com és més dissimulat que aquell d'alguns socialistes, els quals afirmen que tot quant serveix per a la producció dels béns ha d'ésser transferit a l'Estat, o ha d'ésser "socialitzat", com diuen, tant és més perillós i adequat per a enganyar incauts, metzina dolça, avidament engolida per molts, els quals mai no havia pogut seduir un socialisme manifest.

Principi directiu de la justa distribució

Per tal que amb aquestes falses teories no es tanquessin ells mateixos l'entrada a la justícia i a la pau, no hi ha dubte que a uns i altres haurien hagut d'ésser advertiment aquelles sapientíssimes paraules del Prede-

cessor Nostre: "Adhuc distribuïda entre els particulars, no cessa pas de servir per a utilitat de tots la terra" (Enc. *Rerum Novarum*, núm. 7). Això mateix també Nòs ensenyàvem no fa gaire, quan dèiem que la divisió que es fa dels béns en propietats privades ha estat establerta per la mateixa natura, per tal que les coses creades puguin donar als homes aquella comuna utilitat amb un ordre fix i estable. Cosa que, per a no apartar-se del recte camí de la veritat, convé tenir constantment davant la vista.

Ara, no tota distribució dels béns i riqueses entre els homes és adequada per a obtenir el fi intentat per Déu, o plenament o amb la perfecció deguda. Per això és necessari que les riqueses, que per causa dels progressos econòmico-socials contínuament es multipliquen, siguin adjudicades en particular als individus i a les classes, de faiscó que resti salvada aquella comuna utilitat de tots lloada per Lleó XIII, o, per dir-ho amb altres mots, que es conservi íntegre el bé comú de la societat sencera. Aquesta llei de justícia social prohibeix que una classe exclogui l'altra de la participació dels guanys o beneficis. No menys, doncs, la viola la classe dels rics, quan, com si fos lliure d'atencions en mig de la fortuna, estima equitatiu aquell ordre de coses segons el qual tot a ella pertoca, i res a l'obrer, que la classe proletària, quan vehementment inflamada per la violació de la justícia massa propensa només a la vindicació errada del seu dret, del qual és conscient, tot ho reclama, com a producte de les seves mans, per a ella, i per tant impugna i pretén d'abolir la propietat i les rendes o guanys no obtinguts amb el treball, no per altra causa, sinó perquè són tals, siguin de la mena que siguin, o sigui el que sigui l'ofici que exerceixen en la humana convivència. I cal no ometre, en aquest punt, que tan ineptament com sense raó addueixen alguns les paraules de l'Apòstol: "Si algú no vol treballar, que no mengi" (*II Tes.*, III, 40); car l'Apòstol sentència contra aquells qui s'abstenen del treball, àdhuc podent treballar i havent de fer-ho, i avisa que cal usar amb diligència del temps i de les forces tant del cos com de l'ànima, i no ésser gravosos als altres, podent proveir per a nosaltres nosaltres mateixos. Però que el treball sigui l'únic títol de rebre avituallament o guanys, no ho ensenya pas l'Apòstol (Cf. *II Tes.*, III, 8-19).

Cal, doncs, adjudicar a cadascú la seva part de béns, i fer que a les normes del bé comú i de la justícia social torni de nou i s'ajusti la distribució dels béns creats, la qual tot home assenyat veu quin gravíssim malestar ara comporta, pel desequilibri enorme entre els pocs opulents i els innombrables necessitosos.

III.—LA REDEMPCIÓ DELS PROLETARIS

I aquest és el fi que el Nostre Predecessor proclamà que era necessari de perseguir: la redempció del proletariat, i cal dir això tant més fortament i repetir-ho amb més insistència per quant les prescripcions tan saludables del Pontífex foren sovint donades a l'oblit, o perquè eren a

drete passades en silenci, o perquè no es creien possibles de complir, essent així que poden i han de complir-se. Ni perquè fa menys estralls aquell "pauperisme", que tan horrible es presentava als ulls de Lleó XIII, han perdut elles en els nostres dies llur virtut i saviesa. Cert que s'ha fet millor la condició dels obrers, i més equitativa, sobretot en les nacions més cultes i nombroses, en les quals ja no tots els obrers, fins a l'últim, poden considerar-se com a afligits per la misèria i sofrents per la indigència. Però d'ençà que les arts mecàniques i les indústries humanes han penetrat amb màxima rapidesa en innumbrables regions, tant en les terres anomenades noves, com en els regnes del remot Orient, ja en l'antiguitat cultes, ha crescut immensament el nombre dels proletaris necessitosos, el gemec dels quals clama a Déu des de la terra; s'hi afegeix l'ingent exèrcit dels assalariats rurals, reduït a una ínfima condició de vida i privat de tota esperança d'obtenir mai "cap tros de terra" (Enc. *Rerum Novarum*, núm. 35), i, per tant, si no s'apliquen adequats i eficaços remeis, perpètuament sotmès a la condició proletària.

Adhuc, però, essent cosa veríssima que cal distingir bé entre condició proletària i pauperisme, tot amb tot la mateixa multitud enorme de proletaris, d'una banda, i les immenses riqueses d'alguns opulents, d'altra banda, són argument ineluctable que les riqueses, tan copiosament augmentades en aquesta nostra edat dita de l'"industrialisme", no són rectament distribuïdes ni equitativament aplicades a les diverses classes dels homes.

La condició proletària ha d'ésser superada, fent que els proletaris tinguin béns familiars

És, doncs, necessari de procurar amb totes les forces i amb tot l'esforç que almenys d'aquí en avant les riqueses produïdes no facin cap sinó en proporció equitativa en mans dels rics, i que es difonguin amplament a bastança entre els treballadors; no perquè es tornin remisos en el treball—car per al treball ha nascut l'home, com per al vol l'ocell,—sinó perquè amb l'estalvi augmentin els béns familiars; perquè administrant amb seny el patrimoni augmentat, més fàcilment i sense neguit portin el pes de la família; i perquè, alliberats de la condició incerta en què viuen, per les variacions de la qual és malmenat el proletari, no sols puguin suportar bé les vicissituds de la vida, sinó que encara tinguin la confiança que, en morir ells, restaran els seus sobrevivents proveïts en una forma o altra.

Totes aquestes coses, pel Nostre Predecessor no sols insinuades, sinó clarament i obertament proclamades, també Nós per aquesta Nostra Encíclica tornem, amb insistència, a inculcar-les: i si hom no s'empren de durles a efecte, amb tot el vigor i sense cap trigança, ningú no estimi possible la defensa eficaç de l'ordre públic de la pau i tranquil·litat de la societat humana, contra els promovedors de novetats subversives.

IV.—EL SALARI JUST

No podran, però ésser dutes a efecte si els proletaris, mitjançant la industriositat i l'estalvi, no arriben a fer-se algun modest patrimoni, tal com, seguint les petjades del Nostre Predecessor, indicàvem. I, ¿d'on sinó de la paga del seu treball podrà, vivint amb parquedat, arreconar alguna cosa el qui no té res més que el treball per a guanyar-se el nodriment i les coses necessàries a la vida? Entrem, doncs, en aquesta qüestió del salari, qualificada per Lleó XIII "de força gran importància". (Encíclica *Rerum Novarum*, núm. 34), declarant-ne, on calgui, la doctrina i els preceptes.

El salari no és de si injust

I, primerament, els qui afirmen que el contracte d'arrendament i lloguer de treball és injust per naturalesa i que, per tant, ha d'ésser substituït pel contracte de societat, parlen fora de to i sofísticament interpreten el Predecessor Nostre, l'Encíclica del qual no sols admet el "salari", sinó que llargament tracta la manera de regular-lo segons les normes de la justícia.

Creiem, no obstant, que en les actuals condicions de la societat humana seria més prudent, en quant pugui fer-se, d'atemperar quelcom el contracte de treball amb el contracte de societat, tal com ha començat ja a fer-se de faisons diverses, amb no petits avantatges dels obrers i dels amos. Així els obrers i dependents esdevenen coïnteressats en la propietat o en l'administració, i en alguna mesura participen dels beneficis que se'n perceben.

Que la justa proporció del salari ha d'ésser calculada, no per un sol títol, sinó per diversos, ho havia ja sàviament declarat Lleó XIII, amb aquelles paraules: "Per a determinar amb equitat la quantia del salari, cal pendre en consideració diverses coses". (Enc. *Rerum Novarum*, número 17).

Amb la qual afirmació, ben clarament repelleix la lleugeresa d'aquells qui creuen que aquesta gravíssima qüestió és fàcil de resoldre, aplicant una sola regla o mesura, i aquesta, ben llunyana de la veritat de les coses.

Per tal com, notablement s'equivoquen els qui no vacillen a proclamar el principi que tant val el treball i en tant ha d'ésser remunerat, quant valen els fruits per ell produïts, i, en conseqüència, que el treballador té el dret d'exigir tot allò que amb el seu treball ha estat fet; cosa que, quant sigui allunyada de la veritat és manifest ja només de ço que tractant del capital i del treball exposàvem.

Caràcter individual i social del treball

Ara, que, així com en la propietat, així també en el treball, sobretot en el que hom lloga a altri, ultra el caràcter personal o individual, cal-

gui encara considerar el caràcter social, és cosa que es veu clara; per tal com, si no existeix un cos veritablement social i orgànic, si l'exercici del treball no és tutelat per un ordre social i jurídic, si les diverses arts que depenen unes d'altres no es concorden entre elles i mútuament es completen, és més, si la intel·ligència, el capital i el treball no s'associen i vénen quasi a formar una sola cosa, no pot produir els seus fruits l'activitat humana. No podrà, doncs, aquesta ésser justament avaluada ni equitativament retribuïda, si la seva naturalesa social i individual no es té en el degut compte.

Tres punts a considerar

D'aquest doble caràcter, inherent al treball humà per naturalesa, dimanen gravíssimes conseqüències, per les quals ha de regir-se el salari.

a) La sustentació de l'obrer i de la seva família

I, primerament, cal subministrar a l'obrer una paga que abasti per a la seva sustentació i de la seva família (Cf. *Enc. Casti connubii*, 31 des. 1930). Certament, és equitatiu que també la resta de la família contribueixi, segons les seves forces, a la comuna sustentació de tots, com, sobretot en les famílies dels agricultors, i també en moltes dels menestrals i dels petits comerciants, hom ho pot veure; però no és lícit d'abusar, ni de l'edat infantil, ni de les poques forces de la dona. Facin el seu treball les dones principalment a casa, o en feines domèstiques. És abús pèssim—i cal fer tot l'esforç per tal d'eliminar-lo,—que les mares de família, per la curtedat del salari del pare, hagin d'exercir un ofici lucratiu fora de les parets domèstiques, deixant desateses les ocupacions i els deures propis d'elles, i sobretot l'educació dels seus fills. Cal, doncs, fer tot el possible perquè els pares de família percebin una paga prou crescuda, que basti a satisfer convenientment les comunes necessitats domèstiques. I si això, en les presents circumstàncies de coses, no sempre podrà fer-se, la justícia social demana que, com més aviat millor, s'introdueixin aquelles modificacions que a tots els obrers adults assegurin tals salaris. No seria fora de lloc de donar aquí la merescuda lloança a tots aquells qui, amb sapientíssim i utilíssim disseny, han fet experiències i temptatives, per procediments diversos, a fi que la paga del treball correspongués a les càrregues de la família; talment que, augmentades aquestes, fos aquella més crescuda, i àdhuc, donat el cas, les necessitats extraordinàries fossin satisfetes.

b) L'estat de l'empresa

En determinar la quantitat de la paga cal també tenir en compte l'empresa i el qui en sosté el càrrec; car fóra injust de demanar salaris immòdics que l'empresa no pogués suportar sense la ruïna pròpia i la consegüent calamitat dels qui hi treballen. Per bé que, si el guany és

menor degut a peresa o desídia, o a incúria pel progrés tècnic i econòmic, aquesta no ha d'ésser pas reputada causa justa per a disminuir la paga dels obrers. I si l'empresa no fa prou ingressos per a poder donar als obrers una paga equitativa, o perquè és oprimida amb injustos gravàmens, o perquè és forçada a vendre a preu més baix que el just els productes, són reus de culpa greu aquells qui així la vexen; car aquests mals priven de la justa paga als obrers, que, obligats per la necessitat, són compeltats a acceptar una paga menor que l'equitativa.

Tots, doncs, obrers i patrons, en unió de forces i d'intents, treballin per superar les dificultats i els obstacles que hi hagi; i siguin ajudats per la sàvia providència de l'autoritat pública en obra tan saludable. I si el cas arribés als últims extrems, llavors, al capdavant, caldrà deliberar si l'empresa pot persistir en el seu intent, o si cal atendre als obrers d'alguna altra manera. Es aquest punt, sens dubte gravíssim, en el qual és necessari que s'imposi i actuï eficaçment una certa aliança i la concòrdia cristiana dels esperits entre els patrons i els obrers.

c) La necessitat del bé comú

Finalment, la quantia de la paga s'ha d'adaptar al bé públic econòmic. Ja hem dit abans quant ajuda a aquest bé comú que els obrers i dependents, arreconada alguna part de la paga, sobrant de les despeses necessàries, arribin a fer-se un modest patrimoni; però cal no ometre un altre punt, tal volta de no menor importància i molt necessari en els temps nostres, ço és: que als qui poden i volen treballar, se'ls doni avinentesa de fer-ho. I això depèn, no pas poc, de la determinació del salari; la qual, així com pot ajudar allà on es manté dintre els convenients límits, així pot impedir si els ultrapassa. Car, ¿qui no sap que l'excessiva curtedat o l'exagerat augment dels salaris han estat causa que els obrers fossin impeditos de contractar-se? Inconvenient que, estès sobretot amb vexació de molts en els temps del Pontificat Nostre, ha llançat els obrers a la misèria i a les temptacions, ha arruïnat la prosperitat de les nacions, i ha posat en perill la pau i tranquil·litat de tot l'orbe de la terra. És, doncs, oposat a la justícia social que els salaris dels obrers, per mor del propi avantatge i no tenint el bé comú en el degut compte, siguin abaixats massa o elevats massa; i la mateixa justícia social demana que, amb la concòrdia dels parers i de voler, talment, en quant pot fer-se, es regulin els salaris, que el màxim nombre pugui contractar-se per al treball i percebre'n els fruits convenients per a la sustentació de la vida.

Hi ajuda també l'adequada proporció entre els salaris; amb la qual va estretament relacionada la proporció entre els preus a què es venen els productes de les diverses arts, tals com l'agricultura, la indústria i altres. Si totes aquestes coses són convenientment observades, les diverses arts vindran a acoblar-se i ajuntar-se com en un sol cos, i, a guisa de membres, ajudaran i perfeccionaran les unes a les altres. Car l'economia social, llavors, fet i fet, verament subsistirà i assolirà els seus fins, quan a tots i a cada un dels individus seran subministrats tots els

béns que amb els tresors i subsidis de la natura, amb l'art tècnica, amb la constitució social del fet econòmic poden obtenir-se; els quals béns han d'ésser tants com siguin necessaris, ja per a satisfer les necessitats i les honestes comoditats, ja per a aixecar els homes a aquella més feliç condició de vida, que, mentre això es faci amb prudència, no sols no és obstacle a la virtut, sinó que l'afavoreix en gran manera. (Cf. S. THOM. *De regimine principum*, I, 15. Enc. *Rerum Novarum*, núm. 27).

V.—RESTAURACIÓ DE L'ORDRE SOCIAL

Les coses fins ara dites, de l'equitativa distribució dels béns i de la justícia dels salaris, esguarden els individus i només de biaix atenyen l'ordre social, a la restauració del qual segons els principis de la sana filosofia, i al perfeccionament del qual segons els altíssims preceptes de la llei evangèlica, aplicà tota la seva cura i atenció el Predecessor Nostre Lleó XIII.

Per tal, però, que les coses per ell feliçment començades es consolidin, i les altres es realitzin i tornin encara en més copiosos i joiosos avantatges per a la humana família, dues coses són màximament necessàries: la reforma de les institucions i l'esmena dels costums.

I quan esmentem la reforma de les institucions, pensem principalment en l'Estat; no com si de la seva obra s'hagués d'esperar la salvació universal, sinó perquè, degut al vici que hem dit de l'"individualisme", les coses són reduïdes a tal punt, que, abatuda i quasi extingida aquella rica vida social que altre temps per diverses menes d'associacions ordenadament es desplegava, no resten ja gairebé sinó els individus i l'Estat; amb no petit dany del mateix Estat, que, perduda la forma social de règim, i assumides totes les càrregues que abans aquelles abolides associacions suportaven, es troba afeixugat i oprimat per una multitud de negocis i atencions gairebé infinita.

Car, si bé és veritat—i ho demostra clarament la història,—que, per variació de les circumstàncies, ara no poden fer-se sinó per grans associacions moltes coses que abans podien també fer les petites; resta, però, ferm i immutat en filosofia social aquell principi, que no es pot moure ni mudar, ço és: que, així com allò que pot acomplir l'individu amb les pròpies forces i amb la pròpia indústria no és lícit d'arrabassar-li-ho i encomanar-ho a la comunitat, així també allò que poden fer i acomplir les comunitats menors i inferiors és injust, i ensems greu dany i pertorbació del recte ordre, de reservar-ho a una societat major i més alta; perquè tota acció de la societat, per la seva mateixa condició i naturalesa, ha de portar subsidi als membres del cos social, però mai no ha de destruir-los ni absorbir-los.

És, doncs, necessari que el poder suprem de l'Estat deixi a càrrec d'altres associacions inferiors els negocis i cures de menor importància, que altrament en gran manera el distraurien; per tal que així, amb més llibertat, fortitud i eficàcia, acompleixi aquelles coses que només a ell pertanyen, perquè només ell pot acomplir-les: dirigint, vigilant, urgint,

reprimint, segons el cas s'ho porta o la necessitat demana. Convencin-se, doncs, els governats, que com més perfectament estarà en vigor l'ordre jeràrquic entre les diverses associacions, guardat aquest principi de la funció "subsidiària", tant més perfectes seran l'autoritat i l'eficiència socials i més feliç i pròspera la condició de la cosa pública.

La concòrdia dels estaments.

I en això sobretot han de posar la mira, això han de procurar, tant l'Estat com els ciutadans més excel·lents: que, superada la lluita de les classes oposades, sigui desvetllada i promulgada la concordant i comuna aspiració dels "estaments professionals". És, doncs, necessari que la política social s'apliqui a refer els "estaments professionals". Car la condició de la societat humana segueix encara essent violenta, i per això inestable i vacillant, precisament perquè es basa sobre "classes" de tendència diversa, i per tant oposades, i per això mateix propenses a enenistats i renyines. Car, bé que el treball, com clarament explica el Nostre Predecessor en la seva Encíclica. (Enc. *Rerum Novarum*, número 16), no és una vil mercaderia, sinó que en ell ha d'ésser reconeguda la dignitat humana de l'obrer, i per tant no es pot comprar i vendre com una mercaderia qualsevol; no obstant, per l'actual condició de coses, la demanda i l'oferta de treball, en el nomenat "mercat del treball", divideix en dues parts, com en dues files, els homes; i la discussió d'aquestes parts fa del mateix mercat del treball com un camp, on aquelles files, front a front, aferrissadament combaten. Que, amb tota urgència, cal posar remei a aquest gravíssim mal, que porta tota la societat humana a la ruïna, no hi ha ningú que no ho vegi. No s'obtindrà, però, la guarició perfecta sinó quan, suprimida aquella oposició, es formin membres del cos social ben disposats: ço és, els "estaments professionals", als quals siguin adscrits els homes, no segons el paper que fan en el mercat del treball, sinó segons el divers ofici social que cada un d'ells exerceixi. Car naturalment s'esdevé que, així com els qui són ajuntats per veïnatge de lloc constitueixen municipis, així els qui exerceixen la mateixa art o professió—sigui econòmica, sigui d'altre gènere,—formen certs collegis o cossos; tant que diuen molts que aquestes associacions dotades de dret propi són, si no essencials a la societat civil, almenys naturals en ella.

Ara, essent l'ordre, com egrègiament explica Sant Tomàs (Cf. *Contra Gent.*, III, 71; *Summ. Theol.*, I, q. 65, a. 2), la unitat que resulta de l'adequada disposició de moltes coses, l'ordre social veritable i genuí demana que els diversos membres de la societat siguin ajuntats per algun vincle ferm que els uneixi. I aquesta força de conjunció es troba tant en la identitat dels béns que es produeixen i dels serveis que es presten, en la qual cosa col·laboren, combinant llur esforç, els qui lloquen i els llogats d'un mateix "estament professional", com en aquell bé comú al qual tots els "estaments professionals" plegats, cada un en la part que li toca, amigablement han de concórrer. I aquesta unió serà

tant més forta i eficaç, com més cada home i cada "estament professional" s'esforçarà per exercir amb fidelitat la pròpia professió i per excel·lir en ella.

D'on fàcilment es dedueix que, en tals collegis les coses que són comunes a tot l'"estament professional" tenen gran primacia; i entre elles sobresurt promoure la cooperació de cada una de les arts al bé comú de la societat, tant com es pugui. Dels negocis, però, en els quals els peculiars avantatges o desavantatges dels patrons o dels obrers demanen especial cura i tutela, podran, si es dóna el cas, deliberar a part els uns i els altres, i àdhuc, segons les circumstàncies, prendre determini.

A penes cal recordar que la doctrina ensenyada per Lleó XIII pertocant a la forma del règim polític, es pot igualment aplicar, guardant proporció, als collegis o cossos: ço és, que són lliures els homes d'escollir la forma que prefereixen, mentre la justícia i les necessitats del bé comú restin ateses (Cf. *Enc. Immortale Dei*, 1 nov. 1885).

Ara bé; així com els habitants d'un municipi solen per fins diversíssims formar associacions, a les quals cadascú té ampla llibertat d'adscriure's o no; així els qui treballen en una mateixa art s'uniran entre ells en associacions lliures, per a fins d'alguna manera connexos amb l'art que exerceixen. Com que aquestes associacions lliures són distintament i amb claredat explicades pel Nostre Predecessor, d'il·lustre memòria, ens acontentem d'inculcar una sola cosa: que l'home té lliure facultat, no sols de formar associacions d'aquestes, que són de dret i ordre privat, sinó també "d'elegir lliurement en elles aquell reglament i aquelles lleis que hom judiqui conduents al fi que es proposen". (*Enc. Rerum Novarum*, núm. 42). La mateixa llibertat cal afirmar en ordre a instituir associacions que ultrapassin els límits d'una sola art o ofici. I les associacions lliures que hi ha ja florents i riques de fruits saludables, que s'emprenquin de preparar el camí a aquells collegis o "estaments professionals" més perfectes, que hem esmentat, i amb tot esforç els realitzin segons l'esperit de la doctrina social cristiana.

Restauració del principi directiu de l'activitat econòmica

Una altra cosa cal encara procurar, molt relacionada amb aquesta. Així com la unitat de la societat humana no pot basar-se en l'oposició de les "classes", així el recte ordre no pot ésser abandonat a la lliure concurrència de les forces. Car, d'aquesta màxima, com de font emmetzinada, han dimanat totes les errors de la ciència econòmica "individualista"; la qual, prescindint, per oblit o per ignorància, del caràcter social i moral que té l'activitat econòmica, sostingué que l'autoritat pública ha de judicar-la i tractar-la com a enterament deslligada i lliure, per tal com en el mercat o en la lliure concurrència dels competidors és on té ella el seu principi directiu, pel qual és regida molt més perfectament que per la intervenció de cap intelligència creada. Però la lliure concurrència, per bé que continguda dintre de determinats límits és equitativa i salu-

dable, no pot pas dirigir l'activitat econòmica; cosa que, massa i tot, ha demostrat l'experiència, d'ençà que les màximes del fals esperit individualista foren dutes a la pràctica. És, doncs, extremadament necessari que l'activitat econòmica es torni a retre i a sotmetre al seu principi directiu veritable i eficaç. I aquesta funció molt menys pot exercir-la la dominació econòmica que darrerament ha substituït la lliure concurrència; car és una força impetuosa i una energia vehement, que, per a esdevenir saludable, ha d'ésser fortament frenada i sàviament regida, i no pot regir-se ni frenar-se ella mateixa. Cal, doncs, cercar més alts i més nobles principis, pels quals aquesta dominació sigui severament i íntegrament governada, ço és: la justícia social i la caritat social. Convé, per tant, i és de tots punts necessari, que les mateixes institucions dels pobles, i àdhuc les de tota la vida social s'inspirin en aquella justícia, talment que ella esdevingui verament eficaç, arribant a constituir l'ordre jurídic i social, que informi tota l'economia. I la caritat social ha d'ésser com l'ànima d'aquest ordre, a l'eficaç tutela i vindicació del qual ha d'atendre amb diligència l'autoritat pública; cosa que amb menys dificultat podrà fer si es desentén d'aquelles càrregues que, com hem dit abans, no li són pròpies.

Més encara: com que les diverses nacions en l'ordre econòmic depenen molt les unes de les altres i mútuament necessiten ajudar-se, convé que, ajuntant llurs intents i llurs esforços, treballin a promoure amb assenyats convenis i institucions una fausta i venturosa cooperació internacional de l'activitat econòmica.

Si, doncs, d'aquesta manera, es refan els membres del cos social i el principi directiu de l'activitat econòmico-social així es restaura, també d'aquest cos en alguna manera podrà dir-se ço que del cos místic de Crist diu l'Apòstol: "Tot el cos, compacte i connex per totes les junctures de subministració, segons la proporcionada operació de cada membre, pren l'augment propi del cos, edificant-se ell mateix per la caritat" (*Efes*, IV, 16).

Organització obrera

Recentment, com saben tots, ha estat iniciada una singular forma de sindicats i col·legis d'arts, de la qual, atesa la matèria d'aquesta Encíclica, sembla que hem de donar una breu notícia, afegint-hi algunes advertències.

És la potestat civil mateixa la que constitueix el sindicat en persona jurídica i alhora li dóna un cert privilegi de monopoli, talment que només ell, així aprovat, pugui vindicar els drets dels obrers o dels patrons—segons quina mena de sindicat sigui,—només ell pugui pactar pertocant a l'arrendament i lloguer del treball i avalar els "contractes de treball", com ara en diuen. L'adscripció al sindicat és potestativa de l'individu, i només dintre aquests límits pot dir-se que la tal sindicació és lliure; ja que, tant la quota sindical, com certs especials impostos, són obligatoris per a tots els membres, en absolut, d'una determinada

art o professió, siguin obrers, siguin els contractes de treball estipulats pel sindicat jurídic. És veritat, no obstant, que oficialment s'ha declarat que aquest sindicat jurídic no exclou que de fet existeixin altres associacions de membres de la mateixa professió, que, però, no són jurídicament reconegudes.

Els col·legis o cossos són constituïts pels delegats d'un i altre sindicat —el d'obers i el de patrons—, de la mateixa art o professió, i, com a veritables i propis instruments i institucions de l'Estat, dirigeixen els sindicats i en les coses d'interès comú els coordinen a una finalitat mateixa.

Les vagues són prohibides; si les parts no saben convenir-se, intervé el magistrat.

Els avantatges d'aquesta institució, que sumàriament acabem de descriure, fàcilment els veurà qualsevol, per poc que hi reflexioni: la pacífica col·laboració de les diverses classes, la repressió de les associacions dels socialistes, la contenció de llurs temptatives, una magistratura especial exercint autoritat moderadora. Per tal, però, de no ometre res en matèria de tan gran importància, i en harmonia, tant amb els principis generals que abans esmentàvem, com amb les coses que direm de seguida, ens veiem obligats a confessar que tenim coneixença que no manca qui tem de l'Estat que, en lloc de limitar-se, com deuria, a prestar el necessari i suficient ajut, no vingui a substituir l'activitat lliure; o que el nou ordenament sindical i corporatiu prengui un caràcter excessivament burocràtic i polític; o que—admesos d'altra banda, de bon grat, aquells generals avantatges—, més aviat serveixi per a fins polítics particulars, que no per instaurar i promoure un ordre social més perfecte.

Per assolir aquest altre fi nobilíssim, i a favorir verament i sòlidament el bé comú amb la màxima eficàcia, creiem que abans que tot i sobretot, és necessari que Déu propici hi doni ajut, després, que tots els de bona voluntat, unint llur esforç, hi col·laborin. Tenim, encara, la convicció, i ho deduïm del que hem dit ara, que amb tanta més seguretat serà assolit aquell fi, com més gran serà el nombre dels disposats a contribuir-hi amb la seva perícia tècnica, professional i social, i—ço que és de més importància—, com més abundantment hi contribuiran amb els principis catòlics i llur pràctica, no pas precisament l'Acció Catòlica—que ella mateixa es veda l'actuació pròpiament sindical i política—, sinó aquells fills nostres que l'Acció Catòlica forma, ben penetrats d'aquells principis, perquè exerceixin l'apostolat sota el guiatge i magisteri de l'Església; de l'Església, diem, que àdhuc en aquest camp que indicàvem, com onsevilla que es tracten i escateixen qüestions pertocants als costums, no pot oblidar o negligir mai la comanda de vigilància i magisteri que divinament li ha estat conferida.

I que les coses que hem ensenyat referents a la restauració i perfeccionament de l'ordre social no poden pas acomplir-se sense la reforma dels costums, ho demostra clarament el testimoni de la història. Car hi hagué, altre temps, un cert ordenament social, que, si bé no pas perfecte i de tots punts irrepreensible, ateses, però, la condició i les necessi-

tats dels temps, guardava conformitat amb la recta raó fins a un cert límit. I, si aquell ordenament ha desaparegut, ja fa molt de temps, no ha pas estat, certament, perquè mudades les condicions i les necessitats de les coses no pogué, evolucionant i en certa manera dilatant-se, adaptar-s'hi; sinó més aviat perquè els homes, o endurits per excessiu egoisme refusaren d'acollir al gremi d'aquell ordenament el creixent nombre de la multitud, com calia, o perquè, seduïts per un ideal de falsa llibertat i per altres errors i tornats intolerants de qualsevol autoritat, tractaren d'emancipar-se de tot superior.

Restà, doncs, que cridats novament a judici el vigent règim econòmic i el socialisme, acusador seu acèrrim, i donada sobre un i altre clara i justa sentència, investiguem més a fons l'arrel de tants de mals i en fem veure el primer i més necessari remei en la reforma dels costums.

III

CANVIS GREUS DES DEL TEMPS DE LLEÓ XIII

Greus canvis, cert, han experimentat tant el règim econòmic com el socialisme des del temps de Lleó XIII.

I, primer de tot, que l'aspecte de l'economia s'ha transformat profundament, és cosa que tothom pot veure. Sabem, Venerables Germans i estimats Fills, que el Nostre Predecessor en la seva Encíclica esguardava sobretot aquella forma d'economia, en la qual generalment al comú exercici de l'activitat econòmica uns contribueixen amb el capital, altres amb el treball, segons ell definia amb expressió afortunada: "No pot subsistir el capital sense el treball, ni sense el capital el treball" (Enc. *Rerum Novarum*, n. 15).

I.—CANVI DE L'ORDENAMENT ECONOMIC

I aquest règim econòmic, Lleó XIII, amb totes les forces treballà per ajustar-lo a la norma del recte ordre; d'on es veu clar que de si mateix no és condemnable. I, verament, per la seva mateixa naturalesa, no és viciós, sinó que llavors viola el recte ordre, quan el capital contracta els obrers o la classe dels proletaris amb el fi, i amb tals condicions, que els negocis i àdhuc tota l'activitat econòmica restin a l'arbitri i redundin en avantatge d'ell, menyspreant la dignitat humana dels obrers, el caràcter social de l'economia i la mateixa justícia social i el bé comú.

És veritat que, ni àdhuc avui, no és aquest l'únic règim vigent d'economia; car hi ha també un altre règim, que compta encara una gran multitud d'homes de valer pel nombre i per la importància; com, per exemple, l'estament agrícola, en el qual la major part del llinatge humà rectament i honesta es procura ço que pertany a la subsistència i benestança de la vida. També aquest passa les seves estreïtes i dificultats, les quals alludeix el Nostre Predecessor en diversos llocs de la seva Encíclica, i Nós ens hi hem referit en aquesta Nostra, més d'una vegada.

Però el règim econòmic "capitalista", havent-se estès l'ús de la indústria per tota la rodonesa de la terra, també ell després de l'Encíclica de Lleó XIII ha anat infiltrant-se per totes bandes, talment que ha envaït i penetrat la condició econòmica i social, àdhuc dels qui són fora del seu àmbit, afectant-la de fet i en certa manera informant-la tant dels seus avantatges com dels seus inconvenients i vicis.

Per això quan cridem especialment l'atenció sobre els canvis que el règim econòmic capitalista ha sofert d'ençà del temps de Lleó XIII, mirem pel bé no solament d'aquells qui viuen en països donats al capital i a la indústria, sinó enterament de tots els homes.

La lliure concurrència substituïda per la dominació econòmica.

I, primerament, salta als ulls de tothom que en els nostres temps no sols hi ha la concentració de la riquesa, sinó l'acumulació d'una immensa potència i d'una despòtica dominació econòmica en mans d'uns pocs, que sovint no són pas propietaris, sinó custodis només i administradors de capital dipositat, que ells governen a llur grat i arbitri.

Aquesta dominació és exercida en grau màxim per aquells qui, tenint el diner i essent-ne els amos, disposen del crèdit i manipulen el préstec, i per aquesta causa administren, diríem, la sang que fa viure tot l'organisme econòmic i en les seves mans tenen, per dir-ho així, l'ànima de l'economia, talment que ningú no pot respirar si ells no ho volen. Aquesta acumulació de potència i de forces—nota diríem nadiua de l'economia recentíssima,—és el fruit natural de la il·limitada llibertat de concurrència, que només deixa sobrevivents els més poderosos, ço que sovint equival a dir els més violents en la lluita, els qui menys es preocupen de la consciència.

Al seu torn, aquesta acumulació de forces i potència engendra tres menes de lluites: car es lluita, primer, per la mateixa dominació econòmica; es lluita, en segon lloc, aferrissadament, per assolir la dominació sobre l'Estat, per tal de poder-se valer de les seves forces i potestat en les lluites econòmiques; es lluita, finalment, entre els mateixos Estats, tant perquè les nacions, per promoure cada una els avantatges econòmics dels seus ciutadans, empenen també la seva força política, com perquè cerquen de resoldre les controvèrsies polítiques, que entre elles se susciten, emprant la seva dominació econòmica i les seves forces econòmiques.

Funestes conseqüències de l'individualisme econòmic.

Ultimes conseqüències de l'esperit individualista en l'activitat econòmica són, certament, aquelles que vosaltres mateixos, Venerables Germans i estimats Fills, contempleu i deploreu: la lliure concurrència de forces s'ha destruït ella mateixa; el mercat lliure ha estat substituït per la dominació econòmica; a la cupiditat del lucre ha succeït la desenfrenada ambició de dominació; tota l'economia s'ha tornat horriblement dura, inhumana, cruel. A això s'ajunten els danys gravíssims nascuts de

la barreja i horrorosa confusió de les funcions i oficis del poder públic amb les de la mateixa economia: com és ara—un dels més greus—, un cert enviliment de la majestat de l'Estat, que havent d'asseure's en setial molt elevat, com a sobirana i àrbitra de totes les coses, lliure de tota passió de partit i atenta només al bé comú i a la justícia, es fa esclava, lliurant-se i venent-se a la libidine i a les cobejances dels homes. I, pertocant a les relacions d'unes nacions amb les altres, d'una mateixa font han rajat dos rius diversos: d'una banda el "nacionalisme" o també l'"imperialisme" econòmic; d'altra banda el no menys funest i execrable "internacionalisme" bancari, o l'"imperialisme internacional", el qual, on li va bé, allí té la pàtria.

Remeis

Quins remeis puguin aplicar-se a tan grans mals ho hem ja declarat en la segona part d'aquesta Encíclica, on expressament exposàvem la doctrina; i així ens acontentarem de fer breument aquí memòria d'aquelles coses. Posat que el règim econòmic actual principalment es basa en el capital i el treball, es necessari que els principis de la recta raó o de la filosofia social cristiana sobre el capital, el treball i l'associació d'un i altre siguin coneguts en teoria i aplicats en la pràctica. Sobretot el doble caràcter individual i social, tant del capital o propietat com del treball o mà d'obra, ha d'ésser per igual i degudament tingut en compte, per tal d'evitar els esculls de l'individualisme i del collectivisme. Les mútues relacions entre un i altre cal que s'ajustin a les lleis de l'estrictíssima justícia dita commutativa, apuntalada per la caritat cristiana. Cal que la lliure concurrència, circumscrita dintre determinats i convenients límits, i més encara la dominació econòmica, siguin eficaçment sotmeses a la pública autoritat en allò que pertany a l'ofici d'aquesta. Finalment, cal que les mateixes institucions públiques dels pobles adaptin tota la societat humana a les necessitats del bé comú o a la norma de la justícia social; amb la qual cosa no podrà deixar de succeir que també aquella importantíssima part de la vida social, que és l'activitat econòmica, torni a un ordenament recte i saludable.

II.—CANVIS EN EL SOCIALISME

No menys profundament que l'aspecte de l'economia ha canviat, d'ençà del temps de Lleó XIII, el mateix socialisme, amb el qual especialment el Nostre Predecessor hagué de combatre. Car, mentre llavors podia dir-se que era gairebé un sol, i defensava doctrines definides i travades en un sistema, s'ha dividit després en dos partits principals, oposats generalment entre ells, i àdhuc adversíssims; talment, però, que no s'han apartat del fonament contrari a la fe cristiana, que era propi del socialisme, ni l'un ni l'altre.

a) *El partit més violent o comunista*

Car un dels partits del socialisme sofrí gairebé el mateix canvi, que, com abans hem explicat, sofrí l'economia capitalista, i caigué en el "comunisme"; el qual ensenya i persegueix dues coses, i no pas ocultament i per volteres, sinó palesament, obertament, emprant tots els mitjans, àdhuc violentíssims: la més aferriada lluita de classes i la total extinció de la propietat privada. I, en perseguir aquests dos intents, res no hi ha que ell respecti; i, arribat al poder, es mostra cruel i inhumà, tant, que sembla una cosa increïble i monstruosa. En són testimoni aquells perniciosos estralls i ruïnes amb què ha consternat vastíssimes regions de l'Europa oriental i de l'Àsia; i quant sigui enemic i adversari declarat de l'Església i del mateix Déu, o dolor!, massa és comprovat, i de tots ben conegut, per l'experiència. Per això, si bé creiem cosa supèrflua d'advertir els bons i fidels fills de l'Església de la impia i iniqua naturalesa del comunisme, no podem, però, contemplar sense profunda dolor la incúria d'aquells qui semblen menysprear aquests imminents perills i que amb una mena d'indolent desídia deixen que arreu es propaguin coses tals, que per elles serà, amb violència i mortaldat, esbocinada la societat sencera; i més greument ha d'ésser condemnada la deixadesa d'aquells qui negligeixen d'eliminar o transformar aquelles condicions de coses que exasperen les passions dels pobles i preparen el camí a la subversió i ruïna de la societat.

b) *El partit més moderat, que conserva el nom de "socialisme"*

Més moderat és, certament, l'altre partit, que ha conservat el nom de "socialisme", el qual no sols professa que cal abstenir-se de la violència, sinó que, sense arribar a rebutjar la lluita de classes i l'abolició de la propietat privada, fins a cert punt les mitiga i atenua. Hom diria que el socialisme, espantat dels seus principis i de les conseqüències que n'ha deduït el comunisme, es decanta i en certa manera s'acosta a les veritats que sempre ha ensenyat la tradició cristiana; car no es pot negar que les màximes d'aquests s'aproximen a voltes molt a les coses que els reformadors cristians de la societat amb raó demanen.

Desisteix en part de la lluita de classes i l'abolició de la propietat.

Car la lluita de classes, mentre s'abstingui de malvolences i de l'odi mutu, a poc a poc es transforma en una certa discussió honesta, basada en l'anhel de justícia; cosa que, si bé no és pas aquella benaurada pau social que tots desitgem, pot i ha d'ésser el punt de partida per arribar a la mútua cooperació dels estaments. També la guerra contra la propietat privada, apaivagant-se més i més, es va circumscriuint talment que al capdavall s'esdevé que no és ja la mateixa propietat dels béns de producció la que és combatuda, sinó un cert imperi social que la propietat s'ha arroгат i ha usurpat contra tota justícia. Car, en realitat, aquest imperi no és pas propi dels mateixos propietaris, sinó del poder públic. I si això es fes, podria insensiblement arribar-se a tal punt, que les màximes

d'aquest socialisme més moderat ja no discreparien de les aspiracions i reivindicacions d'aquells qui, basant-se en els principis cristians, tracten de reformar la societat humana. Per tal com, amb raó es pot sostenir que certes classes de béns han d'ésser reservats a l'Estat; quan porten una tan gran dominació, que no pot deixar-se en mans de particulars sense que el bé comú en perilli.

Aquestes reivindicacions i aspiracions no tenen ja res que discrepi de la veritat cristiana, i molt menys són pròpies del socialisme. Per la qual cosa, els qui només aquestes coses es proposen, no cal pas que s'agreguin al socialisme.

Si es pot trobar un terme mig.

Ningú, però, no es pensés que les escoles o grups socialistes que no són comunistes, tots arreu hagin tornat a raó fins a aquest punt, sigui de fet, sigui en llur programa. Generalment, no rebutgen ni la lluita de classes ni l'abolició de la propietat, sinó que només fins a un cert grau les mitiguen. No obstant, si així es mitiguen i en certa manera s'esborren aquests principis falsos, es presenta, o més ben dit, alguns proposen, a tortes, la qüestió: ¿no podrien tal volta també d'alguna manera mitigar-se o atenuar-se els principis de la veritat cristiana, per tal de fer-se a l'encontre del socialisme i trobar-se diguéssim amb ell a mig camí? N'hi ha que s'il·lusionen amb la vana esperança que d'aquesta manera serien portats al nostre camp els socialistes. Vana esperança, però! Car els qui volen ésser apòstols entre els socialistes cal que professin obertament i sincerament la veritat cristiana plena i íntegra, i que de cap manera no entrin en convivència amb l'error. Si verament volen ésser heralds de l'Evangeli, procurin sobretot fer veure als socialistes que llurs reivindicacions, en quant són justes, es poden defensar molt més fermament amb els principis de la fe cristiana i es poden promoure molt més eficaçment amb les forces de la caritat cristiana.

¿Què, però, si, pertocant a la lluita de classes i a la propietat privada, el socialisme fos realment tan mitigat i esmenat, que en aquests punts res no hi hagués ja en ell de reprovable? ¿Tal volta ja, amb això sol, hauria abdicat la seva naturalesa contrària a la religió cristiana? És aquesta la qüestió que té en suspens molts esperits. I són moltíssims els catòlics que, veient ben clar que els principis cristians no poden ésser mai ni abandonats, ni abolits, semblen aixecar els ulls a aquesta Santa Seu i demanar ansiosament que decretem si aquest socialisme s'ha esmenat prou de les doctrines falses, per poder ésser admès i en certa manera batejat, sense detriment de cap principi cristià. Per tal, doncs, d'acontentar-los, com escau a la Nostra paterna sollicitud, declarem: que, sigui considerat com a doctrina, sigui com a fet històric, sigui com a "acció", el socialisme—si resta verament socialisme—, àdhuc després d'haver cedit a la veritat i a la justícia en aquests punts que hem dit, no pot conciliar-se amb els dogmes de l'Església catòlica; per tal com la mateixa societat imaginada per ell és extremament discrepant de la veritat cristiana.

El concepte social socialista discrepant del concepte cristià.

Car, segons la doctrina cristiana, l'home, dotat de naturalesa social, és posat en aquesta terra per tal que, vivint en societat i sota una autoritat ordenada per Déu (Cf. *Rom.*, XIII, 1), plenament cultivi i desenvolupi totes les seves facultats a lloança i glòria del seu Creador, i, complint fidelment el deure del seu ofici, o d'una altra vocació, es procuri alhora la felicitat temporal i l'eterna. El socialisme, en canvi, desconeixent o negligint del tot aquest fi sublim, tant de l'home com de la societat, pensa que només per mor de la comoditat ha estat instituït l'humà consorci.

Car, del fet que amb una apta divisió del treball els béns es produeixen més eficaçment que no pas disgregats els esforços dels individus, dedueixen els socialistes que l'activitat econòmica, de la qual només tenen presents les finalitats materials, ha de procedir per necessitat socialment. I pensen que, per aquesta necessitat, els homes, en ordre a la producció dels béns, són forçats a donar-se i sotmetre's enterament a la societat. És més: es considera tan important de posseir la major abundor possible de les coses útils per a les comoditats d'aquesta vida, que els béns superiors de l'home, sense exceptuar ni la mateixa llibertat, han d'ésser posposats i àdhuc sacrificats a les exigències d'una més eficaç producció. D'altra banda, aquest perjudici causat a la dignitat humana pel procediment "socialitzat" de producció, creuen que serà ben compensat per l'abundància dels béns socialment produïts que els individus en treuran, per a poder-los aplicar a llur grat a les comoditats i benestar de la vida. La societat, doncs, tal com és imaginada pel socialisme, d'una banda no pot existir ni es pot concebre sense una constricció evidentment excessiva, d'altra banda obre la porta a una no menys falsa llibertat, per manca d'una veritable autoritat social, ja que aquesta no es basa pas en les condicions temporals i materials, sinó que només prové de Déu, Creador i fi últim de totes les coses (Cf. *Enc. Diuturnum*, 29 juny 1881).

Socialista i cristià són termes oposats.

I si el socialisme, com totes les errors, ha admès alguna part de veritat—cosa que no han pas negat mai els Supremes Pontífexs,—es basa, no obstant, en una doctrina de la societat humana, pròpia seva, discordant del veritable Cristianisme. Socialisme religiós, socialisme cristià, enclouen contradicció: ningú no pot ésser alhora bon catòlic i autèntic socialista.

Invasió del socialisme en els costums i en l'educació.

Totes aquestes veritats per Nós amb solemne autoritat renovades i confirmades, s'han d'aplicar igualment a una certa nova tàctica socialista, fins ara no gaire coneguda, però actualment propagada a molts grups del socialisme. S'aplica sobretot a anar educant les ànimes i els

costums; especialment procura atreure i guanyar-se amb capa d'amistat la infància encara tendra, però abraça també la multitud dels homes ja fets, per tal d'arribar finalment a formar "homes socialistes", que emmotllin la convivència humana a les màximes del socialisme.

Havent ensenyat amplament en la Nostra Encíclica *Divini illius Magistri* (31 des. 1929) els principis en què es basa i els fins a què s'ordena la pedagogia cristiana, és tan evident quant s'hi oposen les obres i els intents d'aquell socialisme invasor dels costums i de l'educació, que no calen aclariments. Sembla, però, que ignoren o no donen gaire importància als gravíssims perills que enclou, aquells qui gens no es preocupen d'investir-los amb coratge i zel, com la gravetat del cas demana. És deure nostre pastoral d'advertir-los del gravíssim dany imminent: considerin tots que el pare d'aquest socialisme invasor dels costums i de l'educació fou, sí, el liberalisme, però que el seu hereu serà el bolxevisme.

Catòlics desertors al camp socialista.

De tot això podeu entendre, Venerables Germans, amb quina pena veiem que, sobretot en alguns països, no pocs fills nostres —dels quals no ens podem convèncer que hagin abandonat la seva fe i la bona intenció, —han desertat del camp de l'Església, i han passat a les files del socialisme; uns arribant a gloriar-se obertament del títol de socialistes i àdhuc professar les doctrines socialistes; d'altres, o per apatia, o àdhuc gairebé contravoler, agregant-se a associacions que es professen, o de fet ho són, socialistes.

Angoixosos de paterna sollicitud, anem pensant i cerquem d'esbrinar com ha pogut fer-se que talment es desviessin; i ens sembla sentir com molts d'ells responen, per excusa: que l'Església i els qui es proclamen addictes a l'Església afavoreixen els rics, negligeixen els obrers, no se'n preocupen gens ni mica; que, per aquesta raó, s'han vist obligats, mirant per si mateixos, a allistar-se i formar en les files del socialisme.

És ben deplorable, Venerables Germans, que hi hagi hagut i que hi hagi encara homes que, professant-se catòlics, gairebé no es recorden d'aquella llei sublim de justícia i caritat, que ens obliga no sols a donar a cadascú allò que és seu, sinó encara a socórrer els indigents com al mateix Crist Senyor nostre (Cf. Iac., II); i, ço que és més greu, no temen de vexar els obrers, per afany de lucre. Més encara: no manquen homes que abusen de la religió, valent-se del seu nom per encobrir les exaccions injustes amb què s'escuden de les reivindicacions ben justes dels obrers. Mai no cessarem de reprovar serenament aquesta conducta. Car aquests tals són causa que l'Església—si bé sense raó—hagi pogut semblar —i n'hagi estat blasmada—, que es posava de la banda dels rics i que gens no la commovien les necessitats i estretors dels qui són com privats de llur natural herència. Que sense raó i injustament aquestes coses es pensen i es diuen, tota la història de l'Església clarament ho demostra; i la mateixa Encíclica, de la qual celebrem l'aniversari, és un testimoni esplèndid que sols amb la més gran injustícia són llançades contra l'Església i la seva doctrina aquestes calúmnies i contumèlies.

Convit al retorn

No obstant, tant se'n falta que, irritats per la injúria o abatuts per la dolor paternal, rebutgem o repellem aquests fills miserablement enganyats i tan apartats de la veritat i la salut, que no ens podem estar de convidar-los, amb la major sollicitud que podem, a tornar al gremi maternal de l'Església. Tant de bo que posin oïda atenta a les nostres veus! Tan de bo que tornin allà d'on eixiren, ço és, a la casa paterna, i que allà perseverin on és el seu lloc propi, ço és, en les files dels qui seguint amatents les admonicions promulgades per Lleó XIII, i per Nós renovades, treballen per restaurar la societat segons l'esperit de l'Església, enfortint la justícia social i la caritat social. I estiguin convençuts que enlloc, àdhuc aquí a la terra, no podran trobar una felicitat més completa, que prop d'Aquell "que essent ric, per nosaltres es féu pobre, perquè fóssim rics per la pobresa d'Ell nosaltres" (II Cor., VIII, 9); "que fou pobre i en treballs des de la seva joventut" (Ps. LXXXVII, 16); que convida tots els afadigats i afeixugats per tal de conformar-los amb la caritat del seu Cor (Mt., XI, 28); que, finalment, sense cap acceptació de persones, exigeix més d'aquells als quals ha estat donat més (Cf. Lc., XII, 48), i "donarà la paga a cadascú segons les seves obres" (Mt., XVI, 27).

III.—RENOVACIÓ DELS COSTUMS

Si considerem, però, les coses amb diligència i més a fons, veurem clar que a aquesta tan desitjada restauració social ha de precedir la renovació de l'esperit cristià, del qual deplorablement s'han apartat sovint tants dels homes dedicats a l'activitat econòmica; altrament tots els esforços seran debades, i l'edifici serà bastit no sobre roca, sinó sobre arena movedissa (Cf. MAT., VII, 23 ss.).

I, verament, hem considerat l'actual règim econòmic i hem trobat que pateix de vicis gravíssims. Hem cridat també novament a judici el comunisme i el socialisme, i hem trobat que totes llurs espècies, àdhuc les mitigades, discrepen molt dels preceptes de l'Evangeli.

"Per això —per dir-ho amb paraules del Predecessor Nostre—, si cal donar remei a la societat de l'humà llinatge, només el retorn a la vida i a les institucions cristianes pot guarir-la" (Enc. *Rerum Novarum*. número 22). Car només això pot posar remei eficaç a l'excessiva sollicitud per les coses caduques, que és l'origen de tots els vicis; només això pot fer que els ulls dels homes fascinats i fits en les coses transitòries d'aquest món, se'n desviïn i s'aixequin al cel. I que d'aquest remei té ara necessitat en grau suprem l'humà consorci, qui pot negar-ho?

Principal desordre del règim actual: el dany de les ànimes.

Car, tots els esperits es commouen gairebé únicament per les perurbacions temporals, pels estralls, per les ruïnes. Però, ¿què és tot això, si, com és degut, considerem les coses amb ulls cristians, si ho comparem amb la ruïna de les ànimes? No obstant, sense temeritat pot dir-se que les condicions de la vida social i econòmica són avui tals, que creen a un

nombre immens de persones els més grans obstacles per atendre a aquella única cosa necessària, que és la salut eterna.

Constituïts, doncs, Pastor i Tutor d'aquestes innombrables ovelles, pel Príncep dels Pastors, que amb la Seva Sang va redimir-les, no podem veure amb ulls eixuts el màxim perill en què es troben; ans, al contrari, conscients del nostre deure pastoral, contínuament anem pensant com ens serà possible de socórrer-les, acudint encara al zel incansable de les persones que, per justícia o per caritat, hi vénen obligades. Car ¿què aprofitarà als homes de fer-se més aptes per guanyar si es vol el món sencer, si d'això en rep dany llur ànima? (Cf. Mt., XVI, 26). ¿Què aprofitarà d'ensenyar-los principis segurs d'economia, si, per una desenfrenada i sòrdida cobejança, talment es deixen emportar de l'interès propi, que "havent sentit els Manaments del Senyor, facin després tot el contrari?" (Cf. *Iud.*, II, 17).

Causes d'aquest mal

I l'arrel i font d'aquesta defecció de la llei cristiana en la vida social i econòmica, amb la resultant apostasia de la fe catòlica per part de molts obrers, són les desordenades afeccions de l'ànima, trista conseqüència del primer pecat, que destruí l'admirable equilibri de les facultats humanes, de fàisó que l'home, fàcilment emportat per les males cobejances, se sent vivament empès a anteposar els béns caducs d'aquest món als celestials i perdurables. D'aquí aquella set insaciable de riqueses i béns temporals, que ja en tots els temps impulsà els homes a infringir les lleis de Déu i conculcar els drets del pròxim; però que avui, per l'actual condició de la vida econòmica, para molt més nombrosos llaços a la fragilitat humana. Car, com que l'estat incert de la vida econòmica, i especialment del seu conjunt orgànic, demana en aquells qui s'hi dediquen una tensió de forces extremada i contínua, alguns talment han esdevingut durs als estímuls de la consciència, que han arribat a creure que els és lícit, no sols d'augmentar els seus guanys sigui com sigui, sinó també de defensar a dretes i a tortes les riqueses, amb tan gran esforç adquirides, contra les sobtades vicissituds de la fortuna. Els fàcils guanys que el comerç, no subjecte a cap llei, brinda a tothom, tempten molts a comprar mercaderies i a vendre-les per partides; i, no anhelant aquests altra cosa que obtenir amb el mínim treball possible ràpids lucres, amb desenfrenada especulació apugen i abaixen tan sovint, a llur arbitri i aviditat, els preus de les mercaderies, que fan fracassar les prudents previsions dels productors. Les disposicions legals encaminades a promoure la cooperació, tot repartint i limitant el risc del negoci, han donat ocasió a la més blasmable llicència. Car veiem com, minvada així l'obligació de donar comptes, és poc sentida la responsabilitat; com, a recer d'alguna societat anònima, es perpetren les pitjors injustícies i enganys; finalment, com els gestors de les associacions econòmiques, oblidats dels seus deures, traïxen els drets d'aquells, dels quals s'havien encarregat d'administrar els estalvis. Ni han d'ésser, encara, omesos aquells homes astuts, que, gens escrupolosos de l'honesta

utilitat del seu ofici, no s'estan d'excitar la cobejança dels clients, i, una volta excitada, l'exploten en profit propi.

Hauria pogut combatre, o àdhuc prevenir, aquests gravíssims inconvenients, una severa i ferma disciplina moral, enèrgicament exigida pels Poders públics; per dissort massa sovint ha mancat aquesta disciplina. Car, com els gèrmens del nou règim d'economia esclataren justament quan les màximes del racionalisme havien penetrat i s'havien arrelat en molts esperits, sorgí aviat una ciència econòmica separada de la llei moral; i per això s'afluixaren les regnes a les cupiditats humanes.

Així s'esdevingué que foren molts més que abans els qui no es preocupaven d'altra cosa sinó d'augmentar, fos com fos, les riqueses; i cercant-se sobretot a si mateixos, no es feien cap escrúpul, ni dels més greus delictes contra els altres. I els primers que entraren per aquest ample camí, que mena a la perdició (Cf. Mt., VII, 13), trobaren molts imitadors de llur iniquitat, adés per l'exemple de llur èxit visible, adés per la pompa insolent de llurs riqueses, adés fent burla de la consciència dels altres, com a turmentada per vanes angoixes, adés, finalment, aixafant llurs competidors més temerosos.

Era natural que, desviant-se del camí recte els dirigents de l'activitat econòmica, també la plebs obrera sovint es precipités en el mateix abisme; molt més, perquè la major part dels sobrestants usaven dels seus obrers com de simples màquines, sense preocupar-se gens de llur ànima; més, sense ni àdhuc recordar-se de les coses supremes. I verament, aterreix de considerar els gravíssims perills als quals són exposats, en els moderns obradors, els costums dels obrers—sobretot dels joves—, i la pudícia de les donzelles i de les altres dones; de pensar quant sovint l'actual règim econòmic, especialment les condicions absurdes de l'habitació, creen obstacles al vincle conjugal i a la intimitat de vida; de recordar quantes i quant greus dificultats s'oposen a la santificació deguda dels dies de festa; de veure la universal atenuació d'aquell sentit verament cristià, en virtut del qual àdhuc els homes rudes i indoctes solien tenir tan nobles ideals, i que ha estat substituït per l'ànima única de procurar-se, com sigui, el pa de cada dia. I així el treball corporal que la divina Providència, àdhuc després del pecat original, havia ordenat com a exercici profitós ensems al cos i a l'ànima, sovint es converteix en instrument de perversió; és a dir: la matèria surt de l'obrador ennoblida, els homes s'hi corrompen i envileixen.

REMEIS

a) *Cristianització de la vida econòmica*

A aquest tan deplorable estrall de les ànimes, que mentre duri farà inútil tot esforç de regeneració de la societat, no pot aplicar-se altre eficaç remei que el franc i sincer retorn dels homes a la doctrina evangèlica, als preceptes, ço és, d'Aquell qui és l'únic que "té paraules de vida eterna" (Cf. io., VI, 70), és a dir, paraules tals, que passaran el cel i la terra, però elles mai no passaran (Cf. Mt., XXIV, 35). Per tal com tots els qui són verament experts en les coses socials insisteixen a de-

manar una disposició ajustada a les normes de la raó (*racionalització*), que torni la vida econòmica al recte i saludable ordre. Però aquest ordre, que també Nos desitgem ardentment i promovem amb resoluta voluntat, serà mancat enterament i imperfecte si totes les activitats humanes—en quant això és possible a les humanes forces—, amigablement no convergeixen a realitzar l'admirable unitat del designi diví, ço és, aquell ordre perfecte que l'Església proclama amb gran vigor i insistència, i que exigeix la mateixa raó humana, és a dir: que totes les coses es dirigeixin a Déu com al terme primer i suprem de tota activitat creada, i que, de Déu en avall, qualssevol béns creats siguin considerats com a simples instruments, dels quals en tant cal fer ús, en quant condueixen a la consecució del fi suprem. Ni s'ha de creure que per això són menystingudes les arts lucratives, o estimades menys conformes a la dignitat humana; ans, al contrari, així aprenem a reconèixer reverents en ells la manifesta voluntat del diví Creador, que posà l'home sobre la terra per tal que anés treballant-la i servint-se'n per a les seves necessitats múltiples. Ni és prohibit que tots aquells qui es dediquen a la producció dels béns augmentin segons llei i justícia llur fortuna; ans és equitatiu que qui serveix a la comunitat i l'enriqueix, també ell, segons la seva condició, dels béns augmentats de la comunitat, s'enriqueixi; mentre totes aquestes coses se cerquin guardant el degut obsequi a les lleis de Déu i sense lesionar els drets d'altri, i mentre se'n faci un ús conforme a l'ordre que la fe i la recta raó assenyalen. I si de tots i pertot i sempre fossin aquestes normes observades, no solament la producció i l'adquisició dels béns, sinó àdhuc l'ús de les riqueses que ara sovint es veu tan mancat d'ordre, tornarien a situar-se aviat dintre els límits de l'equitat i de la justa distribució; i al sordid interès per les soles coses pròpies, que és l'oprobri i el gran pecat de l'edat nostra, s'oposaria, de veritat i amb fets, la llei suavíssima i alhora eficaçíssima de la moderació cristiana, que imposa a l'home el deure de cercar primer que tot el regne de Déu i la seva justícia, sabent de cert que també els béns temporals, en quant li siguin menester, li seran afegits, per divina liberalitat i segons promesa certa (Cf. Mt., VI, 33).

b) *Importància de la caritat*

No obstant, en la realització de totes aquestes coses, cal que tingui sempre el lloc preferent la caritat, "que és el vincle de la perfecció" (Col., III, 14). Com s'enganyen, doncs, aquells reformadors incauts, que atents només a fer observar la justícia, i precisament la justícia commutativa, rebutgen, sobergs, l'ajut de la caritat! Cert que la caritat no pot pas suplir la justícia, deguda per obligació i iniquament denegada. Però àdhuc suposant que cada un dels homes arribés a obtenir tot quant se li deu, sempre restarà a la caritat un camp vastíssim; car la sola justícia, àdhuc fidelíssimament observada, podrà, sí, eliminar les causes dels conflictes socials, però no podrà pas unir els cors i ajuntar les voluntats. I és cert que totes les institucions ordenades a consolidar la pau i a fomentar l'auxili mutu entre els homes, per molt perfectes que semblin, tenen el principal fonament de llur fermesa en el lligam mutu de les

voluntats, que uneix els socis uns amb altres; mancant el qual, com sovint hem après per l'experiència, totes les prescripcions, per òptimes que siguin, són debades. Així, doncs, una vera convergència dels intents de tots al bé comú només serà possible quan les parts de la societat íntimament se sentin membres d'una mateixa gran família i fills d'un mateix Pare celestial, i, encara més, tots ells un sol cos en Crist, i "cada un d'ells membre de l'altre" (*Rom.*, XII, 5), talment que "si cap mal pateix algun membre, amb ell en pateixin tots els membres" (*I Cor.*, XII, 26). Car, llavors els rics i els altres dirigents canviaran llur incúria d'abans, envers els germans més pobres, en sollicita i actuant estima, rebran llurs justes peticions amb cor obert, generosament perdonaran llurs eventuais culpes i errades.

I també els obrers, sincerament sufocada tota passió d'odi i d'enveja, de què els fautors de la lluita de classes amb tanta facilitat s'aprofiten, no sols no desdenyaran el lloc que en la societat els ha assignat la Providència, sinó que en faran gran estima, ben conscients com seran que cooperen verament i útilment i honorablement al bé comú, cadascun segons el seu ofici i deure, i que més de prop segueixen les petjades d'Aquell qui, "existent en la forma de Déu" (*Phil.*, II, 6), volgué ésser artesà, i tingut per fill d'un artesà, entre els homes.

Empresa molt àrdua

D'aquesta nova difusió, doncs, pel món, de l'esperit de l'Evangeli, que és esperit de moderació cristiana i de caritat universal, confiem que ha de venir aquella tan desitjada restauració completa de la Societat humana en Crist, i aquella "Pau de Crist en el Regne de Crist", a la qual des del començament del nostre Pontificat resolguérem i fermament ens proposàrem de consagrar tots els nostres afanys i tota la nostra sollicitud pastoral (Cf. Enc. *Ubi arcano*, 23 des. 1922); i també Vosaltres, Venerables Germans, que, per comanda de l'Esperit Sant regiu amb Nós l'Església de Déu (Cf. *Act.*, XX, 28), amb molt lloable zel intensament coopereu, en totes les parts del món, àdhuc en els països de les sagrades Missions, a aquest fi primordial, i ara de necessitat màxima. Rebeu-ne les merescudes lloances; i també tots aquells, tant clergues com seglars, que amb goig veiem quotidians partícips i poderosos auxiliars de la mateixa gran obra, els estimats Fills Nostres—volem dir—adscrits a l'Acció Catòlica que amb peculiar interès s'ocupen amb Nós de la qüestió social, en quant ella és de competència i incumbència de l'Església. A tots ells insistentment exhortem en el Senyor, que no planyin cap fatiga, que no es deixin vèncer de cap dificultat, sinó que més i més cada dia s'enforteixin i siguin coratjosos (Cf. *Deut.*, XXXI, 7). Àrdua, cert, és l'empresa que els proposem; car prou sabem que, d'una i altra banda, tant entre les classes socials superiors, com entre les inferiors, hi ha molts obstacles i impediments a vèncer. Però no es desanimin: arriscar-se a aspres combats és propi de cristians; suportar greus fatigues, és propi d'aquells que, "com a bons soldats de Crist" (Cf. *I Tim.*, II, 3), més de prop el segueixen.

Confiats, doncs, únicament en l'auxili d'aquell qui "vol que se

salvin tots els homes" (*I Tim.*, II, 4), treballem amb totes les forces per ajudar aquelles míseres ànimes allunyades de Déu, i, desprenent-se dels negocis temporals a què excessivament es donen, ensenyem-los a aspirar confiadament a les coses eternes. A vegades obtindrem això més fàcilment del que potser semblava que podíem esperar, a primera vista. Car si àdhuc en l'intim secret del més perdut dels homes hi ha amagades, com espurnes de foc sota les cendres, meravelloses forces espirituals, testimonis no gens dubtosos de l'ànima naturalment cristiana, quant més en els cors de tants que foren induïts a error sobretot per ignorància o per les circumstàncies externes!

Altrament, donen ja falaguers indicis d'una certa restauració social, les mateixes multituds obreres, entre les quals, amb gran goig de la nostra ànima, veiem també densos estols de joves, que amb docilitat reben els avisos de la gràcia i amb admirable zel procuren guanyar per a Crist els companys llurs. Ni són dignes de menor lloança els caps de les associacions obreres que, posposant els seus interessos i sol·licitats només del bé dels seus consocis, amb prudència treballen a promoure les justes reivindicacions llurs i ensems a conciliar-les amb la prosperitat de tot l'ofici, sense que cap obstacle ni suspicàcia pugui fer-los desistir de tan bona obra. Més, encara; veiem també bon nombre de joves, destinats, per llur talent o per llurs riqueses, a ocupar aviat un lloc de distinció entre els dirigents de la societat, que amb gran interès es dediquen a l'estudi de les qüestions socials, i donen grata esperança que realment es donaran de ple a l'obra de la restauració social.

El camí a seguir

Així, doncs, Venerables Germans, les actuals condicions indiquen clarament el camí que ha de seguir-se. Com més d'una vegada durant la història de l'Església, hem de combatre amb un món en gran part recaigut gairebé en el paganisme. Perquè totes aquestes diverses classes d'homes siguin reconduïdes al Crist que negaren, cal d'entre elles seleccionar i formar els soldats auxiliars de l'Església, que coneguin bé llur pensar i llurs aspiracions, i que sàpiguen penetrar en llurs cors amb una dolça caritat fraterna. És a dir: els primers i immediats apòstols dels obrers, cal que siguin obrers; i els apòstols dels industrials i comerciants han d'ésser homes d'aquests estaments mateixos.

A vosaltres pertoca, Venerables Germans, i a la vostra clerecia, de cercar, amb diligència, d'elegir prudentment, d'instruir i formar bé aquests apòstols seglars, tant dels obrers, com dels patrons. Difícil és, certament, la missió que s'imposa als sacerdots, i per a poder complir-la, cal que degudament es preparin, amb un penetrant estudi de les qüestions socials, tots els qui creixen per a esperança de l'Església; però sobretot és necessari que aquells qui d'una manera especial designiàreu per a aquest ministeri, es vegi que són tals, que, dotats d'un exquisidíssim sentit de justícia, amb constància verament viril sabran oposar-se a tota exigència iniqua, i a tota acció injusta, sigui de qui sigui; que excel·leixin per llur prudència i discreció apartada de tot extremisme; sobretot que estiguin penetrats de la caritat de Crist, única cosa que, fortament i suau-

ment alhora, pot sotmetre els cors i les voluntats dels homes a les lleis de la justícia i l'equitat. Que aquest camí, comprovat no pas una vegada sola pel bon èxit, és el que cal seguir amb tota resolució, és cosa fora de dubte.

I a aquests estimats Fills Nostres elegits per a tan gran obra, vivament els exhortem en el Senyor que del tot es consagrin a la formació de les persones que tenen encomanades, i que en el compliment d'aquest ofici, ben bé sacerdotal i apostòlic, es valguin oportunament de l'eficàcia de l'educació cristiana, ensenyant la joventut, fundant associacions cristianes, creant cercles d'estudis amb la fe per norma. Sobretot tinguin en gran estima i emprin amb assiduitat en bé dels seus alumnes, aquell preciosísim instrument de restauració tant privada com social, que són els Exercicis espirituals, com ensenyàrem en l'Encíclica *Mens Nostra* (20 des. 1929); en la qual Encíclica explícitament esmentàrem i càlidament recomanàrem els Exercicis per a tots els seglars i encara els utilíssims "Recessos" dels obrers; per tal com en aquella escola, no sols es formen òptims cristians, sinó també s'ensinistren i s'inflamen amb el foc del Cor de Crist veritables apòstols per a qualsevol condició de vida. D'aquesta escola, com del Cenacle de Jerusalem els Apòstols, sortiran homes fortíssims en la fe, fermes i d'invicta constància en les persecucions, abrandats de zel i d'alerosos només de propagar el Regne de Crist per totes bandes.

I, verament, ara sobretot, són necessaris tals valerosos soldats de Crist, que amb totes llurs forces treballin per preservar la família humana de l'espantosíssima ruïna en què cauria, si, menyspreades les doctrines evangèliques, es deixés prevaler un ordre que conculca les lleis naturals no menys que les divines. L'Església de Crist, bastida sobre roca incommovible, res no ha de témer per a ella mateixa, sabent de cert que les portes de l'infern mai no han de prevaler contra ella (Cf. Mt., XVI, 18); al contrari, té comprovat, per l'experiència de tants segles, que de les més grans tempestes sol sortir més forta i ornada amb els trofeus de noves victòries. Però les seves entranyes maternals no poden deixar de commoure's pels innombrables mals amb què en mig d'aquestes tempestes serien vexats tants milers d'homes, i sobretot pels gravíssims danys espirituals que en vindrien, i que tantes ànimes redimides amb la Sang del Crist portarien a ruïna eterna.

Cal, doncs, no ometre cap esforç per a apartar tan grans mals de la societat humana: a això han d'encaminar-se totes les fatigues, totes les habilitats, les pregàries a Déu contínues i fervoroses. Car, ajudant-hi la divina gràcia, la sort de la família humana està en les nostres mans.

No permetéssim, Venerables Germans i estimats Fills, que els fills d'aquests segle apareguin, en llur gènere, més hàbils que nosaltres, que per divina bonesa som els fills de la llum (Lc., XVI, 8). Prou els veiem com amb la més gran sagacitat s'escullen i formen addictes, que propaguin més i més cada dia les seves errors per tots els estaments dels homes i per tota la rodonesa de la terra. I cada vegada que s'emprenen d'atacar l'Església de Crist amb més vehemència, els veiem com, deixa-

des de banda llurs dissensions intestines, s'ajunten en un exèrcit sol amb gran concòrdia, i per a la consecució del fi comú treballen amb les forces perfectament unides.

La unió i collaboració necessàries

Ningú no ignora quantes i quant grans obres s'ha emprès arreu el zel incansable dels catòlics, sigui ordenades al bé social i econòmic, sigui en la vida escolar i religiosa. Però aquesta admirable i laboriosa acció no rares vegades resulta menys eficaç per l'excessiva disgregació de les forces. Uneixin-se, doncs, els homes de bona voluntat, tots els qui, menats pels Pastors de l'Església, volen combatre aquest bo i pacífic combat de Crist; i tots, sota la guia i el magisteri de l'Església, segons la intel·ligència, les forces i la condició de cada un, procurin d'alguna manera contribuir a aquella restauració cristiana del consorci humà, començada per Lleó XIII amb la immortal Encíclica *Rerum novarum*; no cercant a si mateixos ni els seus propis interessos, sinó els de Jesucrist (Cf. *Phil.*, II, 21); no pretenent imposar les pròpies idees, sinó disposats, per bones que siguin, a renunciar-hi, si un major bé comú sembla que així ho demana: per tal que, en totes les coses i sobre totes les coses, regni Crist, imperi Crist, "al qual sigui honor i glòria i posat per sempre" (*Apoc.*, V, 13).

I perquè això feliçment s'acompleixi a tots Vosaltres, Venerables germans i estimats Fills, tots els que sou membres de la immensa família Catòlica a Nós encomanada, i amb un peculiar afecte del Nostre cor als obrers i a tots els altres qui treballen en les arts manuals, que per la divina Providència ens són més expressament encomanats encara, com també a tots els patrons i empresaris cristians, amb paternal amor donem la Benedicció Apostòlica.

Donada a Roma, prop de Sant Pere, el dia 15 de maig de l'any 1931, desè del Pontificat Nostre.

PIUS P. P. XI.

(Trad. Dr. J. M. LLOVERA, reproduïda de l'edició especial d'*El Matí*.)

PREGUEM PELS NOSTRES DIFUNTS

A tots els nostres lectors demanem en el Crist una oració per aquests germans nostres que ens han precedit en el senyal de la fe i dormen el son de la pau: Carles de Fortuny, Baró d'Esponellà, i Salvador Boada, subscriptors.

Tots els mesos, LA PARAULA CRISTIANA fa dir una missa en sufragi dels seus difunts, amics i afavoridors i llurs propparents.